

بازار سرمایه و بورس

CAPITAL MARKET AND STOCK EXCHANGE

گزارش تحقیقی و تحلیلی نمایشگاه صنعت مالی

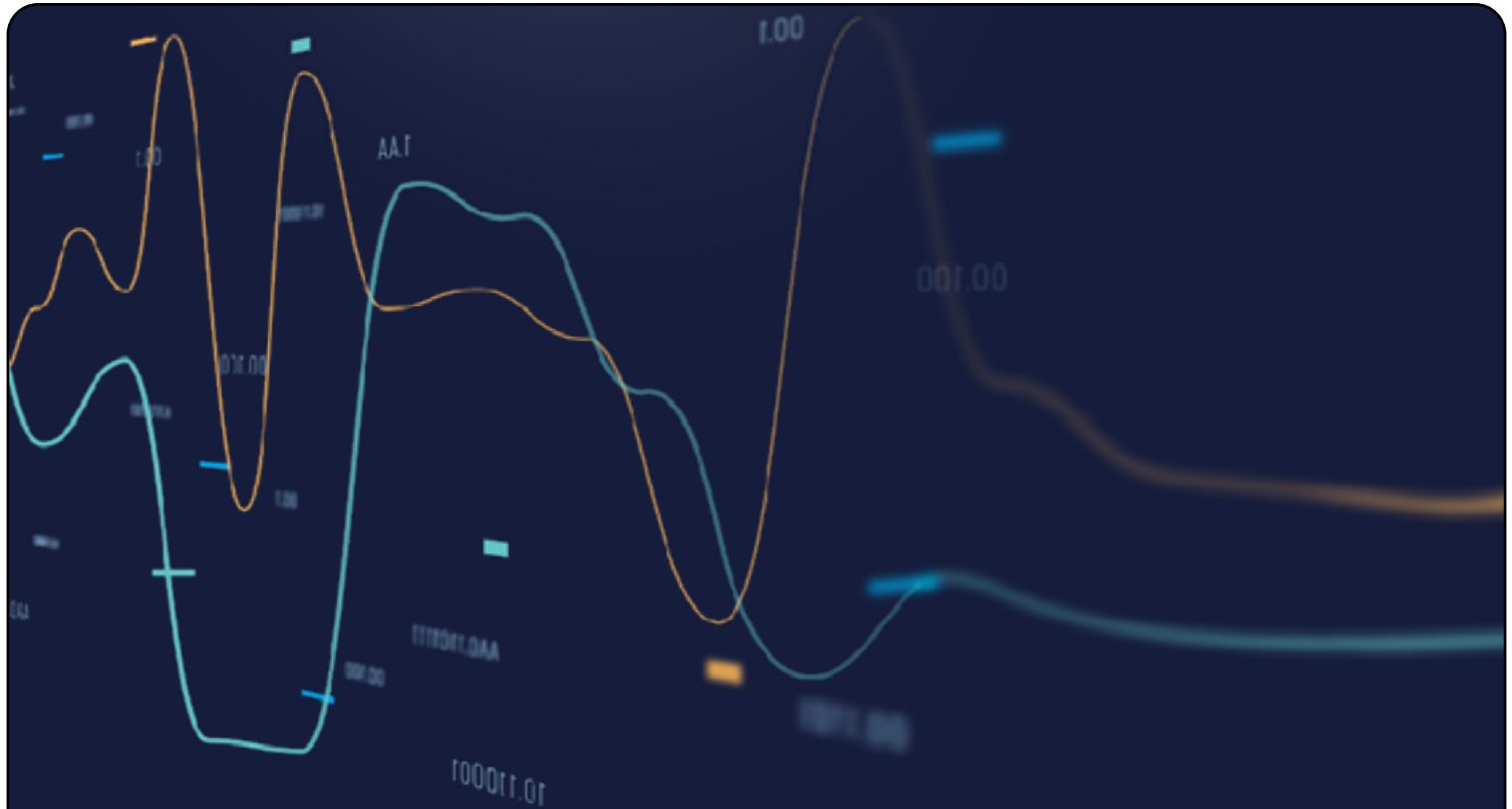
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش تحقیقی و تحلیلی نمایشگاه صنعت مالی (بورس)

- به سفارش: شرکت بانیاں امید (مجرى هفدهمین نمایشگاه بین المللى صنعت مالی (بـورس، بانک، بیمه)
- حق مالکیت معنوی: مرکز هم‌رسانى تجارى و ارتباطات بین المللى (مهندساب)
- مولف و گردآورنده: دکتر محسن احمدزاده

فارسیت

بازار سرمایه و بورس	۸
نخستین جزء بازار سرمایه: سهام	۱۱
دومین جزء بازار سرمایه: اوراق قرضه	۱۹
سومین جزء بازار سرمایه: صندوق‌های سرمایه‌گذاری	۲۴
چهارمین جزء بازار سرمایه: مشتقات مالی	۲۹
معرفی بازار بورس	۳۳
ساختار بورس	۴۱
نقش بورس در توسعه اقتصادی کشورها	۶۰
نقش بورس در توسعه اقتصادی ایران	۶۴
انواع بازار بورس در ایران	۶۹
چالش‌ها و فرصت‌های بازار بورس در ایران	۷۵
نوآوری و فناوری: موتور محرکه تحول در بازار سرمایه	۷۸
عوامل اثربخش بر تغییرات بورس ایران	۹۲
چشم‌انداز آینده بازار بورس در ایران	۱۰۷
صنایع بورس و بررسی مهم‌ترین صنایع در بورس ایران	۱۰۸
تحلیل شاخص بورس ایران در سال‌های گذشته	۱۲۱

بازار سرمایه و بورس

CAPITAL MARKET AND
STOCK EXCHANGE

بازار سرمایه

بازار سرمایه به مجموعه‌ای از بازارها و مؤسسات مالی اطلاق می‌شود که در آن‌ها ابزارهای مالی نظیر سهام، اوراق قرضه، و سایر اوراق بهادار خرید و فروش می‌شوند. هدف اصلی بازار سرمایه، تسهیل تأمین مالی بلندمدت برای شرکت‌ها، دولت‌ها و سایر نهادها است. این بازار به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهد تا سرمایه‌های خود را در پروژه‌های سودآور و با پتانسیل رشد سرمایه‌گذاری کنند و از طرف دیگر به نهادهای نیازمند به سرمایه، امکان دسترسی به منابع مالی مورد نیازشان را می‌دهد.

بورس

بورس یا بازار سهام، بخشی از بازار سرمایه است که در آن سهام شرکت‌ها و سایر اوراق بهادار مشابه معامله می‌شوند. بورس‌ها مکان‌های فیزیکی یا الکترونیکی هستند که در آن‌ها خریداران و فروشندگان گرد هم می‌آیند تا به معامله اوراق بهادار بپردازند. بورس‌ها نقش مهمی در افزایش شفافیت، نقدشوندگی، و کارایی بازارهای مالی ایفا می‌کنند.

اجزای اصلی بازار سرمایه

هر گاه سخن از بازار سرمایه به میان می‌آید ناخودآگاه عبارت سهام در ذهن مخاطب متبادر شده و نقش می‌بندد. در واقع اگر بخواهیم به صورت خلاصه به این مفهوم بپردازیم می‌توان گفت سهام نماد مالکیت در یک شرکت است. با خرید سهام، سرمایه‌گذار بخشی از مالکیت شرکت را به دست می‌آورد و می‌تواند از سود شرکت (در قالب سود سهام) و افزایش قیمت سهام بهره‌مند شود.

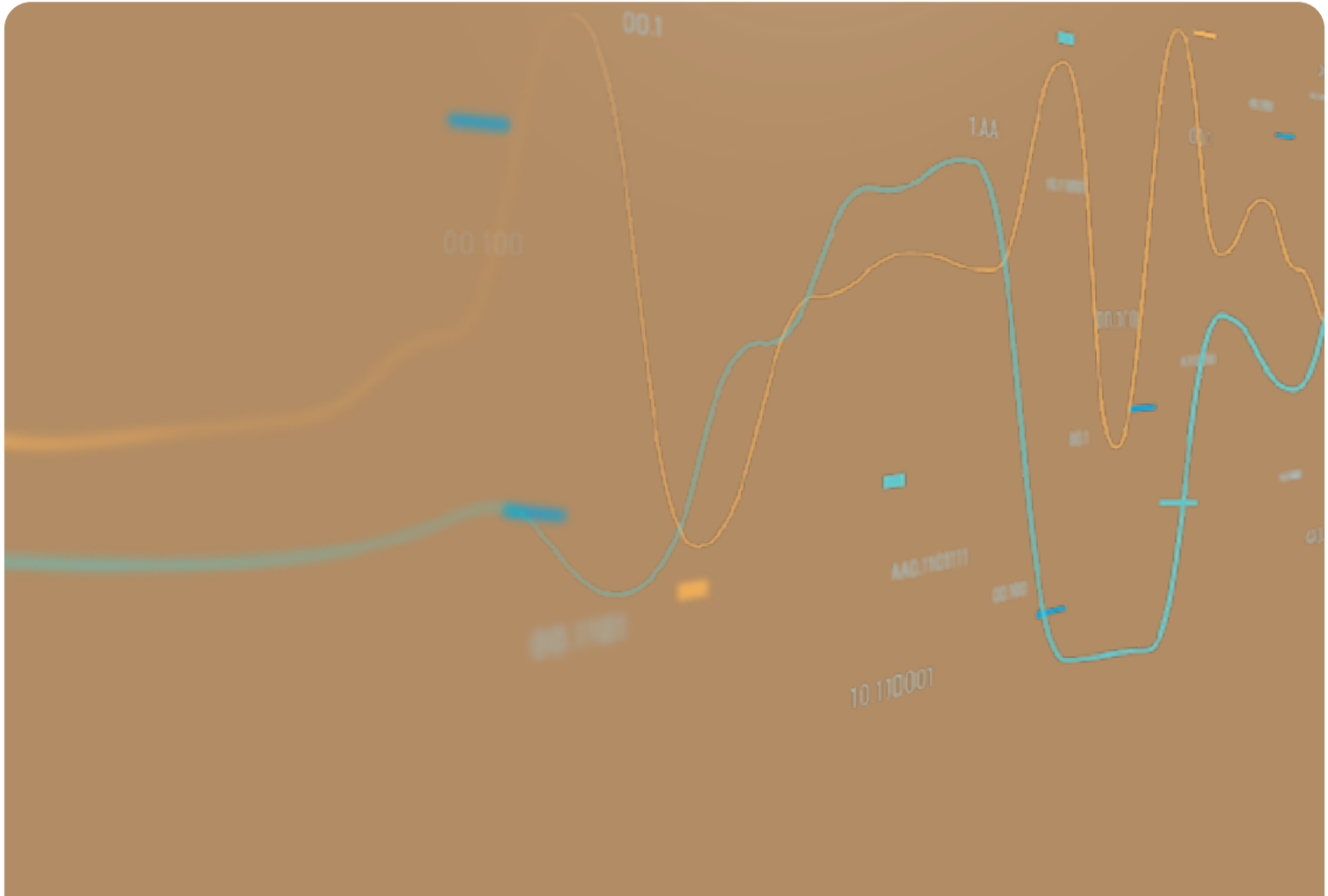
اوراق قرضه نیز یکی از اجزای اساسی بازار سرمایه می‌باشد اوراق قرضه نشان‌دهنده بدهی صادرکننده (شرکت یا دولت) به دارنده آن است. دارنده اوراق قرضه به صادرکننده پول قرض می‌دهد و در ازای آن بهره دریافت می‌کند.

یکی دیگر از عناصر تشکیل دهنده بازارهای سرمایه بدون تردید صندوق‌های سرمایه‌گذاری می‌باشد. این صندوق‌ها در واقع به نوعی رابط میان سرمایه‌گذاران خرد و مجموعه‌های بزرگ می‌باشند. صندوق‌های سرمایه‌گذاری نهادهایی هستند که سرمایه‌های خرد سرمایه‌گذاران را جمع‌آوری و در سبدی متنوع از اوراق بهادار سرمایه‌گذاری می‌کنند. این صندوق‌ها به کاهش ریسک و افزایش دسترسی سرمایه‌گذاران به بازارهای مختلف کمک می‌کنند.

مشتقات مالی از دیگر مولفه‌های تشکیل دهنده این اکوسیستم می‌باشند. مشتقات مالی شامل ابزارهایی مانند قراردادهای آتی، اختیار معامله، و سوآپ‌ها هستند که ارزش آن‌ها وابسته به دارایی پایه‌ای مانند سهام، کالاها، یا نرخ بهره است. این ابزارها برای مدیریت ریسک و سفته‌بازی استفاده می‌شوند.

در ادامه به صورت کامل هر یک از اجزای تشکیل دهنده این زیست بوم تشریح می‌گردد و از زوایای مختلف بررسی خواهند شد.

سهم

نخستین جزء بازار سرمایه

سهام

نخستین جزء بازار سرمایه

تعریف سهام

سهام (STOCK) نمایانگر مالکیت بخشی از یک شرکت است. هنگامی که شما سهامی را خریداری می‌کنید، در واقع بخشی از مالکیت آن شرکت را به دست می‌آورید. هر سهم نماینده جزئی از دارایی‌ها، درآمدها و حقوق رأی در شرکت است

انواع سهام

1 سهام عادی COMMON STOCK

اولویت در تسویه

در صورت انحلال شرکت، سهامداران عادی پس از دارندگان اوراق قرضه و سهامداران ممتاز تسویه می‌شوند

سود سهام

سهامداران عادی می‌توانند از سود سهام بهره‌مند شوند، اما این سود ثابت نیست و به عملکرد مالی شرکت بستگی دارد

حقوق مالکیت

دارندگان سهام عادی مالکین اصلی شرکت هستند و حقوق رأی در مجامع عمومی شرکت دارند

2 سهام ممتاز PREFERRED STOCK

اولویت در تسویه

در صورت انحلال شرکت، سهامداران ممتاز قبل از سهامداران عادی و پس از دارندگان اوراق قرضه تسویه می‌شوند

اولویت در پرداخت سود

سهامداران ممتاز قبل از سهامداران عادی سود سهام دریافت می‌کنند. سود سهام ممتاز معمولاً ثابت و معین است

حقوق مالکیت محدود

سهامداران ممتاز معمولاً حقوق رأی ندارند یا حقوق رأی محدودی دارند

مزایا و معایب سرمایه‌گذاری در سهام

معایب

۱. پتانسیل رشد سرمایه: یکی از جذابیت‌های اصلی سهام، پتانسیل برای افزایش قیمت آن‌ها در طول زمان است. این افزایش می‌تواند به سود سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت منجر شود

۲. سود سهام: سهامداران ممکن است از سود سهام که به صورت نقدی یا سهام اضافی پرداخت می‌شود، بهره‌مند شوند

۳. حقوق رأی: سهامداران عادی می‌توانند در تصمیم‌گیری‌های مهم شرکت شرکت کنند، نظیر انتخاب اعضای هیئت مدیره

۴. تنوع‌پذیری: سهام‌های مختلف می‌توانند به سرمایه‌گذاران امکان تنوع‌بخشی به سبد سرمایه‌گذاری را بدهند، موضوعی که می‌تواند به کاهش ریسک کمک بسیاری کند

مزایا

۱. پتانسیل رشد سرمایه: یکی از جذابیت‌های اصلی سهام، پتانسیل برای افزایش قیمت آن‌ها در طول زمان است. این افزایش می‌تواند به سود سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت منجر شود

۲. سود سهام: سهامداران ممکن است از سود سهام که به صورت نقدی یا سهام اضافی پرداخت می‌شود، بهره‌مند شوند

۳. حقوق رأی: سهامداران عادی می‌توانند در تصمیم‌گیری‌های مهم شرکت شرکت کنند، نظیر انتخاب اعضای هیئت مدیره

۴. تنوع‌پذیری: سهام‌های مختلف می‌توانند به سرمایه‌گذاران امکان تنوع‌بخشی به سبد سرمایه‌گذاری را بدهند، موضوعی که می‌تواند به کاهش ریسک کمک بسیاری کند

مزایا و معایب سرمایه‌گذاری در بورس ایران

سرمایه‌گذاری در بورس، همانند هر بازار مالی دیگری، همواره با فرصت‌ها و چالش‌هایی همراه است. با این حال، بازار سرمایه ایران به واسطه ویژگی‌های خاص اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور، مزایا و معایب منحصر به فردی را برای سرمایه‌گذاران به همراه دارد که در ادامه به تفصیل بررسی می‌شود.

مزایای سرمایه‌گذاری در بورس ایران

پتانسیل بالای رشد و سودآوری در بازارهای تورمی: در اقتصادهای با تورم بالا، مانند ایران، بازارهای سهام (به‌ویژه سهام شرکت‌های بزرگ و تولیدمحور) می‌توانند به عنوان پوششی در برابر تورم عمل کنند. ارزش دارایی‌های شرکت‌ها و درآمد آن‌ها با نرخ تورم افزایش یافته و می‌تواند منجر به رشد قیمت سهام و حفظ ارزش سرمایه در برابر کاهش قدرت خرید پول شود.

تنوع صنایع و فرصت‌های سرمایه‌گذاری: بورس ایران شامل طیف وسیعی از صنایع (پتروشیمی، فلزات اساسی، بانکداری، خودرو، داروسازی، غذایی و...) است که هر کدام متأثر از عوامل خاص خود هستند. این تنوع، امکان سبدگردانی و کاهش ریسک از طریق توزیع سرمایه در صنایع مختلف را فراهم می‌آورد.

شفافیت نسبی اطلاعات (در مقایسه با سایر بازارها): شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ملزم به افشای صورت‌های مالی، گزارش‌های فصلی و رویدادهای مهم خود هستند. این شفافیت (هرچند با چالش‌هایی روبروست) امکان تحلیل و تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر را نسبت به برخی بازارهای موازی (مانند طلا، ارز یا مسکن) فراهم می‌کند.

نقدشوندگی بالاتر نسبت به بازارهای دارایی: در مقایسه با بازارهایی نظیر مسکن، که نقدشوندگی پایینی دارند، سهام در بورس از نقدشوندگی بالاتری برخوردارند و امکان خرید و فروش سریع‌تر آن‌ها وجود دارد (البته این مورد برای تمامی سهام و در تمامی شرایط بازار یکسان نیست).

سود تقسیمی (DPS): بسیاری از شرکت‌های بورسی، بخشی از سود خود را به عنوان سود تقسیمی میان سهامداران توزیع می‌کنند که می‌تواند منبع درآمدی منظم برای سرمایه‌گذاران باشد.

امکان سرمایه‌گذاری با سرمایه خرد: ورود به بازار بورس با سرمایه‌های به مراتب کمتر از سایر بازارهای دارایی (مانند مسکن) امکان‌پذیر است و فرصت سرمایه‌گذاری را برای اقشار وسیع‌تری از جامعه فراهم می‌کند.

معایب و چالش‌های سرمایه‌گذاری در بورس ایران

نوسانات شدید و غیرقابل پیش‌بینی: بورس ایران به شدت تحت تأثیر عوامل کلان اقتصادی و سیاسی قرار دارد. اخبار داخلی (انتخابات، بودجه، سیاست‌های دولت) و خارجی (تحریم‌ها، قیمت‌های جهانی کالا) می‌توانند نوسانات شدید و بعضاً غیرمنطقی را در کوتاه‌مدت ایجاد کنند که پیش‌بینی آن‌ها دشوار است. تجربه نوسانات شدید سال‌های اخیر گواه این مدعا است

ریسک‌های سیستماتیک بالا: اقتصاد ایران به دلیل ساختار خود، دارای ریسک‌های سیستماتیک بالایی است (ریسک‌هایی که بر کل بازار اثر می‌گذراند و قابل اجتناب نیستند). تحریم‌ها، نرخ ارز، نرخ بهره بانکی و سیاست‌های دولت، بر تقریباً تمامی صنایع و شرکت‌ها تأثیر می‌گذراند

دخالت دولت و نهادهای عمومی: بخش قابل توجهی از اقتصاد و شرکت‌های بورسی در ایران به نوعی با دولت یا نهادهای عمومی مرتبط هستند. تغییرات در سیاست‌های دولت، قیمت‌گذاری دستوری و... می‌تواند بر سودآوری شرکت‌ها و در نتیجه قیمت سهام آن‌ها تأثیر منفی بگذارد

عدم ثبات قوانین و مقررات: تغییرات مکرر در قوانین مالیاتی، گمرکی، نرخ خوراک و سایر مقررات، می‌تواند چشم‌انداز سرمایه‌گذاری را مبهم کرده و ریسک را افزایش دهد

ریسک‌های مربوط به گزارشگری مالی: هرچند شفافیت وجود دارد، اما برخی اوقات ابهامات یا تأخیر در ارائه گزارش‌های مالی یا عدم قطعیت در پیش‌بینی سودآوری شرکت‌ها، تحلیل را برای سرمایه‌گذاران دشوار می‌کند

تأثیر هیجانات عمومی و اطلاعات غیررسمی: بازار بورس ایران گاهی تحت تأثیر شدید هیجانات عمومی، شایعات و اطلاعات غیررسمی قرار می‌گیرد که می‌تواند منجر به حباب‌های قیمتی یا ریزش‌های ناگهانی شود و سرمایه‌گذاران خرد را متضرر کند

در مجموع، سرمایه‌گذاری در بورس ایران نیازمند شناخت عمیق از ویژگی‌های منحصر به فرد این بازار، تحمل ریسک بالا و دید بلندمدت است. آموزش، تحلیل دقیق و مشورت با متخصصان، می‌تواند به کاهش ریسک و افزایش شانس موفقیت سرمایه‌گذاران در این بازار پرنوسان کمک شایانی کند

— ● فرآیند خرید و فروش سهام ● —

بازارهای اولیه PRIMARY MARKET

- شرکت‌ها از طریق عرضه عمومی اولیه (Initial public offering) سهام جدید خود را به سرمایه‌گذاران عرضه می‌کنند. در این بازار، سرمایه‌گذاران برای اولین بار سهام شرکت‌ها را خریداری می‌کنند

بازارهای ثانویه SECONDARY MARKET

- پس از عرضه اولیه، سهام‌ها در بازارهای ثانویه مانند بورس‌های اوراق بهادار معامله می‌شوند. در این بازار، سرمایه‌گذاران سهام خود را به دیگر سرمایه‌گذاران می‌فروشند

— ● ارزش‌گذاری سهام ● —

شرایط اقتصادی

وضعیت کلی اقتصاد، نرخ بهره، تورم و سیاست‌های پولی و مالی بر بازار سهام تأثیرگذارند

عملکرد مالی شرکت

درآمدها، سودآوری، بدهی‌ها و دارایی‌های شرکت بر ارزش سهام اثرگذار خواهند بود

روانشناسی بازار

انتظارات و رفتارهای سرمایه‌گذاران می‌تواند به نوسانات قیمت سهام منجر شود

روندهای صنعتی

عملکرد صنایع مختلف و موقعیت شرکت در صنعت مربوطه نیز می‌تواند بر ارزش سهام تأثیر بگذارد

● شاخص‌های مرتبط با سهام ●

شاخص‌های بازار سهام به عنوان معیارهایی برای ارزیابی عملکرد کلی بازار یا بخش‌های خاص آن استفاده می‌شوند

S&P 500 Index

[es 'ændʒ] 'pɒ 'fɪv 'hʌndrəd 'ɪn-deks]

A prominent market-capitalization-weighted index of 500 leading publicly trading companies in the U.S.

شاخص S&P 500

شاخصی که عملکرد ۵۰۰ شرکت بزرگ بورس نیویورک را اندازه‌گیری می‌کند

Dow Jones Industrial Average (DJIA)

[dɒ'ʒɒnz in-'dʌ-strɪ-al 'a-vɛrɪʒ]

A stock market index that tracks 30 large, blue-chip companies trading on the New York Stock Exchange (NYSE) and Nasdaq.

DOW JONES
INDUSTRIAL
AVERAGE

شاخص داو جونز

یکی از معروف‌ترین شاخص‌های بازار که میانگین قیمت سهام ۳۰ شرکت بزرگ آمریکایی را محاسبه می‌کند

Nasdaq Composite Index

[næz-'dæk i'ɒm-'pɒ-zɪt 'ɪn-deks]

A market capitalization-weighted index consisting of more than 3,500 stocks listed on the Nasdaq stock exchange.

شاخص NASDAQ Composite

شاخصی که شامل تمامی سهام‌های موجود در بازار نزدیک است و بیشتر شرکت‌های فناوری محور را شامل می‌شود

بنابراین با توجه به عناوین و مفاهیمی که بیان شد می‌توان اظهار داشت که سهام به عنوان یکی از مهم‌ترین اجزای بازار سرمایه نقش حیاتی در تأمین مالی شرکت‌ها و ارائه فرصت‌های سرمایه‌گذاری به افراد و نهادها ایفا می‌کند. با وجود ریسک‌های موجود، پتانسیل بازدهی بالا و حقوق مالکیتی که سهام فراهم می‌کند، آن را به یکی از جذاب‌ترین ابزارهای مالی برای سرمایه‌گذاران تبدیل کرده است. با درک عمیق‌تر از ماهیت و عملکرد سهام، سرمایه‌گذاران می‌توانند تصمیمات بهتری در جهت مدیریت و افزایش سرمایه خود بگیرند

اوراق قرضه

دومین جزء بازار سرمایه

● اوراق قرضه ●

دومین جزء بازار سرمایه

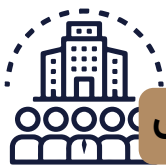
اوراق قرضه (BONDS) یکی از اجزای اصلی بازار سرمایه محسوب می‌شوند و نقش مهمی در تأمین مالی شرکت‌ها، دولت‌ها و دیگر نهادها ایفا می‌کنند. اوراق قرضه به عنوان اوراق بدهی، به دارندگان خود حق دریافت بازپرداخت اصل سرمایه و بهره در زمان‌های معین را می‌دهند. در ادامه، به توضیح کامل‌تری از این ابزار مالی پرداخته می‌شود.

تعریف اوراق قرضه

اوراق قرضه اسنادی هستند که صادرکننده آن‌ها متعهد می‌شود مبلغ معینی را در تاریخ‌های معین به دارنده اوراق پرداخت کند. این اسناد می‌توانند توسط دولت‌ها، شرکت‌ها، و یا مؤسسات مالی صادر شوند.

انواع اوراق قرضه

اوراق قرضه اسنادی هستند که صادرکننده آن‌ها متعهد می‌شود مبلغ معینی را در تاریخ‌های معین به دارنده اوراق پرداخت کند. این اسناد می‌توانند توسط دولت‌ها، شرکت‌ها، و یا مؤسسات مالی صادر شوند.

اوراق قرضه شرکتی

این اوراق توسط شرکت‌ها برای تأمین مالی پروژه‌های بزرگ، سرمایه‌گذاری در تحقیقات و توسعه و یا بازپرداخت بدهی‌های موجود صادر می‌شوند. اوراق قرضه شرکتی معمولاً ریسک بیشتری نسبت به اوراق قرضه دولتی دارند، اما بهره‌های بالاتری نیز ارائه می‌دهند.

اوراق قرضه بین‌المللی

این اوراق توسط نهادها یا دولت‌ها در بازارهای خارجی صادر می‌شوند و به واحد پول خارجی معامله می‌شوند. این نوع اوراق قرضه ممکن است به عنوان راهی برای جذب سرمایه‌گذاران خارجی استفاده شوند.

اوراق قرضه دولتی

این اوراق توسط دولت‌ها برای تأمین مالی پروژه‌های عمومی، کاهش کسری بودجه، و دیگر نیازهای مالی صادر می‌شوند. اوراق قرضه دولتی به دلیل امنیت بالا و ریسک کم، محبوبیت زیادی در میان سرمایه‌گذاران دارند.

اوراق قرضه شهرداری

این اوراق توسط شهرداری‌ها و دیگر نهادهای محلی برای تأمین مالی پروژه‌های محلی مانند ساخت جاده‌ها، مدارس و بیمارستان‌ها صادر می‌شوند.

ویژگی‌های اوراق قرضه

ریسک	قیمت	تاریخ سررسید	نرخ بهره
اوراق قرضه معمولاً ریسک کمتری نسبت به سهام دارند، اما ریسک‌هایی مانند ریسک اعتباری، ریسک نرخ بهره و ریسک تورم همچنان وجود دارند	قیمت اوراق قرضه ممکن است در طول زمان تغییر کند و به عواملی مانند نرخ بهره بازار، اعتبار صادرکننده و شرایط اقتصادی وابسته باشد	تاریخ سررسید زمانی است که صادرکننده موظف به بازپرداخت اصل سرمایه به دارنده اوراق قرضه است	نرخ بهره یا کوپن نرخ بهره‌ای است که به دارنده اوراق قرضه پرداخت می‌شود. این نرخ می‌تواند ثابت یا متغیر باشد

مزایا و معایب سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه

معایب	مزایا
• بازدهی کمتر: اوراق قرضه به طور معمول بازدهی کمتری نسبت به سهام دارند • ریسک نرخ بهره: افزایش نرخ بهره ممکن است به کاهش قیمت اوراق قرضه منجر شود • ریسک اعتباری: اگر صادرکننده نتواند بهره یا اصل سرمایه را پرداخت کند، سرمایه‌گذار ممکن است متحمل زیان شود	• درآمد ثابت: اوراق قرضه به دلیل پرداخت بهره منظم، منبع درآمد ثابتی برای سرمایه‌گذاران فراهم می‌کنند • ریسک کمتر: اوراق قرضه به ویژه اوراق قرضه دولتی، به عنوان سرمایه‌گذاری‌های نسبتاً کم ریسک شناخته می‌شوند • تنوع بخشی: افزودن اوراق قرضه به یک پرتفوی سرمایه‌گذاری می‌تواند به کاهش ریسک کلی پرتفوی کمک کند

بنابر بررسی‌های صورت گرفته بالا می‌توان بیان کرد که اوراق قرضه به عنوان یکی از ابزارهای مهم در بازار سرمایه نقش حیاتی در تأمین مالی و مدیریت سرمایه دارند. سرمایه‌گذاران می‌توانند با توجه به نیازهای مالی و سطح تحمل ریسک خود، از این ابزار برای افزایش تنوع و کاهش ریسک پرتفوی خود استفاده کنند. با این حال، شناخت کامل از ویژگی‌ها، مزایا و معایب اوراق قرضه و بررسی دقیق شرایط اقتصادی و اعتباری صادرکننده‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است. با بررسی سهام و اوراق قرضه که دو مولفه‌ی تشکیل دهنده‌ی بازار سرمایه می‌باشند، سوالات متعددی در خصوص شباهت‌ها و وجه تمایز میان آن دو در ذهن ایجاد می‌شود. از این رو به بررسی وجه تمایز و شباهت میان این دو پرداخته شد که در ذیل به صورت کامل به آن پرداخته می‌شود

شباهت‌ها و تفاوت میان سهام و اوراق قرضه

سهام و اوراق قرضه دو ابزار اصلی بازار سرمایه هستند که هر دو به تأمین مالی شرکت‌ها و دولت‌ها کمک می‌کنند و برای سرمایه‌گذاران فرصت‌های سرمایه‌گذاری فراهم می‌کنند. با این حال، این دو ابزار از جهات مختلف با یکدیگر تفاوت دارند. در ادامه به بررسی شباهت‌ها و تمایزهای میان سهام و اوراق قرضه پرداخته می‌شود.

شباهت‌ها میان سهام و اوراق قرضه

تنوع بخشی به پرتفوی

هر دو ابزار به سرمایه‌گذاران این امکان را می‌دهند که پرتفوی سرمایه‌گذاری خود را تنوع بخشیده و ریسک‌های سرمایه‌گذاری را کاهش دهند.

معاملات در بازار سرمایه

هر دو ابزار در بازار سرمایه معامله می‌شوند و می‌توانند در بورس‌های اوراق بهادار یا بازارهای خارج از بورس (OTC) خرید و فروش شوند.

ابزارهای مالی بلندمدت

هر دو سهام و اوراق قرضه به عنوان ابزارهای مالی بلندمدت در بازار سرمایه شناخته می‌شوند و به شرکت‌ها و دولت‌ها کمک می‌کنند تا منابع مالی مورد نیاز خود را برای پروژه‌های بلندمدت تأمین کنند.

مزایا و معایب سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه در ایران

اوراق قرضه، که در بازار سرمایه ایران عمدتاً در قالب اوراق مشارکت، اسناد خزانه اسلامی (اخزا)، اوراق صکوک (مانند صکوک اجاره، مرابحه و استصناع) و گواهی سپرده بانکی با نرخ سود مشخص شناخته می‌شوند، ابزارهای بدهی هستند که امکان سرمایه‌گذاری با ریسک نسبتاً پایین‌تر از سهام را فراهم می‌کنند. با این حال، سرمایه‌گذاری در این اوراق در بازار ایران نیز مزایا و معایب خاص خود را دارد.

مزایای سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه در ایران

ریسک کمتر و بازدهی ثابت/قابل پیش‌بینی: اصلی‌ترین مزیت اوراق قرضه، به ویژه اسناد خزانه اسلامی و اوراق مشارکت دولتی، ریسک نکول بسیار پایین آن‌ها است (در مورد اوراق دولتی، ریسک نکول تقریباً صفر است). این اوراق بازدهی ثابت یا قابل پیش‌بینی را در سررسید یا به صورت دوره‌ای به سرمایه‌گذار ارائه می‌دهند و برای افرادی که ریسک‌پذیری کمتری دارند یا به دنبال حفظ اصل سرمایه هستند، مناسبند.

حفظ ارزش در برابر تورم (برای برخی انواع): در برخی دوره‌ها، به ویژه زمانی که نرخ تورم بالا است، نرخ سود اوراق قرضه می‌تواند جذابیت قابل توجهی داشته باشد. اوراقی با نرخ سود شناور یا اوراقی که بازدهی آن‌ها نزدیک به نرخ تورم باشد، می‌توانند به حفظ قدرت خرید سرمایه کمک کنند.

نقدشوندگی نسبی: بسیاری از اوراق قرضه (به ویژه اسناد خزانه اسلامی و اوراق مشارکت دولتی) در بازار ثانویه فرابورس قابل معامله هستند و امکان نقدشوندگی پیش از سررسید را فراهم می‌کنند. این ویژگی، انعطاف‌پذیری بیشتری را نسبت به سپرده‌های بانکی بلندمدت ایجاد می‌کند.

تنوع‌بخشی به سبد سرمایه‌گذاری: اوراق قرضه ابزار مناسبی برای تنوع‌بخشی به سبد سرمایه‌گذاری و کاهش ریسک کلی سبد هستند. سرمایه‌گذاری ترکیبی در سهام (با ریسک بالاتر و پتانسیل رشد بیشتر) و اوراق قرضه (با ریسک کمتر و بازدهی ثابت) می‌تواند به بهینه‌سازی بازدهی با توجه به میزان ریسک‌پذیری سرمایه‌گذار کمک کند.

معافیت مالیاتی سود: سود حاصل از خرید و فروش اوراق قرضه و سود تقسیمی آن‌ها، عموماً مشمول مالیات نیستند، که این خود مزیت مهمی برای سرمایه‌گذاران به شمار می‌رود.

معایب و چالش‌های سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه در ایران

بازدهی محدود و ثابت: در مقایسه با سهام، پتانسیل رشد سرمایه در اوراق قرضه بسیار محدودتر است. در بازارهای صعودی و پرونق، سهام می‌توانند بازدهی‌های چشمگیری را نصیب سرمایه‌گذاران کنند، در حالی که اوراق قرضه تنها سود ثابت یا از پیش تعیین شده‌ای را ارائه می‌دهند.

ریسک نرخ بهره: افزایش نرخ بهره بانکی یا نرخ تورم می‌تواند جذابیت اوراق قرضه با نرخ ثابت را کاهش دهد و منجر به کاهش قیمت آن‌ها در بازار ثانویه شود. به این معنی که اگر نرخ بهره در اقتصاد افزایش یابد، ارزش اوراق قرضه قبلی با نرخ سود کمتر، کاهش پیدا می‌کند.

ریسک تورم (برای برخی انواع): اگرچه در برخی موارد اوراق قرضه می‌توانند در برابر تورم نقش محافظتی داشته باشند، اما در شرایط تورم‌های بسیار بالا و جهشی، بازدهی ثابت این اوراق ممکن است نتواند قدرت خرید سرمایه را به طور کامل حفظ کند و بازدهی واقعی (پس از کسر تورم) منفی شود.

نقدشوندگی پایین‌تر برای اوراق با حجم معاملاتی کم: هرچند به طور کلی نقدشوندگی اوراق قرضه نسبت به سایر دارایی‌ها خوب است، اما برخی اوراق خاص یا با حجم معاملاتی پایین ممکن است در بازار ثانویه، خریدار نداشته باشند یا با قیمت نامناسبی معامله شوند.

محدودیت دسترسی: در برخی موارد، عرضه اوراق قرضه جدید با حجم بالا محدود است یا نیاز به حداقل سرمایه بیشتری نسبت به سهام دارد، که دسترسی سرمایه‌گذاران خرد را کمی دشوار می‌کند.

در نهایت، انتخاب اوراق قرضه برای سرمایه‌گذاری در ایران به اهداف مالی، افق زمانی و میزان ریسک‌پذیری سرمایه‌گذار بستگی دارد. این ابزارها برای مدیریت ریسک سبک و کسب درآمد ثابت، ابزارهای مؤثری هستند، اما برای کسب بازدهی‌های بالا و رشد چشمگیر سرمایه، ممکن است به تنهایی کافی نباشند.

تمایزهای میان سهام و اوراق قرضه

بازدهی

اوراق قرضه

بهره‌های منظم (کوپن) و بازپرداخت اصل سرمایه در سررسید منابع بازدهی برای دارندگان اوراق قرضه هستند. بازدهی اوراق قرضه معمولاً ثابت و پیش‌بینی‌پذیر است.

سود سهام و افزایش قیمت سهام منابع اصلی بازدهی برای سهامداران هستند. بازدهی سهام می‌تواند متغیر باشد و وابسته به عملکرد شرکت و شرایط بازار است.

ماهیت مالکیت

اوراق قرضه

نماینگر بدهی است. دارندة اوراق قرضه به عنوان بستانکار، مبلغی را به شرکت یا دولت قرض داده و در ازای آن بهره دریافت می‌کند، اما هیچ‌گونه حق مالکیت یا رای در شرکت ندارد.

نماینگر مالکیت در یک شرکت است. دارندة سهام به عنوان سهامدار، مالک بخشی از شرکت و دارای حق رای در تصمیم‌گیری‌های مهم شرکت است.

حق تقدم در پرداخت

اوراق قرضه

دارندگان اوراق قرضه در صورت ورشکستگی شرکت، حق تقدم بیشتری نسبت به سهامداران در دریافت مطالبات خود دارند.

در صورت ورشکستگی شرکت، سهامداران پس از پرداخت بدهی‌ها و تعهدات به بستانکاران (دارندگان اوراق قرضه) پول خود را دریافت می‌کنند.

ریسک

اوراق قرضه

به طور کلی دارای ریسک کمتری هستند، به ویژه اگر صادرکننده اوراق قرضه یک دولت یا شرکت معتبر باشد. با این حال، اوراق قرضه نیز دارای ریسک‌هایی مانند ریسک نرخ بهره و ریسک اعتباری هستند.

دارای ریسک بالاتری است، زیرا بازدهی آن وابسته به عملکرد شرکت و شرایط بازار است. ارزش سهام می‌تواند نوسانات زیادی داشته باشد.

بنابراین با توجه به موارد بالا می‌توان اظهار داشت که سهام و اوراق قرضه هر دو ابزارهای مهمی در بازار سرمایه هستند که به شرکت‌ها و دولت‌ها در تأمین مالی و به سرمایه‌گذاران در ایجاد تنوع و مدیریت ریسک کمک می‌کنند. با این حال، تفاوت‌های اساسی در ماهیت مالکیت، بازدهی، ریسک، حق تقدم در پرداخت و حقوق مشارکت در مدیریت میان این دو ابزار وجود دارد. سرمایه‌گذاران باید با توجه به اهداف سرمایه‌گذاری، تحمل ریسک و نیازهای مالی خود، بین این دو ابزار انتخاب کنند.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری

سومین جزء بازار سرمایه

— صندوق‌های سرمایه‌گذاری —

سومین جزء بازار سرمایه

صندوق‌های سرمایه‌گذاری یکی از ابزارهای مهم مالی در بازار سرمایه هستند که به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهند تا با تجمیع سرمایه‌های خرد خود، در بازارهای مالی به صورت حرفه‌ای‌تر و متنوع‌تری سرمایه‌گذاری کنند. در اینجا به تشریح کامل صندوق‌های سرمایه‌گذاری و جوانب مختلف آن می‌پردازیم

تعریف صندوق‌های سرمایه‌گذاری

صندوق‌های سرمایه‌گذاری به عنوان نهادهای مالی تحت نظارت و مدیریت حرفه‌ای ایجاد می‌شوند تا سرمایه‌های جمع‌آوری شده از سرمایه‌گذاران خرد را در مجموعه‌ای متنوع از اوراق بهادار مانند سهام، اوراق قرضه و سایر دارایی‌ها سرمایه‌گذاری کنند. این صندوق‌ها به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهند تا با ریسک کمتری در بازار سرمایه مشارکت کنند و از مدیریت حرفه‌ای بهره‌مند شوند

صندوق‌های مختلط

ترکیبی از سهام و اوراق قرضه را در سبد سرمایه‌گذاری خود دارند

صندوق‌های سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه

تمرکز اصلی این صندوق‌ها بر اوراق بدهی و قرضه است که عموماً ریسک کمتری نسبت به سهام دارند

صندوق‌های سرمایه‌گذاری در سهام

سرمایه‌های شده را عمدتاً در سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری مختلف می‌کنند

صندوق‌های قابل معامله (ETF)

مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری معمولی هستند اما واحدهای آنها در بازار بورس معامله می‌شود

صندوق‌های بازار پول

در دارایی‌های با نقدینگی بالا و ریسک پایین مانند اسناد خزانه و اوراق تجاری سرمایه‌گذاری می‌کنند

مزایا

• تنوع بخشی: سرمایه گذاری در صندوق ها باعث می شود که سرمایه گذار به طور غیرمستقیم در مجموعه ای از دارایی ها سرمایه گذاری کند که این به کاهش ریسک کمک می کند.

• مدیریت حرفه ای: این صندوق ها توسط مدیران حرفه ای و متخصص مدیریت می شوند که به تحلیل و بررسی بازار و انتخاب بهترین دارایی ها می پردازند.

• نقدشوندگی: بسیاری از صندوق ها به سرمایه گذاران امکان می دهند تا به راحتی واحدهای خود را بفروشند و به نقدینگی دست یابند.

• صرفه جویی در هزینه ها: هزینه های مرتبط با معاملات به دلیل تجمع سرمایه و حجم بالای معاملات کاهش می یابد.

معایب

• هزینه های مدیریت: هزینه های مدیریتی و کارمزدهای صندوق ها ممکن است بخش قابل توجهی از بازده سرمایه گذاری را کاهش دهد.

• ریسک بازار: هر چند که صندوق ها به تنوع بخشی کمک می کنند، اما همچنان تحت تأثیر نوسانات بازار قرار دارند.

• ریسک مدیر: عملکرد صندوق بستگی زیادی به توانایی ها و تصمیمات مدیر آن دارد. انتخاب مدیر نامناسب می تواند به زیان های مالی منجر شود.

ساختار و عملکرد صندوق های سرمایه گذاری

صندوق های سرمایه گذاری معمولاً توسط شرکت های مدیریت سرمایه گذاری تأسیس و اداره می شوند. این شرکت ها وظیفه جمع آوری سرمایه، مدیریت و سرمایه گذاری دارایی ها و توزیع سود به سرمایه گذاران را بر عهده دارند. عملکرد صندوق ها به صورت دوره ای گزارش می شود و سرمایه گذاران می توانند بازده و نحوه عملکرد صندوق را ارزیابی کنند.

فرآیند سرمایه گذاری در صندوق ها

سرمایه گذاری در صندوق های سرمایه گذاری عموماً از طریق خرید واحدهای صندوق انجام می شود. ارزش هر واحد بر اساس ارزش خالص دارایی های صندوق (NAV) تعیین می شود. سرمایه گذاران می توانند واحدهای جدید خریداری کنند یا واحدهای موجود خود را بفروشند.

مقررات و نظارت

صندوق های سرمایه گذاری تحت نظارت سازمان های مالی دولتی و نهادهای ناظر بازار سرمایه فعالیت می کنند. این نظارت ها شامل بررسی عملکرد، شفافیت مالی و رعایت مقررات قانونی است تا حقوق سرمایه گذاران حفظ شود.

انتخاب صندوق سرمایه‌گذاری مناسب

برای انتخاب صندوق سرمایه‌گذاری مناسب، سرمایه‌گذاران باید به چندین عامل توجه کنند:

- **هدف سرمایه‌گذاری:** آیا هدف سرمایه‌گذاری بلندمدت است یا کوتاه‌مدت؟
- **سطح ریسک‌پذیری:** سرمایه‌گذار چقدر تمایل به پذیرش ریسک دارد؟
- **عملکرد گذشته صندوق:** بررسی بازدهی‌های گذشته و مقایسه آن با صندوق‌های مشابه
- **هزینه‌ها:** کارمزدها و هزینه‌های مدیریت صندوق چقدر است؟
- **شفافیت:** میزان شفافیت اطلاعاتی که صندوق ارائه می‌دهد.

صندوق‌های سرمایه‌گذاری ابزارهایی مفید برای سرمایه‌گذاران خرد هستند که با تجمیع سرمایه‌های کوچک، به مدیریت حرفه‌ای و تنوع‌بخشی دست می‌یابند. انتخاب صندوق مناسب می‌تواند به سرمایه‌گذار کمک کند تا با ریسک کمتری به بازده مناسبی دست یابد. با این حال، بررسی دقیق و آگاهی از هزینه‌ها و ریسک‌های مربوط به هر صندوق ضروری است

مشتقات مالی

چهارمین جزء بازار سرمایه

● صندوق‌های سرمایه‌گذاری ●

سومین جزء بازار سرمایه

مشتقات مالی (FINANCIAL DERIVATIVES) ابزارهای مالی هستند که ارزش خود را از دارایی‌های پایه‌ای مانند سهام، اوراق قرضه، کالاها، ارزها، نرخ‌های بهره و شاخص‌های بازار می‌گیرند. این ابزارها به سرمایه‌گذاران این امکان را می‌دهند تا ریسک‌های خود را مدیریت کنند، از نوسانات بازار سود ببرند و استراتژی‌های پیچیده‌تری را پیاده‌سازی کنند

◀ انواع مشتقات مالی

◀ قراردادهای آتی

FUTURES CONTRACTS

- تعریف: توافقی بین دو طرف برای خرید یا فروش یک دارایی در تاریخ معین و با قیمت مشخص
- کاربرد: مدیریت ریسک‌های قیمتی و استفاده برای سفته‌بازی.

◀ قراردادهای اختیار معامله

OPTIONS CONTRACTS

- تعریف: به دارنده حق (و نه تعهد) خرید یا فروش یک دارایی با قیمت مشخص در تاریخ یا قبل از تاریخ معین را می‌دهد
- کاربرد: پوشش ریسک و استفاده برای سفته‌بازی.

◀ قراردادهای معاوضه

SWAPS

- تعریف: توافقی بین دو طرف برای تبادل جریان‌های نقدی یا دارایی‌های مالی.
- کاربرد: مدیریت ریسک نرخ بهره، ریسک ارز و سایر ریسک‌های مالی.

◀ قراردادهای فروارد

FORWARD CONTRACTS

- تعریف: توافقی بین دو طرف برای خرید یا فروش یک دارایی در تاریخ معین و با قیمت مشخص، مشابه قراردادهای آتی اما بدون معامله در بورس
- کاربرد: استفاده در بازارهای غیررسمی برای مدیریت ریسک و سفته‌بازی.

◀ کاربردهای مشتقات مالی

آربیتراژ

ARBITRAGE

استفاده از تفاوت قیمت‌ها در بازارهای مختلف برای کسب سود بدون ریسک

سفته‌بازی

SPECULATION

استفاده از مشتقات برای سودآوری از تغییرات قیمت دارایی‌ها

پوشش ریسک

HEDGING

استفاده از مشتقات برای محافظت در برابر نوسانات قیمتی دارایی‌های پایه

▶ معایب

۱. پیچیدگی: مشتقات مالی می‌توانند بسیار پیچیده و نیازمند دانش تخصصی باشند.
۲. ریسک‌های بالا: استفاده نادرست از مشتقات می‌تواند منجر به زیان‌های بزرگ شود.
۳. نوسانات بازار: بازارهای مشتقات می‌توانند به شدت نوسان داشته باشند.

▶ مزایا

۱. مدیریت ریسک: امکان کاهش و مدیریت ریسک‌های مختلف بازار.
۲. افزایش نقدینگی: تسهیل در معاملات و افزایش نقدینگی بازارهای مالی.
۳. قیمت‌گذاری دقیق‌تر: کمک به کشف قیمت دقیق‌تر دارایی‌های پایه.
۴. استفاده از اهرم مالی: امکان دسترسی به موقعیت‌های بزرگ‌تر با سرمایه‌گذاری کمتر.

▶ قوانین و مقررات

برای کنترل و نظارت بر بازار مشتقات، نهادهای نظارتی مانند کمیسیون بورس و اوراق بهادار (SEC) و کمیسیون معاملات آتی کالا (CFTC) در ایالات متحده و معادل‌های آنها در کشورهای دیگر وجود دارند. این نهادها قوانین و مقرراتی را برای شفافیت و جلوگیری از سوء استفاده در بازار مشتقات تدوین می‌کنند.

مشتقات مالی ابزاری قدرتمند برای مدیریت ریسک، سفته‌بازی و آربیتراژ هستند. با این حال، نیاز به دانش تخصصی و درک عمیق از بازارها دارند تا به درستی و با کمترین ریسک ممکن استفاده شوند. نقش حیاتی آنها در بازارهای سرمایه به دلیل قابلیت‌های فراوانشان غیرقابل انکار است، اما باید با دقت و احتیاط با آنها برخورد شود.

تمامی اجزای بازار سرمایه شامل سهام، اوراق قرضه، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و مشتقات مالی به صورت کاملاً میسوط بیان و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. اما عموم مردم و مخاطبان این زیست‌بوم عموماً با این سوال رو به رو می‌شوند که «چه تفاوتی میان بازار سرمایه و بورس می‌باشد؟»

بزرگان، اقتصاددانان و متخصصین این حوزه بررسی‌ها و تحلیل‌های بسیاری به منظور ارائه وجه تمایز و نقاط اشتراک میان این دو انجام داده‌اند که در ادامه به تشریح این موارد می‌پردازیم.

بازار سرمایه و بورس دو مفهوم مرتبط با هم هستند که در حوزه مالی و اقتصادی نقش مهمی دارند. در اینجا به رابطه‌ی میان این دو پرداخته می‌شود:

بورس یکی از اجزای بازار سرمایه است. به عبارت دیگر، بورس یک نوع بازار سرمایه است که به طور خاص به معامله اوراق بهادار، سهام، اوراق قرضه و سایر ابزارهای مالی می‌پردازد. بورس‌ها به عنوان مکان‌های رسمی و سازمان‌یافته برای خرید و فروش این اوراق عمل می‌کنند و قوانین و مقررات خاصی برای انجام معاملات در آن‌ها وجود دارد

این اصطلاح به کلیت تمامی بازارهایی اطلاق می‌شود که در آنها ابزارهای مالی و سرمایه‌گذاری مورد معامله قرار می‌گیرند. بازار سرمایه شامل بورس اوراق بهادار، بازارهای بدهی (مانند بازار اوراق قرضه)، بازارهای ارز و کالا و دیگر ابزارهای مالی است. هدف بازار سرمایه تأمین منابع مالی برای شرکت‌ها و دولت‌ها و همچنین فراهم کردن فرصت‌های سرمایه‌گذاری برای افراد و نهادهاست

بازار سرمایه

رابطه میان بازار سرمایه و بورس

تجزیه و تحلیل: بورس‌ها بخش‌هایی از بازار سرمایه هستند که در آنها معاملات به طور رسمی و تحت نظارت انجام می‌شود. بنابراین، بورس‌ها جزء اصلی بازار سرمایه به حساب می‌آیند و نقشی حیاتی در کارکرد کلی بازار سرمایه ایفا می‌کنند

عملکرد و تأثیر: عملکرد بورس‌ها می‌تواند بر روی بازار سرمایه به طور کلی تأثیر بگذارد. مثلاً نوسانات شدید در بورس می‌تواند نشان‌دهنده وضعیت اقتصادی کل بازار سرمایه باشد و بالعکس

منابع مالی: بورس‌ها امکان دسترسی به منابع مالی را برای شرکت‌ها فراهم می‌کنند و به سرمایه‌گذاران فرصت می‌دهند تا در اوراق بهادار مختلف سرمایه‌گذاری کنند. این فرآیند بخشی از فعالیت‌های گسترده‌تر بازار سرمایه است

بنابراین، بورس یک زیرمجموعه از بازار سرمایه است. در واقع، بورس به تسهیل معاملات اوراق بهادار کمک می‌کند و امکان دسترسی آسان‌تر به سرمایه برای شرکت‌ها و فرصت‌های سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران را فراهم می‌آورد. بورس‌ها با فراهم کردن شفافیت در قیمت‌گذاری و قوانین و مقررات نظارتی، به کاهش ریسک‌ها و افزایش اعتماد در بازار سرمایه کمک می‌کنند.

در نتیجه، بورس‌ها به عنوان اجزای ساختاری بازار سرمایه به کار می‌روند و تعاملات در این بورس‌ها نقش مهمی در تعیین وضعیت و عملکرد کلی بازار سرمایه ایفا می‌کنند. در کل، بازار سرمایه و بورس به طور مشترک به بهبود تخصیص منابع مالی در اقتصاد و رشد و توسعه اقتصادی کمک می‌کنند

بنابراین حال به طور کامل با بازار سرمایه و اجزای تشکیل‌دهنده‌ی آن آشنا شدیم به بحث بورس می‌پردازیم. همانگونه که بیان شده نوعی رابطه‌ی کلان و خرد میان این دو برقرار بوده و بورس به نوعی یک زیرمجموعه از بازار سرمایه می‌باشد. در ادامه به صورت کامل به بحث بورس پرداخته شده و تمامی اجزای آن به تفکیک، روابط موجود، بازیگران، تهدیدها و فرصت‌ها، نقاط قوت و ضعف و... بررسی می‌گردد.

معرفی بازار بورس

INTRODUCING THE
STOCK MARKET

● معرفی بازار بورس ●

بورس (STOCK EXCHANGE) به بازار سازمان‌یافته‌ای اطلاق می‌شود که در آن اوراق بهادار مانند سهام، اوراق قرضه و سایر ابزارهای مالی خرید و فروش می‌شوند. بورس‌ها به عنوان نهادهای اصلی در بازارهای مالی، نقش مهمی در تسهیل معاملات مالی، تأمین مالی شرکت‌ها و ارتقاء شفافیت و نقدشوندگی بازار دارند.

بازار به جایی گفته می‌شود که در بستری فیزیکی یا اینترنتی، خرید و فروش یا اصطلاحاً معاملات صورت می‌گیرد. در بازار بورس (STOCK MARKET) بستری فراهم شده است که خریداران و فروشندگان، کالا، سهم یا ارز را معامله کنند.

بازار بورس در زمان‌های مختلف، شرایط متفاوتی را تجربه می‌کند. ممکن است گاهی اوقات روندی نزولی در پیش بگیرد که اصطلاحاً به آن بازار خرسی می‌گویند و اگر روند بازار صعودی باشد به آن بازار گاوی خواهند گفت.

تاریخچه پیدایش بورس در جهان

تاریخچه بورس در جهان به طور کلی به دوران‌های باستانی و تحولاتی که در قرون وسطی و دوره‌های مدرن رخ داده است، برمی‌گردد. در اینجا به تفصیل برهه‌های تاریخی که در به وجود آمدن شکل کنونی بازار بورس نقش داشته‌اند تشریح می‌گردد.

دوران باستان

● تجارت و مبادلات در دوران باستان

- آشور و بابل (حدود ۲۰۰۰ قبل از میلاد): در این دوران، سیستم‌های ابتدایی مبادلات کالا و اوراق بهادار به وجود آمد. هرچند این سیستم‌ها بسیار ساده و ابتدایی بودند، اما پایه‌های تجارت و مبادلات مالی را شکل دادند.

قرون وسطی

● بورس‌های ابتدایی در اروپا

- بلژیک (قرن ۱۳ میلادی): در شهر بروژ (Bruges) و بعداً در شهر آنتورپ (Antwerp)، بازرگانان و سرمایه‌گذاران به تبادل کالاها و اوراق بهادار پرداختند. این مکان‌ها به نوعی از بورس‌های ابتدایی و تجاری تبدیل شدند.

تولد بورس‌های مدرن

● هلند (قرن ۱۷ میلادی):

- بورس آمستردام (۱۶۰۲) بورس آمستردام یکی از نخستین بورس‌های مدرن در جهان بود که در سال ۱۶۰۲ تأسیس شد. این بورس در ابتدا برای مبادله سهام شرکت هلند شرقی هلند (Dutch East India Company) ایجاد شد و به تدریج به محلی برای معامله اوراق بهادار دیگر تبدیل شد

● انگلیس (قرن ۱۷ میلادی):

- بورس لندن (۱۶۹۸) بورس لندن به عنوان یکی از اولین بورس‌های رسمی در انگلستان آغاز به کار کرد. این بورس در ابتدا به صورت غیررسمی و در کافه‌ها و هتل‌ها فعالیت می‌کرد و بعدها به شکل سازمان‌یافته‌تر درآمد

● آلمان و فرانسه (قرن ۱۹ میلادی)

- بورس فرانکفورت (۱۸۶۷): بورس فرانکفورت به عنوان یکی از بورس‌های مهم در آلمان شناخته شد، این بورس تأثیر زیادی بر بازارهای مالی اروپا گذاشت

● ایالات متحده (قرن ۱۹ و ۲۰ میلادی):

- بورس نیویورک (۱۷۹۲) بورس نیویورک که به نام «انجمن تجار نیویورک» نیز شناخته می‌شود، در سال ۱۷۹۲ تأسیس شد. این بورس به سرعت به یکی از مهم‌ترین بورس‌های جهان تبدیل شد و نقش مهمی در توسعه بازارهای مالی جهانی ایفا کرد
- بورس نزدک (۱۹۷۱) بورس نزدک به عنوان نخستین بورس الکترونیکی در جهان تأسیس شد و تغییرات زیادی در نحوه انجام معاملات به وجود آورد

دوران معاصر

● بورس‌های بین‌المللی

- بورس‌های مختلف در سراسر جهان به سرعت در حال توسعه و تغییر هستند. بورس‌های معروف مانند بورس توکیو، بورس شانگهای، بورس سیدنی و دیگر بورس‌ها به عنوان مراکز مالی مهم جهانی شناخته می‌شوند
- از آن زمان تاکنون، بورس‌ها در سراسر جهان تکامل یافته‌اند و به ستون فقرات بازارهای مالی مدرن تبدیل شده‌اند. با پیشرفت‌های فناوری، بورس‌ها به سمت دیجیتالی شدن کامل، سرعت بالاتر معاملات، دسترسی آسان‌تر برای سرمایه‌گذاران و توسعه ابزارهای مالی پیچیده‌تر حرکت کرده‌اند و همچنان نقش حیاتی در تأمین مالی و توسعه اقتصادی ایفا می‌کنند

● تحولات فناوری

- انقلاب دیجیتال: با پیشرفت فناوری و اینترنت، بورس‌ها به سمت معاملات الکترونیکی و دیجیتالی حرکت کردند. سیستم‌های معاملاتی خودکار و الگوریتمی، بورس‌ها را به مدرن‌ترین و سریع‌ترین بازارهای مالی تبدیل کردند

تحولات ماهوی بورس و بازار سرمایه در عصر جدید

بازار سرمایه و به ویژه بورس، در دهه‌های اخیر فراتر از یک مکان صرف برای خرید و فروش اوراق بهادار، به نهادی پویا و تحول‌پذیر تبدیل شده است که نقش و اثرگذاری آن در اقتصاد جهانی و ملی به طور فزاینده‌ای در حال تغییر است. این تحولات ماهوی، بورس را از یک بازار سنتی به یک اکوسیستم مالی پیچیده و تأثیرگذار در عصر جدید بدل کرده است

1 تعمیق و گسترش نقش در تأمین مالی

افزایش سهم در تأمین مالی شرکت‌ها: در گذشته، عمده تأمین مالی شرکت‌ها از طریق نظام بانکی صورت می‌گرفت. اما در عصر جدید، با توسعه ابزارهای مالی متنوع (اوراق مشارکت، صکوک، صندوق‌های پروژه و...) و همچنین تسهیل فرآیند عرضه اولیه، بورس به کانالی اصلی و کارآمد برای تأمین مالی بلندمدت شرکت‌ها، به خصوص شرکت‌های بزرگ و دانش‌بنیان، تبدیل شده است. این امر به کاهش اتکا به بانک‌ها و توزیع ریسک در میان سرمایه‌گذاران خرد و کلان کمک می‌کند. تأمین مالی دولت: انتشار اوراق بدهی دولتی از طریق بورس، به یکی از مهم‌ترین روش‌های تأمین کسری بودجه دولت‌ها تبدیل شده و بورس را به ابزاری کلیدی در سیاست‌های مالی تبدیل کرده است

2 افزایش شفافیت و حکمرانی شرکتی

فشار برای شفافیت بیشتر: الزامات پذیرش در بورس و قوانین سازمان‌های نظارتی، شرکت‌ها را ملزم به افشای اطلاعات مالی، عملیاتی و حاکمیتی خود به صورت منظم و شفاف می‌کند. این امر به افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و بهبود حکمرانی شرکتی (Corporate Governance) می‌انجامد. در عصر جدید، با گسترش ابزارهای تحلیل داده و دسترسی آزادتر به اطلاعات، این فشار برای شفافیت حتی از سمت سرمایه‌گذاران و تحلیلگران نیز افزایش یافته است. پاسخگویی و مسئولیت‌پذیری: قرار گرفتن شرکت‌ها در معرض دید عموم و سهامداران متعدد، باعث افزایش پاسخگویی مدیران و تلاش برای بهبود عملکرد پایدار می‌شود

3 ابزار سیاست‌گذاری اقتصادی

بازتاب‌دهنده سلامت اقتصادی: شاخص‌های بورس به عنوان یک دماسنج مهم اقتصادی عمل می‌کنند و وضعیت سلامت، رشد یا رکود اقتصادی را به سرعت بازتاب می‌دهند. این شاخص‌ها برای سیاست‌گذاران در تصمیم‌گیری‌های کلان اقتصادی بسیار حیاتی هستند. مدیریت نقدینگی و تورم: بورس می‌تواند با هدایت نقدینگی سرگردان جامعه به سمت تولید و سرمایه‌گذاری مولد، به کنترل تورم کمک کرده و از سرازیر شدن آن به بازارهای غیرمولد (مانند ارز و طلا) جلوگیری کند. انتشار اوراق دولتی و ابزارهای درآمد ثابت نیز در این زمینه نقش مهمی دارند

4 ▶ جهانی شدن و هم‌گرایی بازارها

اثرپذیری از روندهای جهانی: بورس‌های ملی بیش از پیش به بازارهای جهانی متصل شده‌اند. تحولات اقتصادی و سیاسی در یک منطقه، به سرعت بر سایر بازارها اثر می‌گذارد. این امر، نیاز به درک عمیق‌تر از اقتصاد جهانی و تحلیل‌های بین‌المللی را برای سرمایه‌گذاران و تحلیلگران افزایش داده است

جذب سرمایه‌گذاری خارجی: توسعه‌یافتگی بازار سرمایه و شفافیت آن، می‌تواند بستر مناسبی برای جذب سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم خارجی فراهم آورد که به رشد اقتصادی کشورها کمک می‌کند

5 ▶ دمکراتیک کردن سرمایه‌گذاری

دسترسی آسان‌تر برای عموم: با دیجیتالی شدن و کاهش هزینه‌های معاملاتی، سرمایه‌گذاری در بورس دیگر منحصر به نخبگان اقتصادی نیست. افراد با سرمایه‌های خرد نیز می‌توانند از طریق ابزارهای آنلاین و صندوق‌های سرمایه‌گذاری، به راحتی وارد بازار شده و از فرصت‌های آن بهره‌مند شوند. این امر به توزیع عادلانه‌تر ثروت و مشارکت عمومی در اقتصاد کمک می‌کند

افزایش سواد مالی: دسترسی بیشتر به بازار، نیاز به آموزش و افزایش سواد مالی را نیز در جامعه پررنگ‌تر کرده است، که خود منجر به تصمیم‌گیری‌های آگاهانه‌تر می‌شود

6 ▶ بورس به عنوان یک نهاد اجتماعی

نقش در فرهنگ اقتصادی: بورس فراتر از یک نهاد صرفاً مالی، به بخشی از فرهنگ اقتصادی و حتی اجتماعی جامعه تبدیل شده است. نتایج آن به طور روزانه در رسانه‌ها منتشر می‌شود و بر تصمیمات اقتصادی خانوارها و بنگاه‌ها تأثیر می‌گذارد

پشتیبانی از اقتصاد دانش‌بنیان: بورس‌های مدرن به طور فزاینده‌ای به سمت حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان، استارت‌آپ‌ها و صنایع نوآورانه حرکت کرده‌اند و پلتفرمی برای رشد این بخش‌های حیاتی اقتصاد فراهم می‌آورند

در مجموع، بورس در عصر جدید از یک بازار محلی صرف به یک بازیگر فعال و تعیین‌کننده در صحنه اقتصاد تبدیل شده است. تحولات ماهوی آن نه تنها به کارایی اقتصادی کمک می‌کند، بلکه ابعاد اجتماعی، حکمرانی و حتی سیاسی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد و نقش آن را در آینده اقتصاد جهانی بیش از پیش پررنگ خواهد کرد

سابقه تاریخی بورس در ایران

تاریخچه مطالعات اولیه درباره تأسیس بورس در ایران، به سال ۱۳۱۵ هجری شمسی برمی‌گردد. در این سال، فردی بلژیکی به نام «ران لوترفیلد» پس از انجام مطالعات گسترده درباره تأسیس بورس در ایران، اساسنامه داخلی بورس را تهیه و به مسئولان ایرانی ارائه کرد. اما با توجه به شرایط آن زمان و وقوع جنگ جهانی دوم، عملاً موضوع تأسیس بورس در ایران بیش از ۲۵ سال به تأخیر افتاد. بالاخره در سال ۱۳۴۱، کمیسیونی در وزارت بازرگانی تشکیل و موافقت‌نامه اولیه تأسیس بورس در این کمیسیون تنظیم شد. در اواخر همان سال هیئتی به سرپرستی دبیرکل بورس بروکسل برای مشارکت در راه‌اندازی بورس ایران، به کشورمان دعوت شدند. نهایتاً در سال ۱۳۴۵ قانون تشکیل بورس اوراق بهادار در مجلس تصویب و برای اجرا به بانک مرکزی ابلاغ شد.

تاریخچه بورس در ایران به طور کلی به دوران‌های مختلف تقسیم می‌شود، از تشکیل بورس‌های ابتدایی در اوایل قرن ۲۰ تا تحولات اساسی در دهه‌های اخیر. در ادامه، تاریخچه بورس ایران را به تفصیل بررسی می‌کنیم.

تشکیل بورس در دوران قاجار و پهلوی

تاریخچه بورس در جهان به طور کلی به دوران‌های باستانی و تحولاتی که در قرون وسطی و دوره‌های مدرن رخ داده است، برمی‌گردد. در اینجا به تفصیل برهه‌های تاریخی که در به وجود آمدن شکل کنونی بازار بورس نقش داشته‌اند تشریح می‌گردد.

ردیف	تاریخ	مبلغ	نوع معامله
۱	۱۳۴۰ سال	۱۲۴۰	مبادلات
۲	۱۳۷۵ سال	۱۳۷۵	مبادلات
۳	۱۳۷۵ سال	۱۳۷۵	مبادلات
۴	۱۳۷۵ سال	۱۳۷۵	مبادلات

دوران پهلوی

پیشرفت‌های اولیه

- تأسیس بورس ایران (۱۹۶۷): بورس اوراق بهادار تهران در ۱۶ مرداد ۱۳۴۶ (۱۹۶۷ میلادی) با هدف تسهیل معاملات اوراق بهادار و جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی تأسیس شد. این بورس به عنوان یک بورس رسمی و مدرن شروع به کار کرد.

دوران قاجار

تجارت و مبادلات اولیه

- در دوران قاجار، فعالیت‌های تجاری به صورت ابتدایی و محدود بود و بورس به معنای مدرن آن وجود نداشت. مبادلات مالی و تجاری بیشتر به صورت سنتی و با حضور بازرگانان و تجار در بازارهای محلی انجام می‌شد.

◀ توسعه بورس در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰

● دهه ۱۹۷۰

گسترش فعالیت‌ها

- در این دوره، بورس تهران به تدریج توسعه یافت و در حال تبدیل شدن به یک مرکز مالی مهم در کشور بود. اما مشکلات اقتصادی و سیاسی موجب کندی رشد و فعالیت بورس شد

● انقلاب اسلامی و دهه ۱۹۸۰

انقلاب اسلامی و دهه ۱۹۸۰

- انقلاب اسلامی (۱۳۵۷): با وقوع انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷، بورس تهران به دلیل تغییرات سیاسی و اقتصادی شدید، به مدت چند سال فعالیت خود

بازگشایی بورس (۱۹۸۹)

- بازگشایی بورس: بورس اوراق بهادار تهران در ۲۶ تیرماه ۱۳۶۹ (۱۹۸۹ میلادی) پس از یک وقفه طولانی مدت دوباره بازگشایی شد. این دوره، آغاز دوباره فعالیت‌های بورس و تلاش برای بازسازی و توسعه آن بود

◀ رشد و توسعه بورس در دهه‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰

● دهه ۱۹۹۰

توسعه زیرساخت‌ها

- در این دهه، بورس تهران به سرعت توسعه یافت و به یکی از مهم‌ترین بورس‌های منطقه تبدیل شد. برنامه‌های مختلفی برای جذب سرمایه‌گذاری و بهبود زیرساخت‌های بورس اجرا شد

مقررات و نهادها

- تأسیس سازمان بورس و اوراق بهادار (۲۰۰۰): در سال ۱۳۷۹ (۲۰۰۰ میلادی)، سازمان بورس و اوراق بهادار ایران به عنوان نهاد ناظر بر بازارهای مالی و بورس‌ها تأسیس شد. این سازمان مسئول نظارت، تنظیم و ارتقاء بازارهای مالی کشور است

● دهه ۲۰۰۰

نوآوری‌های مالی

- در این دوره، بورس تهران با ورود به سیستم‌های معاملاتی جدید و فناوری‌های نوین، به روزرسانی‌های زیادی را تجربه کرد. معاملات آنلاین و الکترونیکی به بورس وارد شد و به افزایش کارایی و شفافیت بازار کمک کرد

تحولات بورس در دهه ۲۰۱۰ و ۲۰۲۰ و ۲۰۰۰

۲۰۱۰ دهه

رشد بازار

- بورس تهران در این دوره شاهد رشد قابل توجهی بود. افزایش تعداد شرکت‌های پذیرفته شده، توسعه انواع اوراق بهادار و جذب سرمایه‌گذاران خارجی از ویژگی‌های این دوره بود

ابزارهای مالی جدید

- ابزارهای مالی جدیدی مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری، اوراق بهادار اسلامی (صکوک) و قراردادهای آتی به بازار وارد شدند

۲۰۲۰ دهه

بورس‌های نوین و ابزارهای دیجیتال

- بورس تهران با ورود به دوران جدید و با استفاده از فناوری‌های پیشرفته، به عنوان یکی از بورس‌های فعال در منطقه خاورمیانه باقی ماند. نوسانات اقتصادی، تغییرات سیاسی و تحریم‌ها بر بازار بورس تأثیر گذاشته و موجب افزایش نوسانات و تغییرات در فعالیت‌های بورس شد

تحوالات اخیر

- بورس تهران با معرفی فناوری‌های جدید مانند بلاک‌چین و هوش مصنوعی به دنبال بهبود عملکرد و افزایش کارایی است. همچنین، با ارائه خدمات آنلاین و دیجیتال، امکان دسترسی به بازار برای سرمایه‌گذاران فراهم شده است

بورس در ایران از آغاز فعالیت‌های ابتدایی در دوران قاجار تا تأسیس بورس اوراق بهادار تهران در دهه ۶۰ و سپس گسترش و توسعه آن در دهه‌های اخیر، مسیر طولانی و پرفراز و نشیبی را طی کرده است. با وجود چالش‌ها و تغییرات متعدد، بورس تهران به عنوان یکی از ارکان اصلی بازارهای مالی ایران و منطقه، نقش مهمی در اقتصاد کشور ایفا می‌کند و به دنبال بهبود و ارتقاء عملکرد خود با بهره‌گیری از فناوری‌های جدید است

بورس‌ها در طول تاریخ تحولاتی چشمگیر را تجربه کرده‌اند و امروزه به عنوان یکی از ارکان اصلی سیستم‌های مالی جهانی شناخته می‌شوند. از بورس‌های ابتدایی در دوران باستان تا بورس‌های مدرن و دیجیتال امروز، بورس‌ها نقش حیاتی در تسهیل تجارت، جذب سرمایه و مدیریت ریسک‌ها دارند.

ساختار بورس

STOCK EXCHANGE
STRUCTURE

● ساختار بورس ●

ساختار بورس را می‌توان به بخش‌های مختلفی تقسیم کرد که هر کدام نقش ویژه‌ای در عملکرد کلی بازار سهام دارند. این بخش‌ها عبارتند از

● بازار اولیه ●

PRIMARY MARKET

بازار اولیه در ساختار بورس به بازاری اطلاق می‌شود که در آن شرکت‌ها برای اولین بار اوراق بهادار خود را به سرمایه‌گذاران عرضه می‌کنند تا از طریق آن سرمایه لازم برای تأمین مالی پروژه‌ها و فعالیت‌های خود را جذب کنند. این فرآیند به انتشار اولیه سهام (IPO: INITIAL PUBLIC OFFERING) نیز معروف است.

◀ ویژگی‌های بازار اولیه

واسطه‌های مالی

در این بازار معمولاً واسطه‌های مالی مانند بانک‌های سرمایه‌گذاری نقش دارند که به شرکت‌ها در فرآیند عرضه اولیه اوراق بهادار کمک می‌کنند. این واسطه‌ها می‌توانند خدمات مشاوره، تعیین قیمت اولیه، و جذب سرمایه‌گذاران را ارائه دهند.

شرکت‌های ناشر

شرکت‌هایی که اوراق بهادار خود را در بازار اولیه عرضه می‌کنند، به عنوان ناشر شناخته می‌شوند.

جمع‌آوری سرمایه

در این بازار، شرکت‌ها برای اولین بار اوراق بهادار خود را به فروش می‌رسانند. این اوراق می‌تواند شامل سهام عادی، اوراق قرضه و دیگر انواع اوراق بهادار باشد.

عرضه اولیه اوراق بهادار

در این بازار، شرکت‌ها برای اولین بار اوراق بهادار خود را به فروش می‌رسانند. این اوراق می‌تواند شامل سهام عادی، اوراق قرضه و دیگر انواع اوراق بهادار باشد.

◀ فرآیند عرضه اولیه اوراق بهادار

● تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی ● انتخاب واسطه مالی ● تهیه مستندات

واسطه مالی به شرکت کمک می‌کند تا مستندات لازم برای عرضه اولیه را تهیه کند. این مستندات شامل اطلاعات مالی، توضیحات در مورد کسب‌وکار، استراتژی‌ها و ریسک‌های مرتبط است.

شرکت‌ها معمولاً با یک یا چند بانک سرمایه‌گذاری قرارداد می‌بندند تا آنها در فرآیند عرضه اولیه کمک کنند.

شرکت‌ها تصمیم می‌گیرند که به بازار اولیه وارد شوند و فرآیند جمع‌آوری سرمایه را آغاز کنند. این تصمیم معمولاً توسط هیئت مدیره و مدیریت ارشد شرکت گرفته می‌شود.

● تعیین قیمت اولیه ● عرضه و توزیع اوراق بهادار ● جمع‌آوری سرمایه

پس از فروش اوراق بهادار، شرکت سرمایه مورد نیاز خود را جمع‌آوری می‌کند و می‌تواند از این سرمایه برای اهداف مختلف خود استفاده کند.

پس از تعیین قیمت اولیه، اوراق بهادار به سرمایه‌گذاران عرضه می‌شود. این فرآیند معمولاً از طریق بورس انجام می‌شود و سرمایه‌گذاران می‌توانند در این عرضه اولیه شرکت کنند.

واسطه مالی و شرکت با همکاری یکدیگر قیمت اولیه اوراق بهادار را تعیین می‌کنند. این قیمت معمولاً بر اساس تحلیل‌های مالی و شرایط بازار تعیین می‌شود.

تفاوت با بازار ثانویه

بازار اولیه

در این بازار، اوراق بهادار برای اولین بار به فروش می‌رسند و پول حاصل از فروش مستقیماً به شرکت ناشر می‌رسد.

بازار ثانویه

در این بازار، اوراق بهاداری که قبلاً در بازار اولیه فروخته شده‌اند، دوباره معامله می‌شوند. در این حالت، پول حاصل از معامله به فروشنده اوراق بهادار (سرمایه‌گذار قبلی) می‌رسد، نه به شرکت ناشر.

مزایا

- جذب سرمایه: شرکت‌ها می‌توانند سرمایه لازم برای توسعه و رشد خود را جذب کنند.
- افزایش شهرت و شناخت: عرضه اولیه می‌تواند شهرت و شناخت شرکت را در بازار افزایش دهد.
- بهبود نقدینگی: عرضه اولیه می‌تواند به بهبود نقدینگی شرکت کمک کند.

معایب

- هزینه‌های بالا: فرآیند عرضه اولیه می‌تواند هزینه‌های بالایی را به شرکت تحمیل کند.
- افزایش مقررات و الزامات: پس از عرضه اولیه، شرکت باید به مقررات و الزامات بیشتری پایبند باشد.
- فشارهای بازار: شرکت‌های عمومی معمولاً تحت فشار بیشتری از سوی سهامداران و بازار قرار می‌گیرند.

بازار اولیه نقش بسیار مهمی در تأمین مالی شرکت‌ها و رشد اقتصادی ایفا می‌کند. این بازار به شرکت‌ها امکان می‌دهد تا با جمع‌آوری سرمایه لازم، پروژه‌های خود را پیش ببرند و به اهداف مالی و تجاری خود دست یابند. از سوی دیگر، سرمایه‌گذاران نیز از طریق بازار اولیه می‌توانند در شرکت‌های جدید و نوپا سرمایه‌گذاری کنند و از رشد آنها بهره‌مند شوند.

● بازار ثانویه ●

SECONDARY MARKET

بازار ثانویه بخشی از بازار سرمایه است که در آن اوراق بهادار، که قبلاً در بازار اولیه فروخته شده‌اند، مورد معامله قرار می‌گیرند. برخلاف بازار اولیه که در آن شرکت‌ها و نهادهای مالی اوراق بهادار خود را برای اولین بار به سرمایه‌گذاران عرضه می‌کنند، در بازار ثانویه این اوراق بین سرمایه‌گذاران مختلف دست به دست می‌شود. بازار ثانویه نقش حیاتی در فراهم کردن نقدشوندگی برای اوراق بهادار دارد و به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهد تا به راحتی سرمایه‌گذاری‌های خود را به نقد تبدیل کنند

◀ ویژگی‌ها و اهمیت بازار ثانویه

◀ نقدشوندگی

بازار ثانویه نقدشوندگی اوراق بهادار را افزایش می‌دهد. سرمایه‌گذاران می‌توانند به راحتی و در هر زمان که بخواهند، اوراق بهادار خود را به فروش برسانند یا خریداری کنند

◀ قیمت‌گذاری شفاف

بازار ثانویه با فراهم کردن بستر معاملات منظم، به تعیین قیمت واقعی اوراق بهادار کمک می‌کند. این قیمت‌ها بازتابی از عرضه و تقاضا و اطلاعات موجود در بازار هستند

◀ کاهش ریسک

امکان خرید و فروش اوراق بهادار در هر زمان به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا ریسک نقدشوندگی سرمایه‌گذاری‌های خود را کاهش دهند

◀ تشویق به سرمایه‌گذاری

وجود بازار ثانویه فعال و کارآمد می‌تواند سرمایه‌گذاران را به سرمایه‌گذاری در بازار اولیه تشویق کند، زیرا می‌دانند که در صورت نیاز به نقدینگی، می‌توانند اوراق بهادار خود را در بازار ثانویه به فروش برسانند

◀ مکانیزم‌های معامله در بازار ثانویه

● بازار نقد

در این بازار، معاملات به صورت فوری و با پرداخت نقدی انجام می‌شوند

● بازار مشتق

شامل قراردادهایی مانند قراردادهای آتی و اختیار معامله که ارزش آن‌ها به دارایی‌های پایه وابسته است

● بازار بدهی

در این بازار اوراق بدهی مانند اوراق قرضه معامله می‌شوند

◀ نحوه عملکرد بازار ثانویه

● عرضه و تقاضا

قیمت اوراق بهادار در بازار ثانویه بر اساس عرضه و تقاضا تعیین می‌شود. سرمایه‌گذاران با بررسی اطلاعات مختلف و تحلیل‌های مالی تصمیم به خرید یا فروش می‌گیرند

● کارگزاران و دلالان

این افراد نقش واسطه بین خریداران و فروشندگان را ایفا می‌کنند و به تسهیل معاملات کمک می‌کنند

● سامانه‌های معاملاتی

بسیاری از معاملات در بازار ثانویه از طریق سامانه‌های الکترونیکی انجام می‌شوند که سرعت و کارایی معاملات را افزایش می‌دهند

بازار ثانویه نقشی کلیدی در اقتصاد دارد، زیرا به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهد تا به راحتی اوراق بهادار خود را معامله کنند، نقدشوندگی را افزایش می‌دهد و به قیمت‌گذاری منصفانه و شفاف اوراق بهادار کمک می‌کند. این بازار از بورس‌های رسمی و بازارهای خارج از بورس تشکیل شده و از مکانیزم‌های مختلفی برای انجام معاملات بهره می‌برد. وجود بازار ثانویه قوی و کارآمد برای جذب سرمایه‌گذاری‌های جدید و رشد اقتصادی بسیار حیاتی است

انواع بازارهای ثانویه

بازارهای خارج از بورس (OTC)

در این بازارها، اوراق بهادار خارج از بورس‌های رسمی و عمدتاً به صورت الکترونیکی معامله می‌شوند. این بازارها معمولاً کمتر قانونمند هستند و شامل معاملات بین‌المللی نیز می‌شوند.

بورس‌های اوراق بهادار

این بورس‌ها محیطی منظم و قانونمند برای خرید و فروش اوراق بهادار فراهم می‌کنند. بورس‌های معروف شامل بورس نیویورک (NYSE)، نزدک (NASDAQ) و بورس تهران (TSE) هستند.

● بورس‌های سنتی ●

TRADITIONAL EXCHANGES

اقتصاد جهانی ایفا می‌کنند و به عنوان مکان‌های سازماندهی شده برای خرید و فروش اوراق بهادار، از جمله سهام شرکت‌ها، اوراق قرضه و سایر ابزارهای مالی عمل می‌کنند. ساختار بورس‌های سنتی شامل اجزای مختلفی است که هر یک نقش خاصی در عملکرد روان و کارآمد بازارهای مالی دارند

بورس‌های سنتی مکانی فیزیکی برای خرید و فروش اوراق بهادار هستند. این بورس‌ها از طریق جلسات معاملاتی حضوری عمل می‌کنند. مثال‌های معروف بورس‌های سنتی عبارتند از

- **بورس نیویورک (NYSE)** یکی از بزرگترین و قدیمی‌ترین بورس‌های جهان که معاملات به صورت حضوری و الکترونیکی انجام می‌شود
- **بورس توکیو (TSE)** یکی از مهم‌ترین بورس‌های آسیا که نقش حیاتی در اقتصاد ژاپن ایفا می‌کند

● بورس‌های الکترونیکی ●

ELECTRONIC EXCHANGES

بازارهای الکترونیکی (ELECTRONIC EXCHANGES) پلتفرم‌هایی هستند که به معامله‌گران امکان می‌دهند تا به صورت آنلاین اوراق بهادار، ارز، کالا و سایر دارایی‌ها را خرید و فروش کنند. این نوع بورس‌ها از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی برای تسهیل فرآیندهای تجاری و کاهش هزینه‌ها استفاده می‌کنند. در زیر توضیحاتی در مورد انواع بورس‌های الکترونیکی و ویژگی‌های آن‌ها آمده است

انواع بورس‌های الکترونیکی

بازار ثانویه بخشی از بازار سرمایه است که در آن اوراق بهادار، که قبلاً در بازار اولیه فروخته شده‌اند، مورد معامله قرار می‌گیرند. برخلاف بازار اولیه که در آن شرکت‌ها و نهادهای مالی اوراق بهادار خود را برای اولین بار به سرمایه‌گذاران عرضه می‌کنند، در بازار ثانویه این اوراق بین سرمایه‌گذاران مختلف دست به دست می‌شود. بازار ثانویه نقش حیاتی در فراهم کردن نقدشوندگی برای اوراق بهادار دارد و به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهد تا به راحتی سرمایه‌گذاری‌های خود را به نقد تبدیل کنند

بورس‌های سهام الکترونیکی

ELECTRONIC STOCK EXCHANGES

- نمونه‌ها: بورس نیویورک (NYSE) و نزدک (NASDAQ)
- ویژگی‌ها: این بورس‌ها به معامله‌گران امکان می‌دهند تا سهام شرکت‌ها را به صورت آنلاین خرید و فروش کنند. آنها از سیستم‌های الکترونیکی برای مطابقت دادن خریداران و فروشندگان استفاده می‌کنند

بورس‌های ارز الکترونیکی

ELECTRONIC FOREX MARKETS

- نمونه‌ها: بازار فارکس (FXCM - OANDA)
- ویژگی‌ها: این بازارها برای تبادل ارزهای خارجی به صورت آنلاین استفاده می‌شوند و به معامله‌گران امکان می‌دهند تا در زمان واقعی معاملات ارز را انجام دهند

بورس‌های کالا الکترونیکی

ELECTRONIC COMMODITY EXCHANGES

- نمونه‌ها: بورس کالای شیکاگو (CME)، بورس فلزات لندن (LME)
- ویژگی‌ها: در این بورس‌ها معامله‌گران می‌توانند قراردادهای آتی و گزینه‌های مربوط به کالاهای مختلف مانند نفت، طلا، نقره و محصولات کشاورزی را معامله کنند

بورس‌های اوراق قرضه الکترونیکی

ELECTRONIC BOND MARKETS

- نمونه‌ها: Tradeweb، BondVision
- ویژگی‌ها: این بازارها برای خرید و فروش اوراق قرضه دولتی و شرکتی به صورت آنلاین استفاده می‌شوند و به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهند تا در بازار بدهی سرمایه‌گذاری کنند

بورس‌های مشتقات الکترونیکی

ELECTRONIC DERIVATIVES EXCHANGES

- نمونه‌ها: Eurex، ICE (Intercontinental Exchange)
- ویژگی‌ها: این بورس‌ها معاملات مشتقات مانند قراردادهای آتی و گزینه‌ها را به صورت آنلاین تسهیل می‌کنند

ویژگی‌های بورس‌های الکترونیکی

● دسترسی سریع و آسان

معامله‌گران می‌توانند از هر نقطه‌ای که به اینترنت دسترسی دارند به بازارها دسترسی پیدا کنند

● شفافیت

اطلاعات قیمت و حجم معاملات به صورت آنلاین و در زمان واقعی منتشر می‌شود، که به افزایش شفافیت بازار کمک می‌کند

● کارایی هزینه

استفاده از سیستم‌های الکترونیکی می‌تواند هزینه‌های معامله را کاهش دهد

● سرعت بالا

معاملات به صورت آنلاین و در کسری از ثانیه انجام می‌شوند

● دسترسی جهانی

امکان معامله با شرکت‌ها و معامله‌گران از سراسر جهان فراهم است
بورس‌های الکترونیکی امکان معامله ابزارهای مالی مختلف را فراهم می‌کنند که به تنوع بخشیدن به پرتفوی سرمایه‌گذاری کمک می‌کند

بورس‌های الکترونیکی با استفاده از فناوری‌های پیشرفته، امکان معامله سریع، شفاف و کارآمد را برای معامله‌گران فراهم می‌کنند. این بازارها نقش مهمی در تسهیل فرآیندهای تجاری و افزایش دسترسی به بازارهای مالی جهانی ایفا می‌کنند

— شرکت‌های پذیرفته‌شده —

LISTED COMPANIES

شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس، شرکت‌هایی هستند که سهام آنها در بازار بورس اوراق بهادار برای خرید و فروش عمومی عرضه می‌شود. برای پذیرش در بورس، این شرکت‌ها باید شرایط و معیارهای مشخصی را رعایت کنند که توسط سازمان بورس و اوراق بهادار هر کشور تعیین می‌شود. در ادامه توضیحات کاملی درباره این شرکت‌ها و مراحل پذیرش آنها ارائه می‌گردد

الزامات و شرایط پذیرش در بورس

● شفافیت مالی

شرکت‌ها باید صورت‌های مالی شفاف و معتبر ارائه دهند. این صورت‌ها معمولاً توسط حسابرسان مستقل بررسی و تایید می‌شوند

● سودآوری و ثبات مالی

معمولاً شرکت‌ها باید دارای سابقه سودآوری باشند و ثبات مالی قابل قبولی را نشان دهند
شرکت‌ها باید ساختار حاکمیت شرکتی مناسبی داشته باشند که شامل هیئت مدیره، مدیرعامل و سایر نهادهای مدیریتی باشد

● حاکمیت شرکتی

● سرمایه و تعداد سهامداران

شرکت‌ها باید حداقل سرمایه و تعداد معینی سهامدار داشته باشند. این الزامات بسته به قوانین هر بورس متفاوت است

● توافق با قوانین و مقررات

شرکت‌ها باید موافقت خود را با تمام قوانین و مقررات سازمان بورس اوراق بهادار نشان دهند

◀ مراحل پذیرش در بورس

- **ارائه درخواست** شرکت باید درخواست خود را برای پذیرش در بورس ارائه دهد
- **بررسی درخواست** درخواست کارشناسان بورس بررسی می‌شود و در صورت تایید، شرکت به مرحله بعد می‌رود
- **ارزیابی و ارزیابی مالی** توسط صورت‌های مالی و وضعیت مالی شرکت به دقت ارزیابی می‌شود
- **پذیرش و عرضه اولیه** پس از تایید نهایی، سهام شرکت برای اولین بار در بازار بورس عرضه می‌شود. به این مرحله عرضه اولیه عمومی (IPO) گفته می‌شود

◀ مزایا پذیرش در بورس

۱. تامین مالی: شرکت‌ها می‌توانند از طریق فروش سهام خود سرمایه جذب کنند که به توسعه و رشد شرکت کمک می‌کند.
۲. اعتبار و شهرت: پذیرش در بورس به افزایش اعتبار و شهرت شرکت در بازار کمک می‌کند.
۳. نقدشوندگی سهام: سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس به راحتی قابل خرید و فروش است که این امر به نقدشوندگی دارایی‌های سهامداران کمک می‌کند.
۴. شفافیت و حاکمیت شرکتی: شرکت‌های بورسی باید الزامات شفافیت و حاکمیت شرکتی را رعایت کنند که این امر به افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران کمک می‌کند.
۵. افزایش ارزش بازار: با پذیرش در بورس، ارزش بازار شرکت می‌تواند افزایش یابد که به نفع سهامداران فعلی است.

◀ نمونه‌هایی از بورس‌های معروف

1

● بورس اوراق بهادار تهران

بورس اصلی ایران که شرکت‌های زیادی در آن پذیرفته شده‌اند

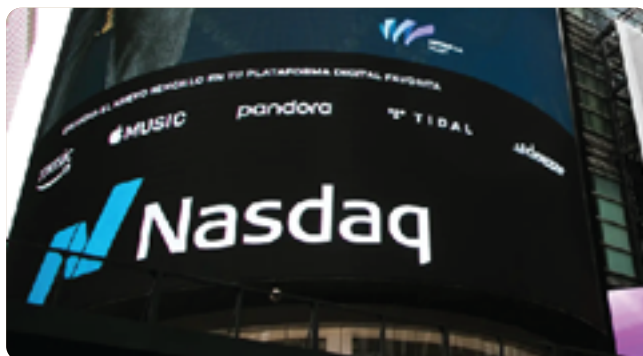
2 ● بورس نیویورک (NYSE)

یکی از بزرگ‌ترین بورس‌های دنیا که شرکت‌های بسیار بزرگی در آن معامله می‌شوند

3 ● بورس نزدک (NASDAQ)

بورس دیگر آمریکا که بیشتر شرکت‌های فناوری در آن پذیرفته شده‌اند

4 ● بورس لندن (LSE)

بورس اصلی بریتانیا که شرکت‌های بین‌المللی زیادی در آن فعال هستند

پذیرش در بورس یک فرآیند پیچیده است که نیازمند رعایت دقیق قوانین و مقررات می‌باشد، اما در نهایت می‌تواند به مزایای قابل توجهی برای شرکت‌ها منجر شود

سازمان‌های نظارتی

REGULATORY BODIES

در ساختار بورس، سازمان‌های نظارتی نقشی حیاتی در اطمینان از عملکرد منصفانه، شفاف و کارآمد بازار سرمایه ایفا می‌کنند. این سازمان‌ها مسئول نظارت بر کلیه فعالیت‌های مرتبط با بورس، از جمله معاملات، ثبت شرکت‌ها، افشای اطلاعات و رعایت قوانین و مقررات هستند. وظایف این سازمان‌ها به طور کلی شامل موارد زیر است

نظارت بر معاملات و بازار

- پایش و تحلیل معاملات: سازمان‌های نظارتی به طور مداوم به نظارت و تحلیل معاملات انجام‌شده در بورس می‌پردازند تا از صحت و شفافیت آنها اطمینان حاصل کنند
- جلوگیری از فعالیت‌های غیرقانونی: نظارت بر جلوگیری از تخلفات مانند دستکاری قیمت‌ها، معاملات داخلی (INSIDER TRADING) و سایر فعالیت‌های غیرقانونی در بازار

حفاظت از حقوق سرمایه‌گذاران

- اطمینان از شفافیت اطلاعات: نظارت بر افشای کامل و صحیح اطلاعات توسط شرکت‌ها به منظور اطمینان از اینکه سرمایه‌گذاران بر اساس اطلاعات دقیق تصمیم‌گیری کنند
- حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران: رسیدگی به شکایات و اعتراضات سرمایه‌گذاران و فراهم کردن مکانیزم‌های حل اختلاف

تضمین انطباق با قوانین و مقررات

- اجرای قوانین بورس: نظارت بر رعایت قوانین و مقررات بورس و دستورالعمل‌های مربوط به شرکت‌ها، کارگزاران، و سایر نهادهای فعال در بازار سرمایه
- بازرسی و بررسی: انجام بازرسی‌های دوره‌ای و بررسی اسناد و گزارش‌های مالی شرکت‌ها و نهادهای بازار

ارتقاء شفافیت و کارایی بازار

- توسعه استانداردها و مقررات: تدوین و به‌روزرسانی استانداردها و مقررات به منظور بهبود عملکرد و شفافیت بازار
- آموزش و آگاهی‌بخشی: ارائه آموزش‌ها و راهنمایی‌های لازم به شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران برای افزایش آگاهی از قوانین و مقررات بازار

کنترل و نظارت بر کارگزاران و نهادهای مالی

- رصد فعالیتهای کارگزاران: نظارت بر فعالیتهای کارگزاران و سایر نهادهای مالی به منظور اطمینان از اینکه این نهادها بر اساس قوانین و مقررات عمل می‌کنند
- صدور مجوزها: صدور و نظارت بر مجوزهای لازم برای فعالیتهای نهادهای مختلف در بازار بورس، از جمله شرکتهای کارگزاری و مشاوران سرمایه‌گذاری

ارتباط با سایر نهادهای نظارتی و دولتی

- همکاری بین‌المللی: همکاری با سازمانهای نظارتی بورس در کشورهای دیگر و تبادل اطلاعات برای مقابله با تخلفات بین‌المللی و تقویت امنیت بازار
- همکاری با نهادهای دولتی: هماهنگی با نهادهای دولتی و مالی برای اجرای سیاستهای کلان اقتصادی و مالی

نمونه‌های سازمانهای نظارتی در بورس

- اجرای قوانین بورس: نظارت بر رعایت قوانین و مقررات بورس و دستورالعملهای مربوط به شرکتها، کارگزاران، و سایر نهادهای فعال در بازار سرمایه
- بازرسی و بررسی: انجام بازرسیهای دوره‌ای و بررسی اسناد و گزارشهای مالی شرکتها و نهادهای بازار

ارتقاء شفافیت و کارایی بازار

- سازمان بورس و اوراق بهادار: در کشورهای مختلف، این سازمان مسئول نظارت کلی بر بازار سرمایه و تأمین قوانین و مقررات است
- اتحادیه‌های بورسها: مانند اتحادیه بورسهای جهانی که به تنظیم و نظارت بر فعالیتهای بورسها در سطح بین‌المللی پرداخته و استانداردهایی را برای تعاملات بین بورسها ایجاد می‌کند

با این توضیحات، می‌توان گفت که سازمانهای نظارتی بورس به عنوان ضامنی برای سلامت و کارایی بازار سرمایه عمل کرده و به سرمایه‌گذاران اطمینان می‌دهند که بازار به صورت منصفانه و شفاف فعالیت می‌کند

الزامات و ویژگی‌های تنظیم‌گری

● و نظارت در بورس و بازار سرمایه ● – در عصر تکنولوژی و فناوری

در عصر حاضر که فناوری اطلاعات و ارتباطات با سرعتی بی‌سابقه در حال دگرگونی است، بازار سرمایه نیز شاهد تحولات عمیق ساختاری، عملیاتی و رفتاری است. این تغییرات، الزامات و ویژگی‌های جدیدی را برای نهادهای تنظیم‌گر و نظارتی (مانند سازمان بورس و اوراق بهادار در ایران) ایجاد می‌کند تا بتوانند ضمن حمایت از نوآوری، از سلامت و ثبات بازار محافظت کنند.

1 ▶ شناخت و درک عمیق از فناوری‌های نوین

اولین و اساسی‌ترین الزام برای نهادهای نظارتی، درک جامع و به‌روز از فناوری‌های نوظهور مانند هوش مصنوعی (AI)، یادگیری ماشین (ML)، بلاکچین، کلان‌داده (Big Data)، رباتیک و محاسبات ابری (Cloud Computing) است. تنظیم‌گران باید بدانند که این فناوری‌ها چگونه می‌توانند در بازار سرمایه مورد استفاده قرار گیرند، چه فرصت‌هایی ایجاد می‌کنند و چه ریسک‌های جدیدی را به همراه دارند. بدون این شناخت، تنظیم‌گری مؤثر امکان‌پذیر نخواهد بود.

2 ▶ رویکرد تنظیم‌گری مبتنی بر ریسک (Risk-Based Regulation)

در فضای فناورانه، رویکرد نظارتی باید از یک نگاه صرفاً مبتنی بر قوانین و مقررات ثابت به یک رویکرد مبتنی بر تحلیل ریسک‌های پویا تغییر کند. نهادهای نظارتی باید بتوانند ریسک‌های جدید ناشی از فناوری (مانند ریسک‌های سایبری، الگوریتم‌های خارج از کنترل، دستکاری بازار با ابزارهای نوین) را شناسایی، ارزیابی و اولویت‌بندی کرده و منابع خود را برای مقابله با پرریسک‌ترین حوزه‌ها تخصیص دهند.

3 ▶ تنظیم‌گری چابک و منعطف (Agile and Adaptive Regulation)

سرعت تحولات تکنولوژی به حدی است که نمی‌توان با قوانین سنتی و ثابت به آن پاسخ داد. نهادهای نظارتی باید چابک و منعطف باشند. این به معنای توسعه «سندباکس‌های نظارتی» (Regulatory Sandboxes): محیط‌های کنترل‌شده‌ای که به شرکت‌های فین‌تک و نوآر اجازه می‌دهد محصولات و خدمات جدید خود را تحت نظارت محدود نهاد تنظیم‌گر و با ریسک کنترل‌شده آزمایش کنند، پیش از اینکه وارد بازار اصلی شوند استفاده از اصول (Principles-Based) به جای قوانین جزئی (Rules-Based): تدوین قوانینی که به جای جزئیات ریز، بر اصول کلی حاکم باشند تا در مواجهه با فناوری‌های جدید، انعطاف‌پذیری لازم را داشته باشند به‌روزرسانی مستمر مقررات: نهادهای نظارتی باید آمادگی و توانایی لازم برای بازنگری و اصلاح سریع قوانین و مقررات خود را در واکنش به نوآوری‌های فناورانه داشته باشند.

4 استفاده از فناوری در نظارت (SupTech و RegTech)

خود نهادهای نظارتی نیز باید از فناوری برای بهبود عملکرد خود بهره ببرند: خود نهادهای نظارتی (RegTech (Regulatory Technology): استفاده از فناوری برای کمک به شرکت‌ها در رعایت قوانین و مقررات (Compliance). این شامل سیستم‌های خودکار گزارش‌دهی، پایش لحظه‌ای و تشخیص تخلفات می‌شود. خود نظارتی (SupTech (Supervisory Technology): استفاده از فناوری توسط نهادهای نظارتی برای انجام بهتر وظایف نظارتی خود. این شامل تحلیل کلان‌داده‌ها برای شناسایی الگوهای مشکوک، استفاده از هوش مصنوعی برای پایش معاملات و تشخیص دستکاری، و استفاده از ابزارهای بصری‌سازی داده‌ها برای درک سریع‌تر وضعیت بازار است. این ابزارها می‌توانند کارایی و دقت نظارت را به شدت افزایش دهند.

5 همکاری‌های بین‌المللی و تبادل دانش

ماهیت جهانی فناوری و بازارهای مالی ایجاب می‌کند که نهادهای نظارتی صرفاً در چارچوب ملی عمل نکنند. همکاری‌های بین‌المللی، تبادل تجربیات و همسوسازی استانداردها برای مقابله با چالش‌هایی مانند جرایم سایبری، فرامرزی، پولشویی از طریق دارایی‌های دیجیتال و نظارت بر شرکت‌های چندملیتی فعال در حوزه فین‌تک، حیاتی است.

6 حفاظت از سرمایه‌گذاران در فضای دیجیتال

سرعت تحولات تکنولوژی به حدی است که نمی‌توان با قوانین سنتی و ثابت به آن پاسخ داد. نهادهای نظارتی باید چابک و منعطف باشند. این به معنای توسعه «سندباکس‌های نظارتی» (Regulatory Sandboxes): محیط‌های کنترل‌شده‌ای که به شرکت‌های فین‌تک و نوآر اجازه می‌دهد محصولات و خدمات جدید خود را تحت نظارت محدود نهاد تنظیم‌گر و با ریسک کنترل‌شده آزمایش کنند، پیش از اینکه وارد بازار اصلی شوند. استفاده از اصول (Principles-Based) به جای قوانین جزئی (Rules-Based): تدوین قوانینی که به جای جزئیات ریز، بر اصول کلی حاکم باشند تا در مواجهه با فناوری‌های جدید، انعطاف‌پذیری لازم را داشته باشند. به‌روزرسانی مستمر مقررات: نهادهای نظارتی باید آمادگی و توانایی لازم برای بازنگری و اصلاح سریع قوانین و مقررات خود را در واکنش به نوآوری‌های فناورانه داشته باشند.

در نهایت، تنظیم‌گری و نظارت در عصر تکنولوژی و فناوری، نیازمند یک رویکرد جامع و پویا است که همزمان نوآوری را تشویق کند و از سلامت، شفافیت و عدالت در بازار سرمایه صیانت نماید. این یک توازن ظریف است که نیازمند سرمایه‌گذاری مستمر در دانش، فناوری و نیروی انسانی متخصص در نهادهای نظارتی است.

● کارگزاران و واسطه‌ها ●

BROKERS AND INTERMEDIARIES

در بورس‌های اوراق بهادار، کارگزاران و واسطه‌ها نقش کلیدی در انجام معاملات و تسهیل جریان بازار ایفا می‌کنند. کارگزاران افرادی هستند که به نمایندگی از خریداران و فروشندگان، معاملات بورس را انجام می‌دهند. این افراد به دو دسته تقسیم می‌شوند

کارگزاران بازار

MARKET MAKERS

این کارگزاران وظیفه دارند تا با ارائه قیمت‌های خرید و فروش، نقدینگی بازار را تأمین کنند. وظایف آنان شامل

- نقل و انتقال قیمت‌ها: ارائه قیمت‌های خرید و فروش برای اوراق بهادار خاص
- حفظ نقدینگی: حفظ سطح معقولی از نقدینگی در بازار برای تسهیل انجام معاملات

کارگزاران بورس

STOCK BROKERS

این دسته از کارگزاران به طور خاص برای خرید و فروش سهام و اوراق بهادار در بورس فعالیت می‌کنند. وظایف اصلی آنان عبارتند از

- پذیرش سفارشات: دریافت سفارش‌های خرید و فروش از مشتریان و ثبت آن‌ها در سیستم‌های معاملاتی بورس
- مشاوره سرمایه‌گذاری: ارائه مشاوره و تحلیل‌های مالی به مشتریان برای کمک به تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری
- اجرا و تکمیل معاملات: اجرای سفارش‌های مشتریان و اطمینان از تکمیل صحیح معاملات در بورس
- مدیریت حساب‌های مشتریان: پیگیری و مدیریت حساب‌های سرمایه‌گذاری مشتریان و ارائه گزارش‌های مربوطه
- رعایت قوانین و مقررات: اطمینان از رعایت قوانین و مقررات بورس و نهادهای نظارتی

واسطه‌ها INTERMEDIARIES

واسطه‌ها در بورس به گروه‌هایی از افراد یا نهادها گفته می‌شود که وظیفه میانجی‌گری بین خریداران و فروشندگان را بر عهده دارند. این دسته شامل موارد زیر است

این شرکت‌ها خدمات مشاوره مالی به سرمایه‌گذاران ارائه می‌دهند، از جمله:

- تحلیل و مشاوره سرمایه‌گذاری: ارائه تحلیل‌های بازار و مشاوره به سرمایه‌گذاران برای اتخاذ تصمیمات بهینه.
- مدیریت سبد سرمایه‌گذاری: کمک به سرمایه‌گذاران در انتخاب و مدیریت سبدهای سرمایه‌گذاری.

**شرکت‌های
مشاوره مالی**
FINANCIAL
ADVISORY FIRMS

شرکتهای مدیریت دارایی

ASSET
MANAGEMENT
FIRMS

این شرکتها به مدیریت داراییهای سرمایهگذاران میپردازند و شامل:

- مدیریت پرتفوی: مدیریت و نظارت بر سبد سرمایه گذاری های مشتریان.
- تحلیل و انتخاب سرمایه گذاری: تحلیل و انتخاب سرمایه گذاری های مناسب برای سبد مشتریان.

نهادهای نظارتی و تنظیم گر

REGULATORY AND
SUPERVISORY
BODIES

این نهادها مسئول نظارت بر فعالیتهای بورس و تضمین رعایت قوانین و مقررات هستند. وظایف آنها شامل:

- تنظیم قوانین و مقررات: تدوین و نظارت بر رعایت قوانین و مقررات بورس.
- پایش بازار: نظارت بر فعالیتهای بازار برای جلوگیری از تخلفات و ایجاد بازار عادلانه.

کارگزاران و واسطهها در بورس، هر یک با نقش و وظایف خاص خود، به تسهیل و بهبود عملکرد بازار کمک می کنند. کارگزاران با انجام معاملات و ارائه مشاوره های تخصصی، به سرمایه گذاران کمک می کنند تا تصمیمات بهتری بگیرند. واسطهها، با ارائه مشاوره مالی و مدیریت دارایی، به بهبود فرآیند سرمایه گذاری و ارتقاء عملکرد بازار می پردازند.

● نهادهای مالی و سرمایه گذاری ●

BROKERS AND INTERMEDIARIES

نهادهای مالی و سرمایه گذاری در بورس نقشهای مختلفی را ایفا می کنند و هر کدام وظایف خاصی دارند. در اینجا به معرفی برخی از این نهادها و وظایف آنها می پردازیم.

◀ بورس اوراق بهادار

• نقش: بورس اوراق بهادار به عنوان یک بازار سازمان یافته برای خرید و فروش اوراق بهادار، از جمله سهام، اوراق قرضه، و سایر ابزارهای مالی عمل می کند.

• وظایف: فراهم کردن بستری برای معاملات، تعیین مقررات و استانداردهای بازار، نظارت بر فعالیتهای معاملاتی، و حفظ شفافیت و انصاف در بازار.

◀ شرکتهای کارگزاری

• نقش: شرکتهای کارگزاری واسطههایی هستند که خدمات خرید و فروش اوراق بهادار را به مشتریان ارائه می دهند.

• وظایف: انجام معاملات به نمایندگی از مشتریان، مشاوره سرمایه گذاری و مدیریت حسابهای سرمایه گذاری مشتریان.

◀ صندوق‌های سرمایه‌گذاری:

- نقش: صندوق‌های سرمایه‌گذاری جمع‌آوری پول از سرمایه‌گذاران و سرمایه‌گذاری آن‌ها در سبد متنوعی از اوراق بهادار را انجام می‌دهند
- وظایف: مدیریت سرمایه‌ها به طور حرفه‌ای، تنوع‌بخشی به سرمایه‌گذاری‌ها برای کاهش ریسک، و ارائه بازدهی مناسب به سرمایه‌گذاران

◀ مشاوران سرمایه‌گذاری

- نقش: مشاوران سرمایه‌گذاری خدمات مشاوره‌ای و برنامه‌ریزی مالی به مشتریان ارائه می‌دهند
- وظایف: تحلیل وضعیت مالی و اهداف سرمایه‌گذاران، ارائه توصیه‌های سرمایه‌گذاری، و تنظیم استراتژی‌های سرمایه‌گذاری

◀ بانک‌های سرمایه‌گذاری

- نقش: بانک‌های سرمایه‌گذاری به شرکت‌ها و نهادهای بزرگ خدمات مشاوره‌ای و تأمین مالی ارائه می‌دهند
- وظایف: مشاوره در زمینه ادغام و تملیک، تأمین مالی از طریق انتشار سهام یا اوراق قرضه، و ارائه خدمات مالی پیچیده

◀ شرکت‌های مدیریت دارایی

- نقش: این شرکت‌ها مسئول مدیریت و نظارت بر دارایی‌های سرمایه‌گذاران هستند.
- وظایف: انتخاب و نظارت بر سرمایه‌گذاری‌ها، بهینه‌سازی عملکرد دارایی‌ها، و ارائه گزارش‌های عملکرد به سرمایه‌گذاران

◀ شرکت‌های بیمه

- نقش: شرکت‌های بیمه سرمایه‌گذاران را در برابر ریسک‌های مالی محافظت می‌کنند و ممکن است در بازارهای مالی سرمایه‌گذاری کنند
- وظایف: ارائه پوشش‌های بیمه‌ای مختلف، جمع‌آوری حق بیمه، و مدیریت سرمایه‌گذاری‌های مربوط به ذخایر بیمه‌ای

◀ سازمان‌های نظارتی

- نقش: سازمان‌های نظارتی بر فعالیت‌های بازارهای مالی نظارت می‌کنند تا اطمینان حاصل شود که قوانین و مقررات رعایت می‌شوند
- وظایف: تنظیم مقررات بازار، نظارت بر نهادهای مالی، و محافظت از حقوق سرمایه‌گذاران.

این نهادها با همکاری و تعامل متقابل خود، به عملکرد روان و کارآمد بازارهای مالی کمک می‌کنند و نقش مهمی در توسعه و پایداری اقتصادی ایفا می‌نمایند

● سرمایه‌گذاران ●

INVESTORS

سرمایه‌گذاران در بورس افرادی هستند که با هدف کسب سود و درآمد از طریق خرید و فروش اوراق بهادار (مانند سهام، اوراق قرضه، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و غیره) در بازار بورس فعالیت می‌کنند. این سرمایه‌گذاران می‌توانند از انواع مختلفی از افراد و نهادها تشکیل شوند، که هر یک نقش و اهداف خاص خود را دارند. در ادامه، به تشریح انواع مختلف سرمایه‌گذاران و نقش‌های آن‌ها پرداخته می‌شود.

سرمایه‌گذاران نهادی

تعریف: شامل نهادهای مالی مانند صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های بیمه، بانک‌ها، و سایر موسسات مالی هستند.

ویژگی‌ها: این نهادها معمولاً حجم بالایی از سرمایه را مدیریت می‌کنند و به دلیل حجم بالای خرید و فروش، تأثیر زیادی بر بازار دارند.

نقش: این سرمایه‌گذاران به دلیل قدرت مالی و تخصص خود، می‌توانند به تثبیت بازار و کاهش نوسانات آن کمک کنند. همچنین، با تحلیل‌های دقیق و تصمیم‌گیری‌های استراتژیک خود، به تعیین قیمت‌ها و ایجاد فرصت‌های سرمایه‌گذاری برای سایر سرمایه‌گذاران کمک می‌کنند.

سرمایه‌گذاران خطرپذیر

تعریف: سرمایه‌گذاران خطرپذیر معمولاً به استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوپا که هنوز به مرحله سودآوری نرسیده‌اند، سرمایه‌گذاری می‌کنند.

ویژگی‌ها: این نوع سرمایه‌گذاری معمولاً با ریسک بالایی همراه است، اما پتانسیل بازدهی بالایی نیز دارد.

نقش: این سرمایه‌گذاران با تأمین مالی برای پروژه‌های نوآورانه و کسب‌وکارهای جدید، به رشد و توسعه اقتصاد و ایجاد فرصت‌های شغلی کمک می‌کنند.

سرمایه‌گذاران فردی (خرد)

تعریف: این دسته از سرمایه‌گذاران شامل افراد عادی هستند که به صورت مستقل و با سرمایه‌های نسبتاً کوچک در بازار بورس فعالیت می‌کنند.

ویژگی‌ها: معمولاً این سرمایه‌گذاران به دنبال کسب سود از نوسانات قیمتی سهام و سایر اوراق بهادار هستند و ممکن است به صورت کوتاه‌مدت یا بلندمدت سرمایه‌گذاری کنند.

نقش: این افراد به تأمین نقدینگی بازار کمک می‌کنند و با خرید و فروش سهام، بازار را فعال نگه می‌دارند.

سرمایه‌گذاران حرفه‌ای و مشاوران مالی

تعریف: شامل افرادی هستند که به طور تخصصی در زمینه تحلیل بازار، مدیریت سرمایه و مشاوره مالی فعالیت می‌کنند.

ویژگی‌ها: این گروه معمولاً از تحلیل‌های فنی و بنیادی برای اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری استفاده می‌کنند و ممکن است به عنوان مشاور برای سایر سرمایه‌گذاران عمل کنند.

نقش: این افراد با ارائه تحلیل‌های دقیق و استراتژی‌های سرمایه‌گذاری به دیگران، به بهبود تصمیمات سرمایه‌گذاری و افزایش بهره‌وری بازار کمک می‌کنند.

◀ نقش کلی سرمایه‌گذاران در بورس

◀ تعیین قیمت‌ها

- تصمیمات سرمایه‌گذاران و فعالیت‌های خرید و فروش آن‌ها به تعیین قیمت‌های اوراق بهادار کمک می‌کند. این فرآیند تحت تأثیر تحلیل‌های اقتصادی، مالی و بازار قرار دارد

◀ تأمین نقدینگی

- سرمایه‌گذاران با خرید و فروش سهام و اوراق بهادار، نقدینگی بازار را تأمین می‌کنند. این نقدینگی به فعال بودن بازار و توانایی سرمایه‌گذاران برای خرید و فروش سریع کمک می‌کند

◀ حمایت از رشد اقتصادی

- سرمایه‌گذاری‌ها به تأمین مالی شرکت‌ها و پروژه‌ها کمک می‌کنند که می‌تواند به رشد و توسعه اقتصادی منجر شود. این امر شامل سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌ها، توسعه زیرساخت‌ها و افزایش تولید می‌شود

◀ توزیع ریسک

- سرمایه‌گذاران با توزیع سرمایه خود در انواع مختلف دارایی‌ها، به کاهش ریسک‌های مالی و نوسانات بازار کمک می‌کنند. این توزیع ریسک به کاهش تأثیرات منفی نوسانات بازار بر روی سرمایه‌گذاری‌ها کمک می‌کند

◀ ایجاد شفافیت و کارایی

- با فعالیت‌های سرمایه‌گذاران، اطلاعات مربوط به عملکرد شرکت‌ها و شرایط اقتصادی به بازار منتقل می‌شود. این اطلاعات به شفافیت بازار و کارایی آن کمک می‌کند و به سایر سرمایه‌گذاران امکان تصمیم‌گیری آگاهانه می‌دهد

سرمایه‌گذاران در بورس نقش‌های مختلف و مهمی دارند که به بهبود عملکرد و کارایی بازار کمک می‌کند. این نقش‌ها شامل تأمین نقدینگی، تعیین قیمت‌ها، توزیع ریسک، حمایت از رشد اقتصادی و ایجاد شفافیت است. فعالیت‌های متنوع سرمایه‌گذاران به پویایی و سلامت بازار بورس و بهبود شرایط اقتصادی کمک می‌کند

3

نقش بورس در توسعه اقتصادی کشورها

THE ROLE OF STOCK EXCHANGE
IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT
OF COUNTRIES

نقش بورس در توسعه اقتصادی کشورها

THE ROLE OF STOCK EXCHANGE IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF COUNTRIES

بازار سرمایه و به طور خاص بورس، دیگر صرفاً محلی برای مبادله سهام نیست، بلکه به عنوان یک نهاد حیاتی و محرک اصلی در توسعه اقتصادی پایدار کشورها، نقشی کلیدی ایفا می‌کند. این نقش از ابعاد مختلف قابل بررسی است

تأمین مالی بلندمدت (Capital Formation)

مهم‌ترین کارکرد بورس، تسهیل فرآیند تأمین مالی برای شرکت‌ها و دولت‌ها است. برخلاف نظام بانکی که عمدتاً وام‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت ارائه می‌دهد، بورس با فراهم آوردن بستری برای عرضه سهام (افزایش سرمایه) و اوراق بدهی (مانند اوراق مشارکت و صکوک)، امکان جذب سرمایه‌های خرد و کلان جامعه را برای پروژه‌های بلندمدت توسعه‌ای فراهم می‌آورد. این تأمین مالی، چرخ‌های تولید، نوآوری و اشتغال‌زایی را به حرکت درآورده و به رشد ظرفیت‌های اقتصادی کشور منجر می‌شود. شرکت‌ها می‌توانند با فروش سهام یا اوراق بدهی خود در بورس، بدون نیاز به استقراض بانکی، سرمایه لازم برای توسعه، نوآوری، خرید ماشین‌آلات جدید و گسترش فعالیت‌هایشان را فراهم آورند

افزایش نقدشوندگی دارایی‌ها و هدایت سرمایه‌ها

بورس با ایجاد یک بازار ثانویه، قابلیت نقدشوندگی را برای سهام و سایر اوراق بهادار فراهم می‌کند. این به آن معناست که سرمایه‌گذاران می‌توانند هر زمان که بخواهند، سهام خود را به پول نقد تبدیل کنند. این ویژگی، جذابیت سرمایه‌گذاری را افزایش داده و موجب می‌شود سرمایه‌های سرگردان در جامعه به سمت تولید و فعالیت‌های مولد هدایت شوند. در غیاب بورس فعال، بسیاری از سرمایه‌ها ممکن است در بازارهای غیرمولد مانند طلا، ارز یا مسکن حبس شده و به رشد اقتصادی کمک نکنند

شفافیت و ارتقاء حکمرانی شرکتی (Corporate Governance)

شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ملزم به رعایت استانداردهای بالای شفافیت و افشای اطلاعات هستند. این شرکت‌ها باید به طور منظم گزارش‌های مالی، صورت‌های سود و زیان، و رویدادهای مهم خود را منتشر کنند. این شفافیت، نه تنها به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا تصمیمات آگاهانه‌تری بگیرند، بلکه به ارتقاء حکمرانی شرکتی و پاسخگویی مدیران نیز می‌انجامد. شرکت‌های بورسی تحت نظارت مستمر سهامداران و نهادهای نظارتی قرار دارند که این خود به بهبود عملکرد، کاهش فساد و افزایش بهره‌وری منجر می‌شود

کشف قیمت و کارایی بازار

بورس به عنوان یک سازوکار کارآمد برای کشف قیمت عمل می‌کند. قیمت سهام و سایر اوراق بهادار در بورس، نتیجه تعامل عرضه و تقاضای میلیون‌ها سرمایه‌گذار و اطلاعات مختلفی است که به سرعت در بازار منعکس می‌شود. این فرآیند کشف قیمت منصفانه و لحظه‌ای، به تخصیص بهینه منابع در اقتصاد کمک می‌کند. قیمت‌ها، به عنوان سیگنال‌های اقتصادی، سرمایه‌ها را به سمت صنایع و شرکت‌های با بازدهی بالاتر و پتانسیل رشد بیشتر هدایت می‌کنند.

ابزار سیاست‌گذاری اقتصادی و بازتاب‌دهنده سلامت اقتصاد

شاخص‌های بورس (مانند شاخص کل سهام، شاخص صنایع مختلف) به عنوان یک دماسنج مهم اقتصادی عمل می‌کنند. نوسانات این شاخص‌ها می‌تواند نشانه‌ای از سلامت، رشد، رکود یا حتی بحران اقتصادی باشد. دولت‌ها و نهادهای سیاست‌گذار از این شاخص‌ها برای ارزیابی وضعیت اقتصاد، تدوین سیاست‌های پولی و مالی، و پیش‌بینی روندهای آتی استفاده می‌کنند. یک بورس فعال و کارآمد، ابزار مهمی در دست سیاست‌گذاران برای مدیریت نقدینگی، کنترل تورم و تحریک رشد اقتصادی است.

توزیع ثروت و دمکراتیک کردن سرمایه‌گذاری

بورس فرصت سرمایه‌گذاری را برای آحاد جامعه، حتی با سرمایه‌های اندک، فراهم می‌کند. این امر به توزیع عادلانه‌تر ثروت و کاهش نابرابری کمک می‌کند. از طریق بورس، مردم می‌توانند به طور مستقیم در مالکیت و سودآوری شرکت‌های بزرگ و موفق کشور سهیم شوند و از رشد اقتصادی بهره‌مند گردند. توسعه ابزارهای آنلاین و صندوق‌های سرمایه‌گذاری، این دسترسی را بیش از پیش آسان کرده است.

جذب سرمایه‌گذاری خارجی

یک بازار سرمایه توسعه‌یافته و شفاف، می‌تواند سرمایه‌گذاری خارجی را جذب کند. ورود سرمایه‌گذاران خارجی، علاوه بر آوردن منابع مالی، دانش فنی، تکنولوژی و تجربیات مدیریتی را نیز به همراه دارد که به نوبه خود به رشد و توسعه اقتصادی کشور کمک می‌کند.

در مجموع، بورس با تسهیل تأمین مالی، افزایش شفافیت، بهبود حکمرانی شرکتی، کشف قیمت کارآمد، ایفای نقش در سیاست‌گذاری اقتصادی و گسترش مشارکت عمومی، به ستون فقرات توسعه اقتصادی در کشورهای پیشرفته و در حال توسعه تبدیل شده است.

4

نقش بورس در توسعه اقتصادی ایران

THE ROLE OF STOCK EXCHANGE
IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT
OF IRAN

نقش بورس در توسعه اقتصادی ایران

THE ROLE OF STOCK EXCHANGE IN THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF IRAN

بورس اوراق بهادار ایران، که به اختصار بورس تهران نیز نامیده می‌شود، از زمان تاسیس در سال ۱۳۴۶ تا کنون، نقشی اساسی در اقتصاد کشور ایفا کرده است. نقش بورس در توسعه اقتصادی ایران به شرح زیر است

تأمین مالی برای شرکت‌های ایرانی

- **جذب سرمایه:** بورس تهران به شرکت‌ها این امکان را می‌دهد که از طریق عرضه عمومی سهام و اوراق قرضه، سرمایه مورد نیاز برای پروژه‌ها و گسترش فعالیت‌های خود را جذب کنند. این امر به ویژه در شرایطی که منابع مالی محدود است، اهمیت بیشتری پیدا می‌کند
- **تنوع ابزارهای مالی:** بورس تهران ابزارهای مختلفی از جمله سهام، اوراق قرضه، و ابزارهای مالی مشتقه را برای جذب سرمایه ارائه می‌دهد

افزایش شفافیت و نظارت

- **تقویت شفافیت:** شرکت‌های پذیرفته شده در بورس ملزم به ارائه گزارش‌های مالی و عملیاتی به طور دوره‌ای هستند که به افزایش شفافیت و اعتماد سرمایه‌گذاران کمک می‌کند
- **نظارت دقیق‌تر:** سازمان بورس و اوراق بهادار ایران نقش نظارتی و تنظیمی بر فعالیت‌های بورس دارد و با وضع مقررات، تلاش می‌کند تا بازار سرمایه کشور را منظم و کارا نگه دارد

تقویت بخش واقعی اقتصاد

- **حمایت از پروژه‌های بزرگ:** بورس تهران به پروژه‌های بزرگ زیرساختی و صنعتی امکان جذب سرمایه‌های کلان را می‌دهد که می‌تواند به توسعه بخش‌های مختلف اقتصاد ایران کمک کند
- **تشویق به سرمایه‌گذاری:** با فراهم کردن امکان سرمایه‌گذاری در شرکت‌های مختلف، بورس به جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی کمک می‌کند و این امر به رشد و توسعه اقتصادی کشور می‌انجامد

❖ پشتیبانی از سیاست‌های اقتصادی دولت

- **ابزار سیاست‌گذاری مالی:** دولت جمهوری اسلامی ایران از بورس برای انتشار اوراق قرضه دولتی به منظور تأمین مالی پروژه‌ها و سیاست‌های اقتصادی استفاده می‌کند. این ابزار به دولت امکان می‌دهد تا منابع مالی مورد نیاز خود را جذب کند

❖ ایجاد فرصت‌های شغلی و ارتقاء بازار کار

- **افزایش فرصت‌های شغلی:** با رشد شرکت‌ها و افزایش فعالیت‌های اقتصادی در بورس، فرصت‌های شغلی جدیدی ایجاد می‌شود و به کاهش نرخ بیکاری کمک می‌کند
- **آموزش و توسعه منابع انسانی:** فعالیت‌های بورس به توسعه مهارت‌های مالی و مدیریتی در سطح کشور کمک می‌کند و به آموزش و پرورش نیروی کار متخصص در حوزه‌های مالی و اقتصادی می‌انجامد

در اقتصاد ایران، بورس اوراق بهادار و سایر بورس‌های زیرمجموعه (کالا و انرژی) در دهه‌های اخیر، به تدریج جایگاه مهم‌تری در فرآیند توسعه اقتصادی و تأمین مالی پیدا کرده‌اند. با وجود چالش‌های ساختاری و نوسانات خاص اقتصاد ایران، بورس توانسته است نقش‌های حیاتی را در ابعاد مختلف ایفا کند

◀ کانال اصلی تأمین مالی بلندمدت (با آمار تقریبی و روند)

بورس در ایران، از دهه ۱۳۸۰ به بعد، به طور فزاینده‌ای به عنوان جایگزینی برای نظام بانکی در تأمین مالی بلندمدت شرکت‌ها مطرح شده است

تأمین مالی شرکت‌ها: سالانه حجم قابل توجهی از سرمایه از طریق افزایش سرمایه شرکت‌ها و عرضه اولیه سهام در بورس و فرابورس جذب می‌شود. این منابع برای توسعه ظرفیت‌های تولیدی، اجرای طرح‌های توسعه‌ای، نوسازی صنایع و بهبود بهره‌وری مورد استفاده قرار می‌گیرند. برای مثال، در سال‌های اخیر، میزان تأمین مالی شرکت‌ها از بورس روند صعودی داشته و به هزاران هزار میلیارد ریال رسیده است که نشان‌دهنده سهم فزاینده بورس در تأمین نیازهای مالی بخش واقعی اقتصاد است

تأمین مالی دولت و شرکت‌های دولتی: انتشار انواع اوراق صکوک و اسناد خزانه اسلامی توسط دولت و شرکت‌های دولتی در بورس، بخش قابل توجهی از نیازهای مالی آن‌ها را تأمین می‌کند. این اوراق نه تنها به دولت در مدیریت کسری بودجه کمک می‌کنند، بلکه با ایجاد بازار بدهی پویا، ابزارهای سرمایه‌گذاری متنوع‌تری را نیز در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌دهند. حجم معاملات اوراق دولتی در سال‌های اخیر به طور چشمگیری افزایش یافته است

◀ هدایت نقدینگی و مقابله با تورم

با توجه به ماهیت تورم‌زا بودن اقتصاد ایران، بورس می‌تواند به عنوان یک ابزار کارآمد برای هدایت نقدینگی سرگردان جامعه از بازارهای غیرمولد (مانند طلا، ارز، مسکن) به سمت فعالیت‌های تولیدی و مولد عمل کند. وقتی سرمایه‌ها وارد بورس می‌شوند، به جای اینکه به افزایش قیمت دارایی‌های غیرمولد منجر شوند، به توسعه صنایع و تولید داخلی کمک می‌کنند. این امر می‌تواند فشار تورمی را کاهش داده و به ثبات اقتصادی کمک کند. تجربه سال‌های اخیر (به‌ویژه در دوران رونق بورس) گواه این نقش است

◀ افزایش شفافیت و بهبود حکمرانی شرکتی

پذیرش در بورس، شرکت‌ها را ملزم به ارائه گزارش‌های مالی دقیق و رعایت استانداردهای بالاتر شفافیت می‌کند. این امر، به خصوص در کشوری مانند ایران که بخش دولتی و شبه‌دولتی نقش پررنگی دارد، می‌تواند به بهبود حکمرانی شرکتی و افزایش پاسخگویی مدیران منجر شود. شفافیت اطلاعاتی، به سرمایه‌گذاران و نهادهای نظارتی امکان می‌دهد تا عملکرد شرکت‌ها را به طور دقیق‌تری رصد کرده و از سوءاستفاده‌ها جلوگیری کنند

◀ حمایت از خصوصی‌سازی و توزیع ثروت

بورس نقش مهمی در فرآیند خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی در ایران ایفا کرده است. عرضه سهام شرکت‌های دولتی در بورس، علاوه بر تأمین منابع مالی برای دولت، به توزیع عادلانه‌تر ثروت و گسترش مالکیت عمومی بر شرکت‌ها کمک می‌کند. همچنین، امکان سرمایه‌گذاری خرد در بورس، فرصت مشارکت در اقتصاد کلان را برای اقشار وسیعی از جامعه فراهم آورده و به افزایش عدالت اجتماعی کمک می‌کند.

◀ بستری برای توسعه ابزارهای مالی نوین

با توجه به پتانسیل‌های موجود در اقتصاد ایران، بورس به بستری برای توسعه و معرفی ابزارهای مالی نوین تبدیل شده است. ابزارهایی مانند انواع صندوق‌های سرمایه‌گذاری (سهامی، درآمد ثابت، مختلط، جسورانه، املاک و مستغلات)، اوراق مشتقه (آتی و اختیار معامله)، و همچنین اوراق بدهی متنوع (مانند صکوک اجاره، مرابحه، استصناع) که بر اساس قوانین شرعی طراحی شده‌اند، به افزایش عمق و تنوع بازار و جذب انواع مختلف سرمایه‌گذاران کمک کرده‌اند.

◀ ایجاد اشتغال و توسعه زیرساخت‌ها

رونق بازار سرمایه و تسهیل تأمین مالی برای شرکت‌ها، به رشد تولید و در نتیجه ایجاد اشتغال کمک می‌کند. همچنین، توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات در بورس (مانند سامانه معاملات برخط و ابزارهای تحلیلی) خود باعث ایجاد فرصت‌های شغلی جدید در حوزه فین‌تک و خدمات مالی می‌شود.

با وجود نقش‌های مهم فوق، بورس در ایران با چالش‌هایی نظیر تأثیرپذیری از متغیرهای کلان اقتصادی (مانند نرخ تورم، نرخ ارز و تصمیمات دولتی)، عدم ثبات قوانین و مقررات، و نیاز به تعمیق بیشتر فرهنگ سرمایه‌گذاری مواجهه است. با این حال، با توجه به نیازهای تأمین مالی کشور و پتانسیل‌های موجود، بورس همچنان ابزاری حیاتی برای پیشبرد اهداف توسعه‌ای اقتصاد ایران در سال‌های پیش رو خواهد بود.

انواع بازار بورس در ایران

TYPES OF STOCK
MARKET IN IRAN

— ● انواع بازار بورس در ایران ● —

در ایران، بورس به چندین نوع اصلی تقسیم می‌شود که هر کدام ویژگی‌ها و کاربردهای خاص خود را دارند. در ادامه، انواع بورس‌های فعال در ایران را به همراه توضیحات مربوط به هر کدام معرفی می‌گردد

بورس TSE اوراق بهادار تهران

بورس اوراق بهادار تهران، که به نام «بورس تهران» نیز شناخته می‌شود، مهم‌ترین و قدیمی‌ترین بازار مالی در ایران است. این بورس شامل چندین بازار اصلی است

بازار پایه

برای شرکت‌هایی که شرایط پذیرش در بازارهای اول و دوم را ندارند و وضعیت مالی ضعیف‌تری دارند. این بازار به سه بخش تقسیم می‌شود

بازار دوم

برای شرکت‌های با سرمایه متوسط و پتانسیل رشد سریع‌تر، که شرایط بازار اول را ندارند

بازار اول

برای شرکت‌های بزرگ و معتبر با سرمایه و سودآوری بالا. این بازار خود به دو بخش تقسیم می‌شود
0 بخش اول: شامل شرکت‌های بزرگ و معروف در صنایع مختلف
0 بخش دوم: شامل شرکت‌هایی که به تازگی وارد بورس شده‌اند و در حال رشد هستند

● بخش قرمز

برای شرکت‌هایی که در وضعیت مالی بحرانی به سر می‌برند

● بخش نارنجی

برای شرکت‌هایی با وضعیت مالی نسبتاً ضعیف

● بخش زرد

برای شرکت‌هایی که در وضعیت مالی نسبتاً مناسب هستند

فرابورس ایران به عنوان یک بازار مالی موازی با بورس اوراق بهادار تهران عمل می‌کند و انواع مختلفی از اوراق بهادار و ابزارهای مالی را ارائه می‌دهد. فرابورس ایران شامل چندین بخش است

بازار پایه

برای شرکت‌های متوسط و با پتانسیل رشد که شرایط ورود به بازار اول را ندارند

بازار دوم

برای شرکت‌های متوسط و با پتانسیل رشد که شرایط ورود به بازار اول را ندارند

بازار اول

برای شرکت‌های معتبر و بزرگ که به طور مستقیم به این بازار وارد شده‌اند

بخش قرمز

برای شرکت‌هایی با وضعیت مالی بحرانی

بخش نارنجی

برای شرکت‌هایی با وضعیت مالی نسبتاً ضعیف

بخش زرد

برای شرکت‌هایی با وضعیت مالی نسبتاً مناسب

بورس کالای ایران به عنوان بازار تخصصی برای معاملات کالاهای اساسی و صنعتی، از جمله محصولات کشاورزی، فلزات، انرژی و پتروشیمی، عمل می‌کند. بورس کالا به سه بخش اصلی تقسیم می‌شود

بازارهای مشتقه

جایی که قراردادهای مشتقه و ابزارهای مالی دیگر بر مبنای کالاها معامله می‌شوند

بازار معاملات مالی

شامل ابزارهای مالی مبتنی بر کالا مانند قراردادهای آتی و اختیار معامله

بازار فیزیکی

جایی که کالاهای فیزیکی به فروش می‌رسند و معامله می‌شوند

بورس انرژی ایران به عنوان یک بازار تخصصی برای معاملات انرژی‌ها، از جمله نفت، گاز و برق، فعالیت می‌کند. این بورس شامل سه بخش اصلی است

بازار مشتقات انرژی

برای ابزارهای مالی مشتقه بر مبنای انرژی

بازار نفت و گاز

برای معاملات نفت خام، محصولات نفتی و گاز طبیعی

بازار برق

برای معاملات برق و ابزارهای مالی مرتبط با آن

بورس دیجیتال و بازارهای نوین

مقدمه: انقلاب دیجیتال و بازار سرمایه – دگرگونی از سنت به آینده

عصر حاضر، با ویژگی‌های بارز خود نظیر سرعت فزاینده تغییرات فناورانه، اتصال بی‌وقفه شبکه‌ها و حجم بی‌سابقه داده‌ها، به راستی دوران انقلاب دیجیتال است. در این میان، هیچ صنعتی از این دگرگونی‌های بنیادین مصون نمانده است، و بازار سرمایه نیز در کانون این تحولات قرار دارد. از مبادلات فیزیکی پرهیاهو در تالارها تا پیچیده‌ترین الگوریتم‌های معامله‌گری، فناوری اطلاعات و ارتباطات نه تنها شیوه انجام معاملات را دگرگون کرده، بلکه ساختار، فرآیندها، ابزارها و حتی ماهیت سرمایه‌گذاری را بازتعریف نموده است. «بورس دیجیتال» نه یک مفهوم انتزاعی، بلکه واقعیت امروز و فردای بازارهای مالی است؛ واقعیتی که در آن، سرعت، دقت، دسترسی و تحلیل داده‌ها، مزیت‌های رقابتی جدیدی را خلق کرده‌اند.

این بخش به کاوش عمیق در ابعاد مختلف بورس دیجیتال و بازارهای نوین می‌پردازد، و نشان می‌دهد که چگونه فناوری‌های پیشرفته، فرصت‌ها و چالش‌های بی‌سابقه‌ای را برای سرمایه‌گذاران، شرکت‌ها، نهادهای مالی و رگولاتورها در سراسر جهان، و به‌ویژه در بازار سرمایه ایران، به ارمغان آورده‌اند. هدف، ارائه تصویری جامع از این اکوسیستم پویا و بررسی مسیر تحولات آتی آن است.

معاملات و پلتفرم‌های برخط (Online Trading & Platforms) قلب تپنده بورس دیجیتال

اساسی‌ترین و ملموس‌ترین نماد تحول دیجیتال در بازار سرمایه، ظهور و گسترش معاملات برخط (ONLINE TRADING) و پلتفرم‌های دیجیتال است. این تحول، دسترسی به بازار را از انحصار معامله‌گران حرفه‌ای خارج کرده و آن را برای میلیون‌ها سرمایه‌گذار خرد و کلان در سراسر جهان، تنها با یک کلیک، امکان‌پذیر ساخته است.

تکامل از تالار معاملات به پلتفرم‌های مجازی

در گذشته‌ای نه چندان دور، معاملات سهام عمدتاً در تالارهای فیزیکی بورس و با حضور دلالان و معامله‌گران صورت می‌گرفت. فرآیند خرید و فروش، مستلزم تماس تلفنی با کارگزاری، ارسال دستورات کتبی و انجام تسویه دستی بود که زمان‌بر و پرهزینه بود. با ورود رایانه‌ها و شبکه‌های ارتباطی، ابتدا سیستم‌های معاملاتی نیمه‌خودکار و سپس سیستم‌های کاملاً خودکار شکل گرفتند. امروزه، بخش عمده‌ای از معاملات در بورس‌های پیشرفته، و نیز در بورس تهران، کاملاً به صورت الکترونیکی و از طریق پلتفرم‌های برخط انجام می‌شود. این پلتفرم‌ها، دروازه‌ای مجازی برای ورود به بازار سرمایه هستند.

● مزایای معاملات برخط

دسترسی آسان و فراگیر: سرمایه‌گذاران می‌توانند از هر مکان و در هر زمان (در ساعات معاملاتی)، از طریق رایانه شخصی، تبلت یا تلفن همراه خود به بازار دسترسی داشته باشند. این دسترسی فراگیر، موانع جغرافیایی و زمانی را از میان برداشته و مشارکت عمومی در بازار سرمایه را به شدت افزایش داده است. در ایران نیز، گسترش دسترسی به اینترنت و اپلیکیشن‌های موبایل کارگزاری‌ها، منجر به ورود میلیون‌ها سرمایه‌گذار جدید به بورس در سال‌های اخیر شده است.

سرعت بالا در انجام معاملات: دستورات خرید و فروش به سرعت وارد سیستم معاملاتی شده و تقریباً بلافاصله تطبیق داده می‌شوند. این سرعت بالا، برای معامله‌گران کوتاه‌مدت و کسانی که به دنبال فرصت‌های آربیتراژ هستند، حیاتی است.

کاهش هزینه‌های معاملاتی: با حذف واسطه‌های فیزیکی و خودکار شدن فرآیندها، هزینه‌های کارمزد و سایر هزینه‌های مربوط به انجام معاملات به طور قابل توجهی کاهش یافته است. این کاهش هزینه، به خصوص برای سرمایه‌گذاران خرد، جذابیت سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهد.

شفافیت بیشتر: پلتفرم‌های آنلاین، اطلاعات بازار (قیمت‌های لحظه‌ای، حجم معاملات، عمق بازار، اخبار و اطلاعاتیه‌ها) را به صورت بی‌درنگ در اختیار سرمایه‌گذاران قرار می‌دهند. این شفافیت اطلاعاتی، به تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر کمک می‌کند و امکان دستکاری قیمت‌ها را کاهش می‌دهد.

ابزارهای تحلیلی و اطلاعاتی: بسیاری از پلتفرم‌های آنلاین، ابزارهای تحلیلی نموداری، شاخص‌های تکنیکال و دسترسی به اخبار و گزارش‌های تحلیلی را نیز در اختیار کاربران قرار می‌دهند که به آن‌ها در اتخاذ تصمیمات بهتر کمک می‌کند.

مدیریت حساب کاربری: سرمایه‌گذاران می‌توانند به راحتی وضعیت دارایی‌ها، سود و زیان، تراکنش‌ها و تاریخچه معاملات خود را در پنل کاربری مشاهده و مدیریت کنند.

● چالش‌ها و ملاحظات معاملات برخط

نیاز به سواد مالی و ریسک‌پذیری: دسترسی آسان، لزوماً به معنای سرمایه‌گذاری موفق نیست. سرمایه‌گذاران آنلاین، به‌ویژه افراد تازه وارد، نیاز به سواد مالی کافی، درک ریسک‌های بازار و کنترل هیجانات خود دارند. عدم توجه به این موارد می‌تواند منجر به زیان‌های قابل توجه شود.

امنیت سایبری: با افزایش فعالیت آنلاین، ریسک‌های مربوط به حملات سایبری، هک شدن حساب‌های کاربری و سرقت اطلاعات نیز افزایش می‌یابد. حفاظت از اطلاعات شخصی و مالی کاربران، یک اولویت اساسی برای کارگزاری‌ها و نهادهای نظارتی است.

اختلالات فنی: هرگونه اختلال در سیستم‌های معاملاتی، قطعی اینترنت یا مشکلات نرم‌افزاری می‌تواند مانع از انجام معاملات شده و زیان‌هایی را به سرمایه‌گذاران تحمیل کند.

تأثیر هیجانات: سرعت بالای معاملات آنلاین می‌تواند منجر به تصمیم‌گیری‌های هیجانی و لحظه‌ای شود که اغلب بر خلاف منافع بلندمدت سرمایه‌گذاران است.

در ایران، گسترش معاملات برخط به ویژه پس از سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹، بازار سرمایه را از انزوای نسبی خارج کرده و به یک بازار فراگیرتر تبدیل نموده است. با این حال، نیاز به آموزش مستمر، تقویت زیرساخت‌های امنیتی و نظارت هوشمندانه بر فعالیت‌های آنلاین، از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی این بخش از بازار سرمایه در کشور است.

چالش‌ها و فرصت‌های بازار بورس در ایران

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF
STOCK MARKET IN IRAN

چالش‌ها و فرصت‌های بازار بورس در ایران

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF STOCK MARKET IN IRAN

● نقص در زیرساخت‌ها و تکنولوژی

● **زیرساخت‌های نرم‌افزاری و سخت‌افزاری:** کمبود زیرساخت‌های مناسب برای معاملات آنلاین و سیستم‌های فناوری اطلاعات می‌تواند کارایی و شفافیت بازار را کاهش دهد

● **امنیت سایبری:** وجود نقص‌های امنیتی در سیستم‌های معاملات می‌تواند خطراتی برای سرمایه‌گذاران به همراه داشته باشد

● نوسانات اقتصادی و سیاسی

● **تورم و نرخ ارز:** نوسانات شدید در نرخ تورم و نرخ ارز می‌تواند منجر به عدم اطمینان سرمایه‌گذاران و کاهش فعالیت‌های اقتصادی شود

● **تحریم‌های بین‌المللی:** تحریم‌های اقتصادی بین‌المللی می‌توانند بر روابط اقتصادی و تجاری ایران تأثیر بگذارند و بازار بورس را دچار نوسانات کنند

● شفافیت و نظارت

● **تورم و نرخ ارز:** نوسانات شدید در نرخ تورم و نرخ ارز می‌تواند منجر به عدم اطمینان سرمایه‌گذاران و کاهش فعالیت‌های اقتصادی شود

● **تحریم‌های بین‌المللی:** تحریم‌های اقتصادی بین‌المللی می‌توانند بر روابط اقتصادی و تجاری ایران تأثیر بگذارند و بازار بورس را دچار نوسانات کنند

● آموزش و فرهنگ‌سازی

● **کمبود آموزش و آگاهی:** نبود آموزش‌های کافی و تخصصی برای سرمایه‌گذاران تازه‌کار می‌تواند منجر به تصمیمات نادرست و ضررهای مالی شود

● **فرهنگ‌سازی ضعیف:** عدم فرهنگ‌سازی مناسب در زمینه سرمایه‌گذاری می‌تواند باعث ترس و تردید در ورود به بازار بورس شود

● تداخل دولت در بازار

● **دخالت‌های دولتی:** دخالت‌های بیش از حد دولت در بازار بورس و تغییرات ناگهانی در قوانین و مقررات می‌تواند باعث بی‌ثباتی بازار شود

چالش‌ها و فرصت‌های بازار بورس در ایران

CHALLENGES AND OPPORTUNITIES OF STOCK MARKET IN IRAN

فرصت‌ها OPPORTUNITY

● اصلاحات قانونی و مقرراتی

● **بهبود قوانین و مقررات:** اصلاح قوانین و مقررات مالی می‌تواند منجر به افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران و جلب سرمایه‌های خارجی شود

● **حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران:** تقویت حقوق سرمایه‌گذاران و نظارت بر عملکرد شرکت‌ها می‌تواند بازار را جذاب‌تر و امن‌تر کند

● جذب سرمایه‌گذاری خارجی

● **همکاری‌های بین‌المللی:** همکاری با نهادهای مالی بین‌المللی و جذب سرمایه‌گذاران خارجی می‌تواند به رشد و توسعه بازار بورس کمک کند

● **رفع موانع تحریمی:** در صورت کاهش تحریم‌ها و بهبود روابط بین‌المللی، امکان جذب سرمایه‌های خارجی بیشتر فراهم می‌شود

● رشد اقتصادی و توسعه زیرساخت‌ها

● **پروژه‌های عمرانی و صنعتی:** سرمایه‌گذاری در پروژه‌های بزرگ عمرانی و صنعتی می‌تواند باعث رشد اقتصادی و افزایش فعالیت‌های بورس شود

● **توسعه فناوری:** استفاده از فناوری‌های نوین و به‌روزرسانی زیرساخت‌های تکنولوژیکی می‌تواند کارایی و شفافیت بازار را افزایش دهد

● آموزش و فرهنگ‌سازی

● **تورم و نرخ ارز:** نوسانات شدید در نرخ تورم و نرخ ارز می‌تواند منجر به عدم اطمینان سرمایه‌گذاران و کاهش فعالیت‌های اقتصادی شود

● **تحریم‌های بین‌المللی:** تحریم‌های اقتصادی بین‌المللی می‌توانند بر روابط اقتصادی و تجاری ایران تأثیر بگذارند و بازار بورس را دچار نوسانات کنند

نوآوری و فناوری

موتور محرکه تحول در بازار سرمایه

● نوآوری و فناوری ●

موتور محرکه تحول در بازار سرمایه

◀ مقدمه: انقلاب نوآوری در بازار سرمایه – عصر دگرگونی بی‌وقفه

در هزاره جدید، واژه «نوآوری» دیگر صرفاً یک مفهوم مطلوب نیست، بلکه به یک ضرورت حیاتی برای بقا و رقابت در هر صنعتی، به ویژه در حوزه‌ی پویای مالی، تبدیل شده است. بازار سرمایه، که در طول تاریخ خود همواره در حال تکامل بوده است، در دهه‌های اخیر شاهد دگرگونی‌های بی‌سابقه‌ای است که ریشه در پیشرفت‌های چشمگیر فناوری دارد. «نوآوری و فناوری» در این حوزه، به معنای به‌کارگیری ابزارهای دیجیتال، روش‌های پیشرفته محاسباتی و مدل‌های تحلیلی نوین است که هدف آن‌ها ارتقاء کارایی، افزایش شفافیت، کاهش هزینه‌ها و ایجاد فرصت‌های جدید برای سرمایه‌گذاران و نهادهای مالی است. این انقلاب، مرزهای سنتی را درنور دیده و چشم‌انداز بازار سرمایه را به کلی تغییر داده است.

این بخش به بررسی عمیق‌ترین جنبه‌های نوآوری و فناوری در بازار سرمایه می‌پردازد؛ از هوش مصنوعی که تحلیل‌ها را متحول کرده تا بلاکچین که مبنای اعتماد و شفافیت را بازتعریف می‌کند. ما به دنبال آن هستیم که نشان دهیم چگونه این نوآوری‌ها، صرفاً ابزارهایی برای تسهیل فعالیت‌ها نیستند، بلکه ستون‌های اصلی ساختار نوین بازارهای مالی را تشکیل می‌دهند و به شکل‌گیری «بورس آینده» کمک می‌کنند.

هوش مصنوعی (AI) و یادگیری ماشین (Machine Learning) فراتر از تحلیل ساده

هوش مصنوعی (AI) و زیرمجموعه آن، یادگیری ماشین (ML)، در حال حاضر به عنوان قدرتمندترین موتورهای تحلیلی و تصمیم‌گیری در بازار سرمایه شناخته می‌شوند. این فناوری‌ها قادرند حجم عظیمی از داده‌ها را با سرعتی باورنکردنی پردازش کرده و الگوها و ارتباطاتی را کشف کنند که برای ذهن انسان ناممکن است.

● ۱-۱. تحلیل پیش‌بینانه و مدل‌های رگرسیونی پیچیده

هوش مصنوعی می‌تواند مدل‌های پیش‌بینانه بسیار پیچیده‌تری نسبت به روش‌های آماری سنتی ایجاد کند. با استفاده از الگوریتم‌های یادگیری ماشین، می‌توان روندهای آتی قیمت‌ها، نوسانات بازار و حتی رفتار سرمایه‌گذاران را با دقت بیشتری پیش‌بینی کرد. این مدل‌ها تنها به داده‌های قیمتی و حجم معاملات محدود نمی‌شوند، بلکه شامل داده‌های کلان اقتصادی، اخبار، شبکه‌های اجتماعی و حتی الگوهای آب و هوایی نیز می‌شوند. این تحلیل‌ها، به ویژه در بازارهای پرنوسان، مزیت رقابتی قابل توجهی برای تصمیم‌گیرندگان فراهم می‌آورد.

● ۱-۲. معاملات الگوریتمی و فرکانس بالا (High-Frequency Trading - HFT): سرعت در اوج

هوش مصنوعی، اساس معاملات الگوریتمی را تشکیل می‌دهد که در آن، کامپیوترها به صورت خودکار و بر اساس الگوریتم‌های از پیش تعریف شده، دستورات خرید و فروش را با سرعت‌های میلی‌ثانیه‌ای اجرا می‌کنند. نوع پیشرفته‌تر آن، معاملات فرکانس بالا (HFT) است که در آن، میلیون‌ها معامله در کسری از ثانیه انجام می‌شود. این سیستم‌ها به کوچکترین نوسانات قیمت در بازارهای مختلف (حتی بین بورس‌های مختلف) واکنش نشان داده و از فرصت‌های آربیتراژ بهره می‌برند. HFT اگرچه به افزایش نقدشوندگی و کارایی بازار کمک می‌کند، اما چالش‌هایی نظیر افزایش نوسانات ناگهانی (FLASH CRASHES) و نیاز به زیرساخت‌های بسیار قدرتمند را نیز به همراه دارد.

● ۱-۳. پردازش زبان طبیعی (Natural Language Processing - NLP) و تحلیل احساسات (Sentiment Analysis): خوانش نبض بازار

هوش مصنوعی از طریق پردازش زبان طبیعی (NLP) قادر است حجم عظیمی از داده‌های متنی و صوتی (مانند اخبار مالی، گزارش‌های شرکت‌ها، توییت‌ها، مقالات خبری، و حتی تماس‌های کنفرانسی مدیران) را تحلیل کند. تحلیل احساسات، زیرمجموعه‌ای از NLP است که می‌تواند لحن و احساسات غالب در این متون را شناسایی کند (مثلاً مثبت، منفی یا خنثی). این قابلیت به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهد تا واکنش سریع بازار به رویدادهای خبری را پیش‌بینی کنند یا از تغییرات احساسات عمومی نسبت به یک شرکت یا صنعت مطلع شوند. برای مثال، اگر تحلیل احساسات نشان دهد که خبرهای مربوط به یک شرکت در حال منفی شدن است، این می‌تواند سیگنالی برای تعدیل پرتفوی باشد.

● ۴-۱. روبو - ادوایزرها (Robo-Advisors) و شخصی سازی سبدگردانی

روبو-ادوایزرها پلتفرم‌های دیجیتالی هستند که از الگوریتم‌های هوش مصنوعی برای ارائه مشاوره سرمایه‌گذاری و مدیریت سبد (پرتفوی) به صورت خودکار استفاده می‌کنند. این سیستم‌ها بر اساس پاسخ‌های کاربر به سؤالاتی درباره میزان ریسک‌پذیری، اهداف مالی و افق سرمایه‌گذاری، سبدهای سرمایه‌گذاری شخصی‌سازی شده پیشنهاد می‌دهند و به طور خودکار آن‌ها را متعادل (REBALANCE) می‌کنند. مزیت اصلی روبو-ادوایزرها، دسترسی آسان، هزینه‌های پایین‌تر نسبت به مشاوران انسانی و حذف سوگیری‌های انسانی در تصمیم‌گیری است. این ابزارها به ویژه برای سرمایه‌گذاران خرد و کسانی که تازه وارد بازار شده‌اند، جذاب هستند. در ایران، این تکنولوژی در قالب ابزارهای تحلیل هوشمند و پیشنهاد سبد در برخی کارگزاری‌ها و پلتفرم‌های سرمایه‌گذاری در حال توسعه است.

● ۵-۱. کاربردها در تشخیص تقلب و مدیریت ریسک

هوش مصنوعی نقش حیاتی در تقویت سازوکارهای نظارتی و مدیریت ریسک ایفا می‌کند. الگوریتم‌های ML می‌توانند الگوهای غیرعادی در معاملات را شناسایی کرده و مواردی نظیر دستکاری بازار، معاملات خودی (INSIDER TRADING)، پولشویی و سایر فعالیت‌های مجرمانه را با دقت بالایی تشخیص دهند. این سیستم‌ها همچنین می‌توانند به مدیریت ریسک پورتفولیو کمک کنند، با پیش‌بینی احتمالی ریسک‌های آتی و پیشنهاد راهکارهایی برای کاهش آن‌ها. برای نهادهای نظارتی (REGTECH و SUPTECH)، هوش مصنوعی ابزاری قدرتمند برای نظارت کارآمدتر و کاهش بار کاری دستی است.

فناوری بلاکچین (Blockchain) و چشم‌انداز بازارهای غیرمتمرکز

بلاکچین، فناوری زیربنایی ارزهای دیجیتال مانند بیت‌کوین، در حال حاضر به عنوان یکی از پتانسیل‌دارترین نوآوری‌ها برای بازتعریف زیرساخت‌های بازار سرمایه شناخته می‌شود. ماهیت توزیع‌شده، غیرمتمرکز و تغییرناپذیر بلاکچین، وعده‌ی افزایش شفافیت، امنیت و کارایی را در فرآیندهای مالی می‌دهد

● ۱-۲. مفهوم بلاکچین و کاربرد آن در بازار سرمایه

بلاکچین یک دفتر کل توزیع‌شده (DLT - DISTRIBUTED LEDGER TECHNOLOGY) است که تراکنش‌ها را در بلوک‌هایی ذخیره می‌کند که به صورت رمزنگاری شده به هم متصل شده‌اند. هر تراکنش در این دفتر کل، به صورت شفاف و غیرقابل تغییر ثبت می‌شود و نسخه‌های آن در اختیار تمام شرکت‌کنندگان در شبکه قرار می‌گیرد. این ویژگی‌ها، کاربردهای گسترده‌ای در بازار سرمایه دارد

افزایش شفافیت و اعتماد: با ثبت تمامی تراکنش‌ها در یک دفتر کل عمومی و غیرقابل تغییر، نیاز به واسطه‌های متمرکز برای ایجاد اعتماد کاهش می‌یابد

کاهش ریسک‌های عملیاتی: حذف نقطه مرکزی آسیب‌پذیر، سیستم را در برابر حملات سایبری و قطعی‌ها مقاوم‌تر می‌کند

تسویه و پایاپای سریع‌تر و ارزان‌تر: فرآیندهای پیچیده و زمان‌بر تسویه معاملات اوراق بهادار (CLEARANCE AND SETTLEMENT) می‌توانند با بلاکچین به صورت آنی و خودکار انجام شوند، که این امر هزینه‌ها را کاهش و نقدشوندگی را افزایش می‌دهد

● ۲-۲. توکنایزیشن (Tokenization) دارایی‌ها

یکی از جذاب‌ترین کاربردهای بلاکچین، توکنایزیشن دارایی‌ها است. این فرآیند، شامل تبدیل حقوق مالکیت بر دارایی‌های دنیای واقعی (مانند سهام، اوراق قرضه، املاک، آثار هنری، کالاها و حتی دارایی‌های نامشهود) به توکن‌های دیجیتال بر روی یک بلاکچین است. این توکن‌ها، نماینده کسری از مالکیت یا تمامیت یک دارایی هستند و می‌توانند به صورت خرد شده و قابل تقسیم (FRACTIONALIZED) باشند

افزایش نقدشوندگی: دارایی‌هایی که به طور سنتی نقدشوندگی پایینی داشتند (مانند املاک و مستغلات)، با توکنایزیشن می‌توانند به واحدهای کوچک‌تر تقسیم شده و به راحتی در بازارهای دیجیتال معامله شوند

افزایش دسترسی: توکنایزیشن امکان سرمایه‌گذاری در دارایی‌های گران‌قیمت را برای سرمایه‌گذاران خرد با مبالغ کم فراهم می‌آورد

کاهش هزینه‌ها و پیچیدگی‌ها: فرآیندهای قانونی و اداری مربوط به انتقال مالکیت دارایی‌های سنتی، با توکنایزیشن و استفاده از قراردادهای هوشمند ساده‌تر و ارزان‌تر می‌شوند

● ۲-۳. قراردادهای هوشمند (Smart Contracts) و اتوماسیون

قراردادهای هوشمند، کدهای کامپیوتری هستند که بر روی بلاکچین اجرا می‌شوند و به صورت خودکار، شرایط توافق‌شده را در صورت تحقق پیش‌شرط‌های معین، اجرا می‌کنند. این قراردادها، مزایای بی‌شماری در بازار سرمایه دارند

اتوماسیون فرآیندها: پرداخت سود اوراق قرضه، تسویه معاملات، اجرای اختیار معامله و سایر عملیات پیچیده مالی را می‌توان به صورت خودکار و بدون نیاز به واسطه انسانی انجام داد

افزایش دقت و کاهش خطا: حذف خطای انسانی در اجرای قراردادها.

افزایش کارایی و کاهش هزینه‌ها: سرعت بخشیدن به فرآیندها و کاهش نیاز به واسطه‌ها.

افزایش شفافیت: شرایط و اجرای قراردادها در بلاکچین قابل مشاهده و تأیید است.

● ۲-۴. بازارهای دارایی دیجیتال (Digital Asset Exchanges) و ارتباط با ارزهای دیجیتال

توسعه بلاکچین منجر به ظهور بازارهای جدیدی برای دارایی‌های دیجیتال، از جمله ارزهای دیجیتال و توکن‌های سهام‌گونه (SECURITY TOKENS) شده است. در حالی که ارزهای دیجیتال اولیه مانند بیت‌کوین و اتریوم، به طور مستقیم ابزارهای سرمایه‌گذاری سنتی نیستند، پلتفرم‌های مبادله آن‌ها (DIGITAL ASSET EXCHANGES) در حال تکامل به سمت ارائه خدمات مالی گسترده‌تر هستند. این پلتفرم‌ها می‌توانند در آینده میزبان توکن‌های سهام‌گونه و سایر دارایی‌های توکنایز شده باشند و به عنوان بازارهای نوین عمل کنند. در ایران، با توجه به ملاحظات قانونی و نظارتی، هنوز بستر رسمی و گسترده‌ای برای معامله ارزهای دیجیتال یا توکن‌های سهام‌گونه (به جز پروژه‌های خاص) وجود ندارد، اما پتانسیل‌های این حوزه مورد توجه است

کلان داده (Big Data) و تحلیل‌های پیشرفته: کشف الگوهای پنهان

3

در دنیای امروز، حجم و سرعت تولید داده‌ها به حدی رسیده است که اصطلاح کلان داده (Big Data) برای توصیف آن به کار می‌رود. بازار سرمایه نیز یکی از بزرگ‌ترین منابع تولید داده است؛ از اطلاعات قیمتی لحظه‌ای و حجم معاملات گرفته تا گزارش‌های مالی شرکت‌ها، اخبار اقتصادی، فعالیت‌های شبکه‌های اجتماعی و حتی داده‌های ماهواره‌ای

● ۱-۳. منابع داده در بازار سرمایه

داده‌های مالی سنتی: قیمت‌های تاریخی و لحظه‌ای سهام، اوراق قرضه و کالاها؛ حجم معاملات؛ صورت‌های مالی شرکت‌ها؛ گزارش‌های فصلی و سالانه

داده‌های جایگزین (ALTERNATIVE DATA): این دسته شامل داده‌هایی است که به طور سنتی برای تحلیل مالی استفاده نمی‌شدند اما در عصر دیجیتال اهمیت یافته‌اند. مثال‌ها شامل

- داده‌های شبکه‌های اجتماعی (پست‌ها، نظرات، ترندها) برای سنجش احساسات بازار.
- داده‌های ماهواره‌ای (مثلاً برای تخمین ترافیک فروشگاه‌ها یا تولید کارخانه‌ها).
- داده‌های مربوط به ردیابی کشتی‌ها برای تخمین عرضه و تقاضای کالا.
- سوابق تراکنش‌های کارت‌های اعتباری یا داده‌های جستجو در اینترنت برای تحلیل رفتار مصرف‌کننده.
- متن اخبار و گزارش‌های رسانه‌ای برای تحلیل واکنش بازار.

● ۲-۳. ابزارهای جمع‌آوری، پردازش و ذخیره‌سازی داده

برای مدیریت و تحلیل کلان داده، ابزارهای پیشرفته‌ای توسعه یافته‌اند. سیستم‌های ابری (CLOUD COMPUTING) امکان ذخیره‌سازی حجم عظیمی از داده‌ها را با انعطاف‌پذیری بالا فراهم می‌کنند. پایگاه‌های داده NOSQL و ابزارهای پردازش توزیع‌شده مانند APACHE HADOOP و SPARK، برای پردازش سریع و کارآمد داده‌های ساختاریافته و غیرساختاریافته به کار می‌روند. این ابزارها، بستر لازم برای استخراج اطلاعات ارزشمند از دریای داده‌ها را فراهم می‌کنند

● ۳-۳. مصورسازی داده (Data Visualization) و داشبوردهای مدیریتی

حتی با وجود تحلیل‌های پیشرفته، ارائه اطلاعات به شکلی قابل فهم و کاربردی برای تصمیم‌گیرندگان بسیار مهم است. ابزارهای مصورسازی داده (مانند TABLEAU, POWER BI) و داشبوردهای مدیریتی، امکان نمایش پیچیده‌ترین تحلیل‌ها را در قالب نمودارها، گراف‌ها و نقشه‌های حرارتی فراهم می‌کنند. این ابزارها به سرمایه‌گذاران، مدیران و تحلیلگران کمک

می‌کنند تا به سرعت الگوها، روندها و نقاط حیاتی را در داده‌ها شناسایی کرده و تصمیمات بهتری بگیرند

● ۳-۴. تحلیل‌های ریشه‌ای و علت‌یابی رفتار بازار

با استفاده از کلان‌داده و الگوریتم‌های ML، تحلیلگران می‌توانند فراتر از مشاهده همبستگی‌ها، به دنبال علت‌یابی رفتار بازار باشند. برای مثال، می‌توان با تحلیل داده‌های گسترده، عوامل واقعی مؤثر بر نوسانات یک صنعت خاص یا رفتار یک سهام را شناسایی کرد. این نوع تحلیل به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا به جای واکنش‌های لحظه‌ای، بر اساس درک عمیق‌تری از محرک‌های بازار، استراتژی‌های بلندمدت‌تری را تدوین کنند

4 ► فین‌تک (FinTech) و بازآفرینی خدمات مالی

فین‌تک، یا فناوری مالی، به معنای استفاده از فناوری برای بهبود و خودکارسازی ارائه و استفاده از خدمات مالی است. این حوزه به سرعت در حال رشد است و طیف وسیعی از نوآوری‌ها را شامل می‌شود که بسیاری از آن‌ها مستقیماً بر بازار سرمایه تأثیر می‌گذارند

● ۴-۱. پلتفرم‌های تأمین مالی جمعی (Crowdfunding): دمکراتیک کردن جذب سرمایه

کِرادفاندینگ به شرکت‌ها، استارت‌آپ‌ها یا پروژه‌های خاص اجازه می‌دهد تا از تعداد زیادی از افراد (جمعیت) و به جای چند سرمایه‌گذار بزرگ، سرمایه جذب کنند. این پلتفرم‌ها، فرآیند سنتی تأمین مالی را که معمولاً به بانک‌ها یا سرمایه‌گذاران ریسک‌پذیر محدود می‌شد، متحول کرده‌اند. انواع مختلفی از کِرادفاندینگ وجود دارد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از

کِرادفاندینگ مبتنی بر سهام (EQUITY CROWDFUNDING): سرمایه‌گذاران در ازای کمک مالی، سهام شرکت را دریافت می‌کنند. این روش به‌ویژه برای استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های کوچک که دسترسی به بورس ندارند، فرصت تأمین مالی ایجاد می‌کند

کِرادفاندینگ مبتنی بر بدهی (DEBT CROWDFUNDING/PEER-TO-PEER LENDING): افراد به شرکت‌ها یا سایر افراد وام می‌دهند و در ازای آن سود دریافت می‌کنند

کِرادفاندینگ مبتنی بر پاداش (REWARD CROWDFUNDING): سرمایه‌گذاران در ازای کمک مالی، محصول یا خدماتی را دریافت می‌کنند

کِرادفاندینگ مبتنی بر کمک (DONATION CROWDFUNDING): بدون انتظار بازگشت مالی، صرفاً برای حمایت از یک هدف. کِرادفاندینگ به افزایش دسترسی به تأمین مالی برای کسب‌وکارهای نوپا و همچنین افزایش مشارکت عمومی در سرمایه‌گذاری کمک می‌کند. در ایران، نمونه‌هایی از پلتفرم‌های کِرادفاندینگ برای حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و طرح‌های خاص راه‌اندازی شده‌اند که با نظارت سازمان بورس فعالیت می‌کنند

● ۴-۲. اپلیکیشن‌های موبایل و سرمایه‌گذاری خرد

گسترش استفاده از تلفن‌های هوشمند و توسعه اپلیکیشن‌های مالی، سرمایه‌گذاری را بیش از پیش دسترس‌پذیر کرده است. این اپلیکیشن‌ها به کاربران امکان می‌دهند تا

حساب‌های سرمایه‌گذاری خود را باز کنند.

سهام، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و سایر اوراق را خرید و فروش کنند.

اطلاعات لحظه‌ای بازار، اخبار و گزارش‌های تحلیلی را دریافت کنند.

به ابزارهای تحلیلی ساده دسترسی داشته باشند. این سهولت دسترسی، به ویژه برای نسل

جوان و افرادی که پیش از این به بازار سرمایه دسترسی نداشتند، جذابیت بالایی دارد و به سرمایه‌گذاری خرد و گسترش فرهنگ سرمایه‌گذاری کمک می‌کند

● ۳-۴. SupTech و RegTech (Regulatory Technology) (Supervisory Technology): نوآوری در تنظیم‌گری و نظارت

فناوری نه تنها برای فعالان بازار، بلکه برای نهادهای تنظیم‌گر و نظارتی نیز ابزارهای جدیدی فراهم آورده است

REGTECH: به شرکت‌ها کمک می‌کند تا با استفاده از فناوری، فرآیندهای مربوط به رعایت قوانین و مقررات (COMPLIANCE) را خودکار و بهینه‌سازی کنند. این شامل گزارش‌دهی خودکار به نهادهای نظارتی، شناسایی تخلفات احتمالی داخلی، و مدیریت ریسک‌های نظارتی می‌شود. هدف، کاهش هزینه‌های رعایت مقررات و افزایش دقت در گزارش‌دهی است

SUPTECH: به نهادهای نظارتی امکان می‌دهد تا با استفاده از فناوری‌های پیشرفته (مانند هوش مصنوعی و کلان‌داده)، وظایف نظارتی خود را کارآمدتر و دقیق‌تر انجام دهند. مثال‌ها شامل

- پایش لحظه‌ای بازار برای شناسایی الگوهای مشکوک معاملاتی و دستکاری قیمت‌ها.
- تحلیل پیش‌بینانه برای شناسایی ریسک‌های سیستمی و جلوگیری از بحران‌ها.
- استفاده از هوش مصنوعی برای پردازش حجم عظیم گزارش‌ها و کشف تخلفات پنهان.
- مدیریت داده‌های نظارتی و افزایش شفافیت برای عموم. این ابزارها به نهادهای نظارتی کمک می‌کنند تا با سرعت تحولات فناورانه در بازار هماهنگ شوند و از سلامت و ثبات آن محافظت کنند.

● ۴-۴. پرداخت‌های دیجیتال و سیستم‌های تسویه نوین

فین‌تک در حوزه پرداخت‌ها و تسویه نیز نوآوری‌های مهمی به همراه داشته است. استفاده از فناوری‌های پرداخت موبایلی، کیف پول‌های دیجیتال و سیستم‌های تسویه آنی (REAL-TIME GROSS SETTLEMENT - RTGS) سرعت و کارایی نقل و انتقالات مالی را به شدت افزایش داده است. در آینده، پتانسیل استفاده از بلاکچین برای تسویه مستقیم دارایی‌ها (VERSUS PAYMENT - DVP) می‌تواند به کاهش ریسک تسویه و سرعت بخشیدن به کل فرآیند معاملات کمک کند

امنیت سایبری و مدیریت ریسک فناوری

5

با افزایش وابستگی بازار سرمایه به فناوری و دیجیتالی شدن فرآیندها، امنیت سایبری به یکی از مهم‌ترین و حیاتی‌ترین چالش‌ها تبدیل شده است. حمله سایبری موفقیت‌آمیز به یک صرافی، کارگزاری یا نهاد تسویه می‌تواند منجر به زیان‌های مالی هنگفت، از دست رفتن اعتماد عمومی و حتی بی‌ثباتی در کل سیستم مالی شود.

● ۱-۵. افزایش تهدیدات سایبری در بازار مالی

مهاجمان سایبری به طور فزاینده‌ای پیچیده‌تر و سازمان‌یافته‌تر شده‌اند. تهدیداتی مانند حملات بدافزاری (MALWARE)، باج‌افزار (RANSOMWARE)، فیشینگ (PHISHING)، حملات DDOS و دسترسی غیرمجاز به اطلاعات حساس، همواره متوجه زیرساخت‌های بازار سرمایه است. اطلاعات مالی و شخصی سرمایه‌گذاران، حجم بالای تراکنش‌ها و نقش حیاتی بورس در اقتصاد، آن را به هدفی جذاب برای حملات سایبری تبدیل می‌کند.

● ۲-۵. اهمیت امنیت اطلاعات و حفاظت از داده‌ها

حفاظت از اطلاعات مشتریان (شامل اطلاعات شخصی، سوابق معاملاتی و موجودی حساب‌ها)، داده‌های معاملاتی و زیرساخت‌های حیاتی، یک اولویت مطلق است. نقض داده‌ها می‌تواند منجر به از دست رفتن اعتماد، جریمه‌های سنگین نظارتی و آسیب جدی به شهرت شود. بنابراین، سرمایه‌گذاری در سیستم‌های امنیتی پیشرفته، رمزنگاری اطلاعات، مدیریت هویت و دسترسی، و پیاده‌سازی پروتکل‌های امنیتی قوی ضروری است.

● ۳-۵. راهکارهای دفاعی و استراتژی‌های امنیت سایبری

نهادهای بازار سرمایه و شرکت‌های فناوری مالی باید یک استراتژی جامع امنیت سایبری را پیاده‌سازی کنند که شامل موارد زیر باشد:

مرکز عملیات امنیت (SOC): تیم‌های متخصص که به صورت شبانه‌روزی، سیستم‌ها را پایش و به تهدیدات واکنش نشان می‌دهند.

سیستم‌های تشخیص و جلوگیری از نفوذ (IDS/IPS): ابزارهایی که فعالیت‌های مشکوک را شناسایی و مسدود می‌کنند.

آموزش کارکنان و آگاهی‌بخشی: انسان، اغلب ضعیف‌ترین حلقه در زنجیره امنیت سایبری است. آموزش منظم کارکنان درباره تهدیدات فیشینگ، مهندسی اجتماعی و رعایت پروتکل‌های امنیتی بسیار مهم است.

بازیابی فاجعه (DISASTER RECOVERY) و تداوم کسب‌وکار (BUSINESS CONTINUITY): طرح‌هایی برای اطمینان از اینکه در صورت وقوع یک حمله بزرگ یا فاجعه طبیعی، سیستم‌ها می‌توانند به سرعت بازیابی شوند و فعالیت‌های بازار ادامه یابد.

همکاری با نهادهای نظارتی و امنیتی: به اشتراک‌گذاری اطلاعات تهدیدات و همکاری برای مقابله با جرایم سایبری.

نواوری در ابزارهای مالی و محصولات جدید

فناوری نه تنها نحوه معامله را تغییر داده، بلکه به خلق ابزارهای مالی جدید و پیچیده‌تر نیز کمک کرده است که به سرمایه‌گذاران امکان می‌دهد ریسک‌ها را مدیریت کنند یا به فرصت‌های جدید سرمایه‌گذاری دست یابند

● ۱-۶. اوراق بهادار ترکیبی (Hybrid Securities)

این اوراق، ویژگی‌های سهام و اوراق قرضه را با هم ترکیب می‌کنند، مانند اوراق مشارکت قابل تبدیل به سهام یا سهام ممتاز. نوآوری در ساختار این اوراق، به شرکت‌ها امکان می‌دهد تا با انعطاف‌پذیری بیشتری سرمایه جذب کنند و به سرمایه‌گذاران، بازدهی و ریسک متفاوتی ارائه دهند

● ۲-۶. صندوق‌های سرمایه‌گذاری با رویکردهای نوآورانه

صندوق‌های سرمایه‌گذاری به خودی خود ابزارهای نوآورانه‌ای بودند، اما در عصر فناوری، انواع جدیدی از آن‌ها ظهور کرده‌اند

صندوق‌های ETF هوشمند (SMART BETA ETFs): این صندوق‌ها به جای ردیابی صرفاً یک شاخص، از الگوریتم‌ها و معیارهای خاص (مانند ارزش، رشد، نوسان کم) برای انتخاب سهام استفاده می‌کنند تا بازدهی بهتری کسب کنند

صندوق‌های مبتنی بر هوش مصنوعی (AI-POWERED FUNDS): صندوق‌هایی که تصمیمات سرمایه‌گذاری آن‌ها کاملاً یا عمدتاً توسط الگوریتم‌های هوش مصنوعی گرفته می‌شود

صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه (VENTURE CAPITAL FUNDS) و صندوق‌های خصوصی (PRIVATE EQUITY FUNDS): اگرچه از قبل وجود داشتند، اما با توسعه پلتفرم‌های دیجیتال و کرافاندینگ، دسترسی به آن‌ها برای سرمایه‌گذاران بیشتری فراهم شده است و نقش آن‌ها در تأمین مالی استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوپا پررنگ‌تر شده است

صندوق‌های مبتنی بر فاکتورهای ESG (محیط زیست، جامعه، حکمرانی): با افزایش آگاهی جهانی، صندوق‌هایی ظهور کرده‌اند که بر اساس فاکتورهای پایداری و مسئولیت اجتماعی سرمایه‌گذاری می‌کنند

● ۳-۶. اوراق مشتقه پیچیده‌تر و محصولات سفارشی‌سازی شده

فناوری به طراحی و معامله اوراق مشتقه پیچیده‌تری کمک کرده است که برای پوشش ریسک‌های خاص یا دستیابی به بازدهی‌های هدفمند استفاده می‌شوند. همچنین، امکان سفارشی‌سازی محصولات مالی بر اساس نیازهای خاص سرمایه‌گذاران (STRUCTURED PRODUCTS) با استفاده از مدل‌سازی‌های پیشرفته افزایش یافته است

چالش‌ها و فرصت‌ها در پیاده‌سازی نوآوری در ایران

با وجود پتانسیل‌های عظیم نوآوری و فناوری، پیاده‌سازی کامل و بهره‌برداری حداکثری از آن‌ها در بازار سرمایه ایران با چالش‌ها و فرصت‌های خاصی مواجه است

● ۷-۱. زیرساخت‌های فناوری و ارتباطی

هرچند پیشرفت‌های خوبی در زمینه زیرساخت‌های اینترنت و دیتاسنترها صورت گرفته است، اما برای پشتیبانی از سیستم‌های معاملاتی فرکانس بالا، بلاکچین‌های مقیاس‌پذیر و پردازش کلان‌داده، نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر و ارتقاء مستمر زیرساخت‌های شبکه و محاسباتی وجود دارد. پایداری و امنیت این زیرساخت‌ها نیز حیاتی است

● ۷-۲. قوانین و مقررات (چابکی رگولاتوری)

یکی از بزرگ‌ترین چالش‌ها، همگام‌سازی قوانین و مقررات با سرعت تحولات فناوری است. رویکرد نظارتی باید چابک و منعطف باشد تا بتواند ضمن حمایت از نوآوری (مانند راه‌اندازی سندباکس‌های نظارتی)، از بروز ریسک‌های جدید (مانند ریسک‌های سایبری، پولشویی با دارایی‌های دیجیتال) جلوگیری کند. به روزرسانی قوانین مرتبط با دارایی‌های دیجیتال، توکنایزیشن و فین‌تک، برای بهره‌برداری از پتانسیل‌های این حوزه‌ها ضروری است

● ۷-۳. نیروی انسانی متخصص و سواد فناوری

برای توسعه و استفاده از فناوری‌های پیشرفته، نیاز به نیروی انسانی متخصص در حوزه‌های هوش مصنوعی، بلاکچین، امنیت سایبری، تحلیل داده و مالی کمی (QUANTITATIVE FINANCE) وجود دارد. همچنین، ارتقاء سواد فناوری در میان سرمایه‌گذاران و حتی کارکنان نهادهای مالی سنتی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است

● ۷-۴. فرهنگ نوآوری و پذیرش تغییر

گاهی اوقات، مقاومت در برابر تغییر و عدم پذیرش نوآوری از سوی نهادهای سنتی، می‌تواند مانعی برای پیشرفت باشد. ایجاد یک فرهنگ سازمانی که از آزمایش، یادگیری و پذیرش فناوری‌های جدید حمایت کند، برای موفقیت بلندمدت ضروری است

● ۵-۷. فرصت‌ها

جذب سرمایه‌گذاری هوشمند: با توسعه زیرساخت‌های دیجیتال، می‌توان به جذب سرمایه‌گذاران خارجی که به دنبال فرصت‌های نوآورانه هستند، کمک کرد

رقابت‌پذیری منطقه‌ای: ایران با توجه به پتانسیل بالای نیروی انسانی و ظرفیت‌های فناورانه، می‌تواند به یکی از مراکز نوآوری فین‌تک در منطقه تبدیل شود

افزایش کارایی اقتصاد: پیاده‌سازی فناوری‌های نوین در بازار سرمایه به افزایش شفافیت، کاهش فساد و تخصیص بهینه منابع در کل اقتصاد کمک می‌کند

◀ نتیجه‌گیری:

نوآوری و فناوری دیگر یک انتخاب نیست، بلکه ستون فقرات آینده بازار سرمایه است. از خودکارسازی معاملات گرفته تا هوش مصنوعی برای تحلیل داده و بلاکچین برای ایجاد اعتماد، این فناوری‌ها به طور مداوم در حال بازتعریف مرزهای ممکن هستند. بازار سرمایه ایران نیز در مسیر این تحول قرار دارد و با سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها، به‌روزرسانی قوانین و توسعه نیروی انسانی متخصص، می‌تواند از فرصت‌های بی‌نظیر این عصر دیجیتال برای رشد و توسعه پایدار بهره‌مند شود. این دگرگونی، نه تنها برای فعالان بازار، بلکه برای کل اقتصاد و جامعه، منافع بی‌شماری به ارمغان خواهد آورد

عوامل اثربخش بر تغییرات بورس ایران

عوامل اثربخش بر تغییرات بورس ایران

مقدمه: پیچیدگی‌های بازار بورس ایران و عوامل مؤثر

بازار بورس در هر کشوری، آینه‌ای از وضعیت اقتصاد و سیاست‌های کلان آن است. اما در مورد ایران، به دلیل ویژگی‌های خاص اقتصادی و ژئوپلیتیکی، بازار سرمایه تحت تأثیر عوامل متعددی قرار دارد که درک و تحلیل آن‌ها برای هر سرمایه‌گذار و سیاست‌گذار حیاتی است. نوسانات بورس ایران نه تنها نتیجه متغیرهای اقتصادی سنتی است، بلکه به شدت از تحولات سیاسی داخلی و بین‌المللی، نرخ تورم بالا، و تصمیمات دولتی تأثیر می‌پذیرد. این بخش به بررسی جامع و تحلیل مهم‌ترین عوامل اثربخش بر تغییرات بورس ایران می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه تعامل پیچیده این عوامل، روندهای صعودی و نزولی بازار را شکل می‌دهند. برای درک بهتر این عوامل، به بررسی مثال‌هایی از سال‌های گذشته، نظیر تجربه سال ۱۳۹۵ که شاخص بورس با وجود برخی اخبار مثبت، در نهایت سال را با کاهش به پایان رساند، نیز خواهیم پرداخت.

1 عوامل اقتصادی کلان

عوامل اقتصاد کلان، بنیادی‌ترین محرک‌های بازار سرمایه هستند. تغییرات در این متغیرها، به طور مستقیم بر سودآوری شرکت‌ها، جذابیت سرمایه‌گذاری و انتظارات سرمایه‌گذاران اثر می‌گذارد.

● ۱-۱. نرخ تورم

تأثیر: در یک اقتصاد با تورم بالا و مزمون مانند ایران، نرخ تورم یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر بورس است. در برخی دوره‌ها، سهام شرکت‌ها (به‌ویژه شرکت‌های با دارایی‌های فیزیکی زیاد و صنایع صادرات‌محور) به عنوان پوششی در برابر تورم عمل می‌کنند؛ با افزایش قیمت کالاها و خدمات، ارزش دارایی‌ها و درآمد شرکت‌ها نیز افزایش می‌یابد که می‌تواند به رشد قیمت سهام آن‌ها منجر شود. این امر، بورس را در مقایسه با سپرده‌های بانکی که بازدهی ثابتی دارند، جذاب‌تر می‌کند. از سوی دیگر، تورم بالا می‌تواند منجر به افزایش هزینه‌های مواد اولیه، دستمزدها و سایر هزینه‌های تولید برای شرکت‌ها شود که این امر، سودآوری آن‌ها را تحت فشار قرار داده و تأثیر منفی بر قیمت سهام می‌گذارد. تورم در نهایت قدرت خرید مصرف‌کنندگان را کاهش داده و می‌تواند به کاهش تقاضا برای محصولات شرکت‌ها و در نتیجه افت سودآوری آن‌ها منجر شود.

روند اخیر: در سال‌های اخیر، همزمانی تورم بالا با افزایش نقدینگی، به طور مقطعی منجر به ورود سرمایه‌ها به بورس با هدف حفظ ارزش دارایی‌ها شده است، اما تأثیر آن بر سودآوری واقعی شرکت‌ها متغیر بوده است.

● ۱-۲. نرخ بهره بانکی و بازدهی اوراق با درآمد ثابت

تأثیر: رابطه نرخ بهره بانکی و نرخ بازدهی اوراق با درآمد ثابت (مانند اوراق مشارکت و اسناد خزانه اسلامی) با بازار سهام، اغلب معکوس است. وقتی نرخ بهره بانکی یا بازدهی اوراق با درآمد ثابت (مثلاً سود گواهی سپرده خاص بانکی) افزایش می‌یابد، سرمایه‌گذاری در این بازارها جذاب‌تر شده و بخشی از نقدینگی از بورس به سمت آن‌ها سرازیر می‌شود. این امر به کاهش تقاضا برای سهام و افت قیمت‌ها منجر می‌گردد، زیرا سرمایه‌گذاران به دنبال بازدهی بدون ریسک یا کم‌ریسک بالاتر هستند. برعکس، کاهش نرخ بهره، جذابیت بازارهای با درآمد ثابت را کم کرده و می‌تواند نقدینگی را به سمت بورس هدایت کند، با این فرض که شرکت‌ها می‌توانند با هزینه کمتری تأمین مالی کنند و سودآوری آن‌ها افزایش یابد.

مثال از سال ۱۳۹۵: در سال ۱۳۹۵، کاهش نرخ سود سپرده بانکی به ۱۵ درصد یکی از اخبار مثبتی بود که انتظار می‌رفت نقدینگی را به سمت بورس سوق دهد. با این حال، همانطور که در ادامه بررسی خواهد شد، عوامل دیگر مانع از رشد قابل توجه شاخص در آن سال شدند.

روند اخیر: تصمیمات بانک مرکزی و دولت در خصوص نرخ بهره و انتشار اوراق بدهی دولتی، به طور مداوم بر جریان نقدینگی بین بازار پول، بازار بدهی و بازار سهام تأثیر می‌گذارد و یکی از مهم‌ترین نگرانی‌های فعالان بازار سهام است.

● ۱-۳. نرخ ارز (دلار)

تأثیر: نرخ ارز، به ویژه نرخ دلار، یکی از تعیین‌کننده‌ترین عوامل بر سودآوری شرکت‌های بورسی در ایران است. افزایش نرخ ارز به نفع شرکت‌هایی است که محصولات خود را صادر می‌کنند (مانند شرکت‌های پتروشیمی، فولادی، فلزات اساسی و معدنی)، زیرا درآمد آن‌ها به ارز خارجی است و با تبدیل آن به ریال، سود ریالی بیشتری شناسایی می‌کنند. در مقابل، افزایش نرخ ارز، هزینه‌های واردات مواد اولیه و ماشین‌آلات را برای شرکت‌های واردات‌محور افزایش می‌دهد. همچنین، در شرایط جهش ارزی، ارزش جایگزینی دارایی‌های فیزیکی شرکت‌ها نیز افزایش می‌یابد.

روند اخیر: نوسانات شدید نرخ ارز در سال‌های اخیر، تأثیرات مستقیمی بر شاخص کل بورس و عملکرد صنایع مختلف داشته است.

● ۱-۴. قیمت‌های جهانی کالاها (کامودیتی‌ها)

تأثیر: بخش عمده‌ای از شرکت‌های بزرگ و تأثیرگذار در بورس ایران (به‌ویژه در صنایع پتروشیمی، فلزات اساسی، معدن و نفت) کامودیتی‌محور هستند، به این معنی که سودآوری آن‌ها به شدت به قیمت‌های جهانی کالاها (مانند نفت، محصولات پتروشیمی، فولاد، مس، روی) وابسته است. رشد قیمت‌های جهانی به معنای افزایش درآمد ارزی و سودآوری بیشتر برای این شرکت‌ها و تأثیر مثبت بر قیمت سهام و شاخص کل بورس است.

روند اخیر: تحولات اقتصاد جهانی، نرخ رشد چین، تقاضای جهانی و عرضه اوپک، همواره بر قیمت‌های جهانی کامودیتی‌ها و به تبع آن بر بورس ایران تأثیرگذار بوده است.

● ۵-۱. رشد اقتصادی (GDP)

تأثیر: رشد پایدار و قوی اقتصاد ملی، به معنای افزایش تولید، اشتغال و درآمد است که به طور مستقیم بر سودآوری شرکت‌ها تأثیر مثبت می‌گذارد. در یک محیط رشد اقتصادی، تقاضا برای محصولات و خدمات شرکت‌ها افزایش یافته، حاشیه سود آن‌ها بهبود می‌یابد و چشم‌انداز آینده آن‌ها روشن‌تر می‌شود که همگی به رشد قیمت سهام منجر می‌گردند.

مثال از سال ۱۳۹۵: در سال ۱۳۹۵، رشد اقتصادی ۶ درصدی کشور یکی از عوامل مثبتی بود که می‌توانست از بورس حمایت کند. با این حال، همانطور که اشاره شد، این رشد نتوانست به تنهایی مانع از افت شاخص در آن سال شود.

روند اخیر: نوسانات رشد اقتصادی ایران (که تحت تأثیر عواملی مانند قیمت نفت و تحریم‌ها قرار دارد)، مستقیماً بر انتظارات از سودآوری شرکت‌ها و به تبع آن بر شاخص کل بورس تأثیر گذاشته است.

● ۶-۱. بودجه دولت و سیاست‌های مالی

تأثیر: نحوه تنظیم بودجه سالانه کشور و سیاست‌های مالی دولت (مانند میزان کسری بودجه، روش‌های تأمین مالی دولت، سیاست‌های مالیاتی و یارانه‌ای) تأثیر عمیقی بر بورس دارد. کسری بودجه بالا و روش‌های تأمین مالی آن یا تغییر در نرخ مالیات و یارانه‌های انرژی، می‌تواند سودآوری شرکت‌ها را تغییر داده و بر قیمت سهام آن‌ها اثر بگذارد.

روند اخیر: مباحث بودجه‌ای و سیاست‌های مربوط به قیمت‌گذاری خوراک پتروشیمی‌ها یا نرخ سود شرکت‌های دولتی، همواره یکی از عوامل اصلی نگرانی یا امیدواری در بورس بوده است.

● ۷-۱. وضعیت نقدینگی در اقتصاد

تأثیر: حجم و سرعت رشد نقدینگی در اقتصاد، یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر بازار سرمایه ایران است. در دوره‌هایی که حجم نقدینگی به سرعت رشد می‌کند و کانال‌های سرمایه‌گذاری مولد و امن دیگری برای جذب آن وجود ندارد، بخشی از این نقدینگی به سمت بورس هدایت می‌شود که به افزایش تقاضا و رشد قیمت‌ها منجر می‌گردد. برعکس، در شرایطی که جذابیت بازارهای موازی افزایش یابد، نقدینگی از بورس خارج شده و می‌تواند منجر به افت قیمت‌ها شود.

روند اخیر: تجربه سال‌های اخیر (به‌ویژه سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ و پس از آن) به خوبی نشان داده است که میزان و جهت حرکت نقدینگی چگونه می‌تواند بر نوسانات شدید شاخص بورس تأثیر بگذارد.

عوامل سیاسی داخلی

ثبات و جهت‌گیری‌های سیاسی داخلی نیز تأثیر بسزایی بر انتظارات و تصمیمات سرمایه‌گذاران در بورس ایران دارد

● ۲-۱. سیاست‌های دولت و تصمیمات اقتصادی

تأثیر: تصمیمات اجرایی دولت، مانند قیمت‌گذاری دستوری محصولات شرکت‌ها (به‌ویژه در صنایع خودرو، دارو، سیمان و برخی محصولات پتروشیمی)، سیاست‌های تجاری، و طرح‌های توسعه‌ای، به طور مستقیم بر سودآوری و چشم‌انداز آتی شرکت‌های بورسی اثر می‌گذارد. هرگونه سیاست ناگهانی یا غیرقابل پیش‌بینی می‌تواند منجر به واکنش شدید بازار شود. در سال ۱۳۹۵، بازگشت ۱۰ هزار واحد تولیدی به چرخه صنعت از جمله اخبار مثبتی بود که می‌توانست از منظر سیاست‌های دولت بر بازار مؤثر باشد

روند اخیر: تغییرات مکرر در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و قیمت‌گذاری در سال‌های اخیر، ریسک سرمایه‌گذاری در برخی صنایع را افزایش داده است

● ۲-۲. انتخابات و تغییرات دولت

تأثیر: نزدیک شدن به انتخابات ریاست‌جمهوری، مجلس و شوراهای شهر، غالباً با دوره «انتظار» در بازار همراه است. سرمایه‌گذاران منتظر مشخص شدن جهت‌گیری‌های اقتصادی دولت آتی و تأثیر آن بر بخش‌های مختلف اقتصاد هستند. تغییر دولت و رویکردهای جدید آن می‌تواند به طور اساسی بر فضای کسب‌وکار و انتظارات از سودآوری شرکت‌ها تأثیر بگذارد، چه به صورت مثبت (ایجاد امیدواری) و چه منفی (افزایش ابهام)

● ۲-۳. رویدادهای سیاسی داخلی

تأثیر: رویدادهای غیرمنتظره سیاسی داخلی، مانند اعتراضات، تغییرات در سطوح مدیریتی کلان، یا تصویب قوانین مهم، می‌توانند به سرعت بر اعتماد سرمایه‌گذاران تأثیر گذاشته و منجر به نوسانات کوتاه‌مدت در بازار شوند. ثبات سیاسی، پیش‌شرطی برای جذب سرمایه و رشد پایدار در بورس است

3 عوامل سیاسی و اقتصادی بین‌المللی

3

بازار بورس ایران به شدت به تحولات بین‌المللی، به ویژه در حوزه سیاست خارجی و روابط جهانی، وابسته است

● ۱-۳. تحریم‌های بین‌المللی و مذاکرات هسته‌ای

تأثیر: این عامل، به جرأت مهم‌ترین و تأثیرگذارترین عامل خارجی بر بورس ایران در سال‌های اخیر بوده است. تحریم‌ها، شرکت‌های ایرانی را از دسترسی به بازارهای جهانی، سیستم‌های بانکی بین‌المللی و فناوری‌های نوین محروم می‌کنند که این امر به کاهش حجم صادرات، افزایش هزینه‌ها و کاهش توان رقابتی منجر می‌شود. همچنین، مانع از ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌گردند و مستقیماً بر نرخ ارز تأثیر می‌گذارند. هرگونه خبر مثبت یا منفی از روند مذاکرات (مثلاً برجام یا توافقات جدید)، به سرعت بر انتظارات سرمایه‌گذاران تأثیر گذاشته و می‌تواند منجر به رونق یا رکود شدید در بازار شود

مثال از سال ۱۳۹۵: در سال ۱۳۹۵، اخبار مثبت در خصوص انعکاس قراردادهای مهم در زمینه صنعت فولاد و پتروشیمی، که احتمالاً ناشی از گشایش‌های پس‌ابرجام بود، از جمله عوامل مثبت مورد انتظار برای بورس به شمار می‌رفت. با این حال، در عمل نتایج قابل توجهی در رشد شاخص به همراه نداشت

روند اخیر: تداوم ابهامات در خصوص تحریم‌ها، همچنان یکی از اصلی‌ترین عوامل تعیین‌کننده نوسانات بورس است

● ۲-۳. روابط خارجی و توافق‌نامه‌ها

تأثیر: بهبود روابط دیپلماتیک با کشورهای دیگر، امضای توافق‌نامه‌های تجاری و اقتصادی، یا پیوستن به سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی می‌تواند به گشایش‌های اقتصادی، افزایش تجارت و جذب سرمایه خارجی منجر شود که همگی تأثیر مثبتی بر بورس دارند

● ۳-۳. جنگ‌ها و بحران‌های منطقه‌ای و جهانی

تأثیر: هرگونه جنگ یا بحران عمده در منطقه خاورمیانه یا در سطح جهانی، می‌تواند با ایجاد ابهام و افزایش ریسک ژئوپلیتیکی، به خروج سرمایه از بازارهای ریسکی مانند بورس و پناه بردن به دارایی‌های امن منجر شود. این بحران‌ها می‌توانند بر قیمت‌های جهانی انرژی و کالا نیز تأثیر بگذارند

◀ عوامل مربوط به ساختار و قوانین بازار سرمایه

ثبات و جهت‌گیری‌های سیاسی داخلی نیز تأثیر بسزایی بر انتظارات و تصمیمات سرمایه‌گذاران در بورس ایران دارد

● ۱-۴. تغییرات قوانین سازمان بورس و اوراق بهادار

تأثیر: هرگونه تغییر در مقررات مربوط به عرضه‌های اولیه، حجم معاملات، حد مجاز نوسانات قیمت، قوانین مربوط به صندوق‌های سرمایه‌گذاری، یا قوانین مالیاتی مربوط به بازار سرمایه، می‌تواند مستقیماً بر رفتار سرمایه‌گذاران و جریان نقدینگی در بورس تأثیر بگذارد

● ۲-۴. شفافیت اطلاعاتی شرکت‌ها

تأثیر: میزان شفافیت و دسترسی به اطلاعات دقیق و به موقع شرکت‌ها (از جمله صورت‌های مالی، گزارش‌های هیئت مدیره، و اخبار مهم) بر اعتماد سرمایه‌گذاران و کارایی بازار تأثیر می‌گذارد. هرچه شفافیت بیشتر باشد، بازار عادلانه‌تر عمل کرده و سرمایه‌گذاران با اطمینان بیشتری تصمیم می‌گیرند

● ۳-۴. نقش نهادهای مالی (صندوق‌های سرمایه‌گذاری، نهادهای عمومی)

تأثیر: فعالیت صندوق‌های سرمایه‌گذاری (به ویژه صندوق‌های درآمد ثابت و مختلط)، شرکت‌های سرمایه‌گذاری بزرگ، و نهادهای عمومی مانند شستا یا بنیادها، به دلیل حجم بالای سرمایه و نقدینگی در اختیارشان، می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر روند کلی بازار و قیمت سهام شرکت‌های خاص داشته باشد. ورود یا خروج نقدینگی از این نهادها، به خصوص در زمان‌های حساس، می‌تواند منجر به نوسانات شاخص کل شود

عوامل روانشناختی و انتظارات سرمایه‌گذاران

5

ثبات و جهت‌گیری‌های سیاسی داخلی نیز تأثیر بسزایی بر انتظارات و تصمیمات سرمایه‌گذاران در بورس ایران دارد

● ۱-۵. جو روانی بازار و هیجانات

تأثیر: بازار بورس، به خصوص در ایران، به شدت تحت تأثیر جو روانی و هیجانات جمعی سرمایه‌گذاران قرار دارد. اخبار، شایعات و تحلیل‌های سطحی می‌توانند منجر به تصمیم‌گیری‌های غیرمنطقی (مانند خرید هیجانی در قله‌ها یا فروش دسته‌جمعی در کف‌ها) شوند که نوسانات کوتاه‌مدت و حباب‌های قیمتی یا ریزش‌های ناگهانی را به دنبال دارد

● ۲-۵. انتظارات تورمی و سودآوری

تأثیر: انتظارات سرمایه‌گذاران از آینده تورم، نرخ ارز، و سودآوری آتی شرکت‌ها، نقش کلیدی در تصمیمات آن‌ها دارد. اگر انتظار تورم بالا باشد، سرمایه‌گذاران به دنبال دارایی‌هایی می‌روند که در برابر تورم مقاوم هستند (مانند سهام). اگر انتظار بر افزایش سودآوری شرکت‌ها باشد، تقاضا برای سهام آن‌ها افزایش می‌یابد

بررسی و تحلیل شاخص کل بورس تهران در سال ۱۳۹۵ (به عنوان یک مثال تاریخی):

شاخص بورس در سال ۱۳۹۵:

میزان رشد به درصد: ۴/۸-٪

میزان رشد به واحد: ۳۹۷۰- در بازه‌ی زمانی سال ۱۳۹۵، شاخص بورس در حالی که تا تاریخ ۳۱ خرداد با افت شدیدی مواجه شده بود، در نهایت سال را با ۴/۸ درصد کاهش به پایان رساند تا یکی دیگر از سال‌های منفی بودن رشد شاخص بازار رقم بخورد. این روند شامل

- افت تقریباً ۱۰ درصدی شاخص از اول سال تا پایان خرداد ماه.
- رشد تقریباً ۱۲ درصدی شاخص از پایان خرداد ماه تا اواسط آذر.
- افت مجدد ۵ درصدی شاخص از اواسط آذر ماه تا پایان سال.

عوامل سیاسی و اقتصادی مؤثر در سال ۱۳۹۵:

با وجود اخبار مثبتی نظیر:

انعکاس قراردادهای مهم در زمینه صنعت فولاد و پتروشیمی (که حاکی از پتانسیل گشایش‌های پس از برجام بود)

رشد اقتصادی ۶ درصدی کشور.

کاهش نرخ سود سپرده بانکی به ۱۵ درصد (که می‌توانست جذابیت بورس را در مقایسه با بازار پول افزایش دهد)

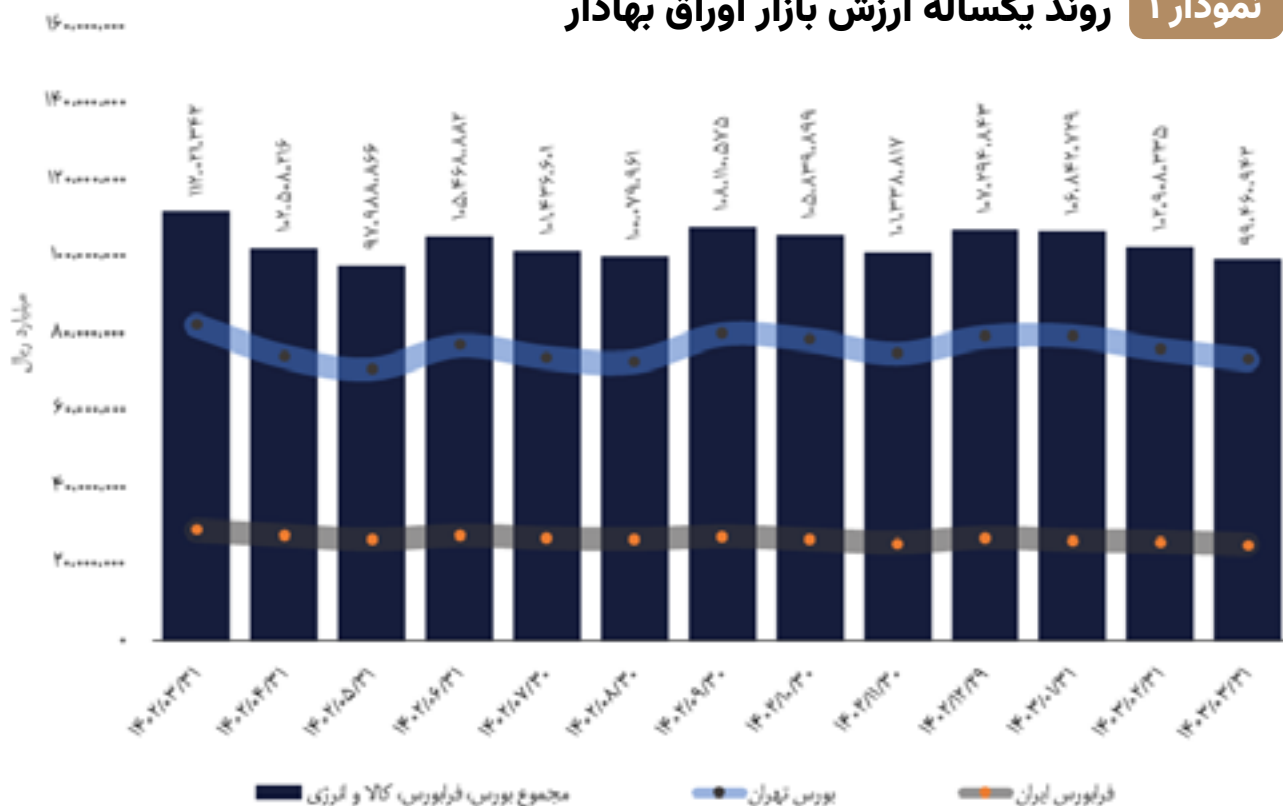
بازگشت ۱۰ هزار واحد تولیدی به چرخه صنعت. بورس نتوانست در سال ۱۳۹۵ به رشد قابل توجهی دست یابد. این امر نشان می‌دهد که بازار سرمایه تحت تأثیر مجموعه‌ای پیچیده از عوامل قرار دارد و حتی با وجود برخی محرک‌های مثبت، سایر عوامل (نظیر ابهامات سیاسی، تأثیر نرخ ارز، یا عدم تحقق کامل انتظارات از گشایش‌های اقتصادی) می‌توانند مسیر کلی بازار را تحت تأثیر قرار دهند

نتیجه‌گیری: نگاه جامع به عوامل مؤثر بر بورس ایران

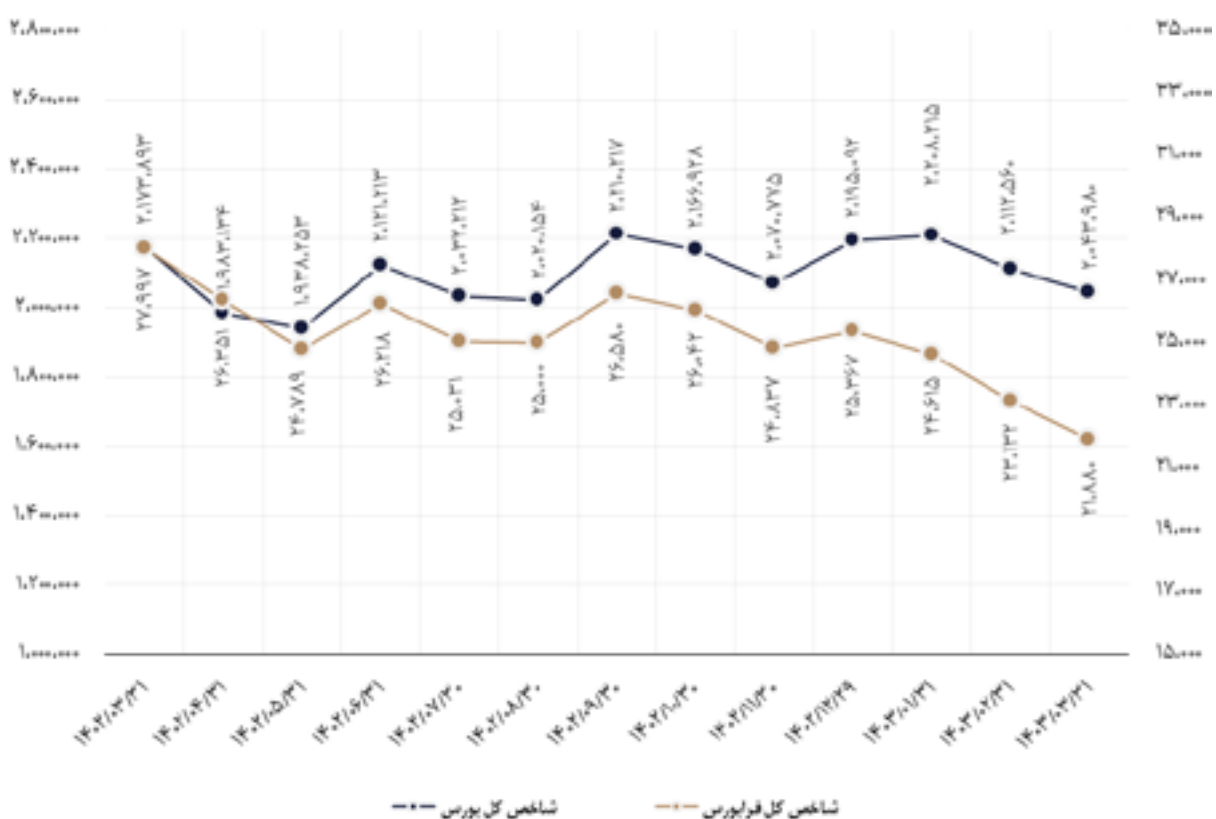
بورس ایران یک اکوسیستم پویا و پیچیده است که تحت تأثیر شبکه‌ای از عوامل اقتصادی، سیاسی، بین‌المللی، ساختاری و روانشناختی قرار دارد. هیچ یک از این عوامل به تنهایی نمی‌تواند تمامی نوسانات بازار را توضیح دهد، بلکه این تعامل پویا و همزمان آن‌ها است که جهت‌گیری بازار را تعیین می‌کند. برای موفقیت در این بازار، سرمایه‌گذاران نیاز به تحلیل جامع و مستمر این عوامل، درک ارتباطات میان آن‌ها، و توانایی مدیریت ریسک در برابر نوسانات ناشی از این متغیرها دارند. سیاست‌گذاران نیز با درک عمیق این عوامل می‌توانند با اتخاذ تصمیمات باثبات و پیش‌بینی‌پذیر، به توسعه پایدار و عمق‌بخشیدن به بازار سرمایه کمک کنند. مطالعه رویدادهای گذشته، نظیر تجربه سال ۱۳۹۵، به ما کمک می‌کند تا پیچیدگی‌های این بازار و تأثیر متقابل عوامل مختلف بر آن را بهتر درک کنیم

در ادامه به ارائه‌ی بخشی از آمارهای رسمی منتشر شده از سایت سازمان بورس و اوراق بهادار در خرداد ۱۴۰۳ می‌پردازیم:

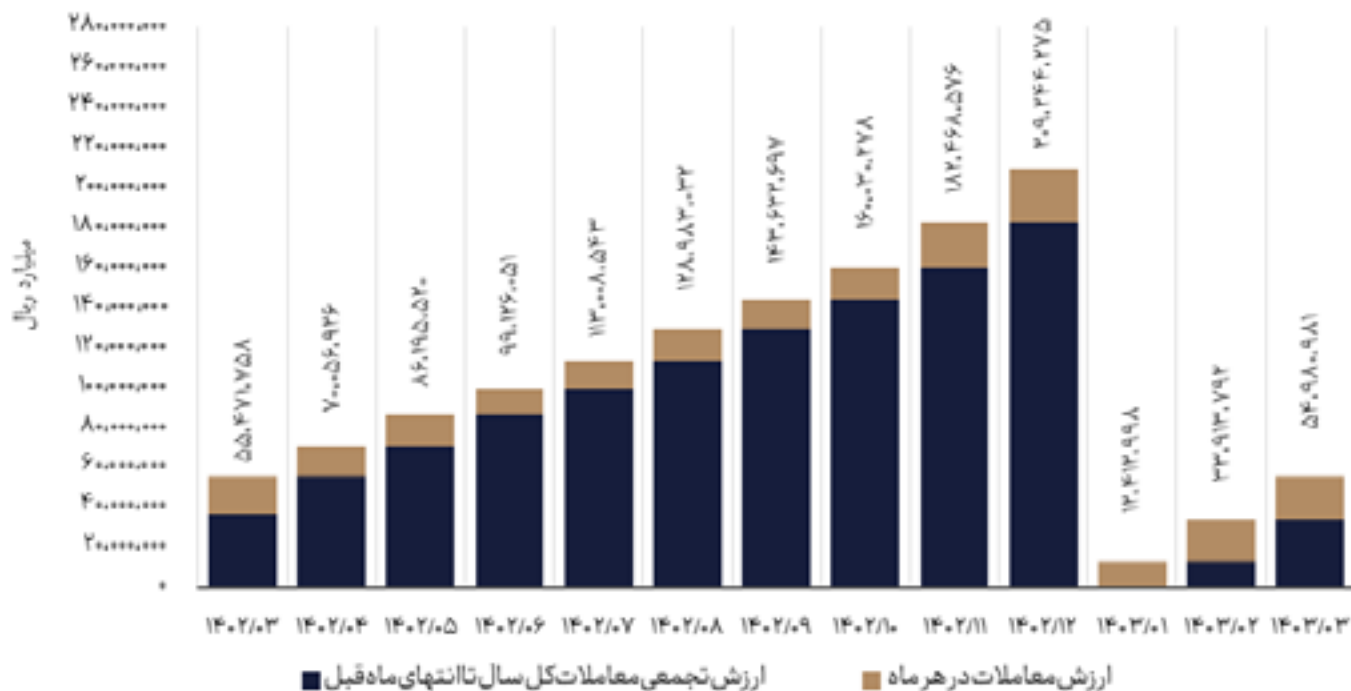
نمودار ۱ روند یکساله ارزش بازار اوراق بهادار

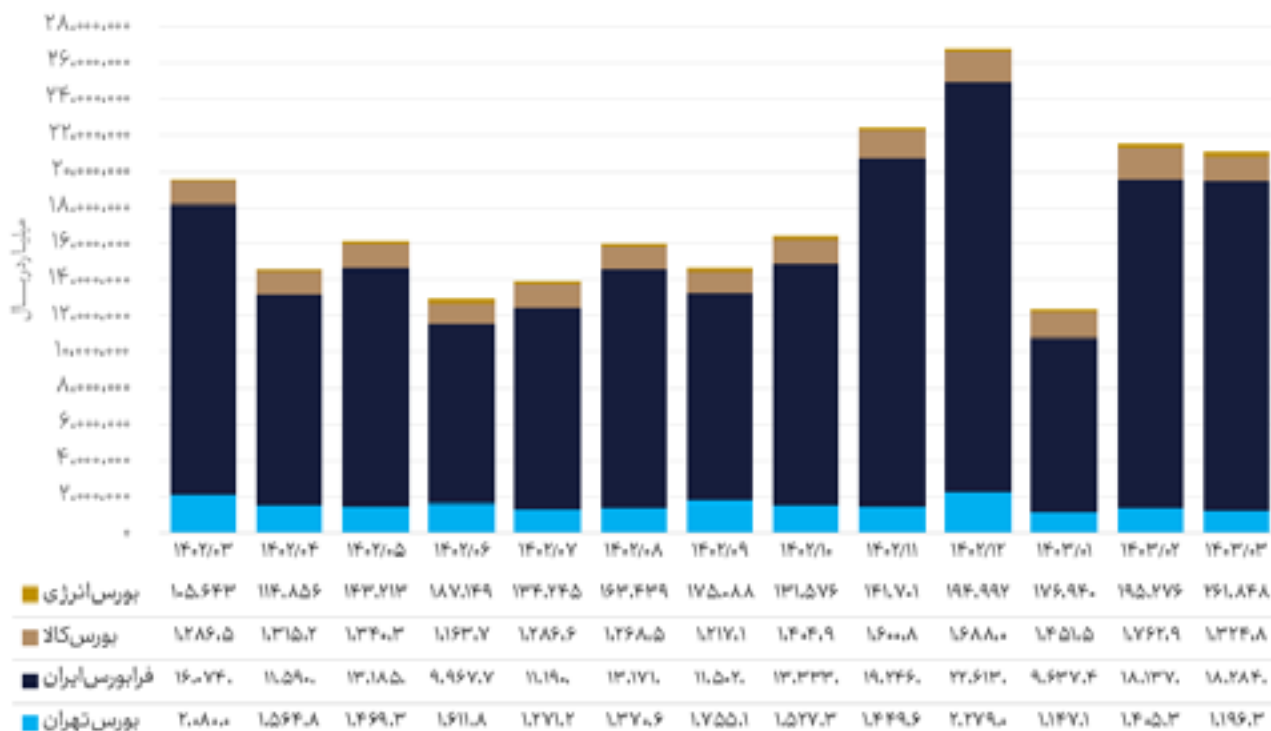
نمودار ۲ روند یکساله شاخص کل بورس تهران و فرابورس ایران

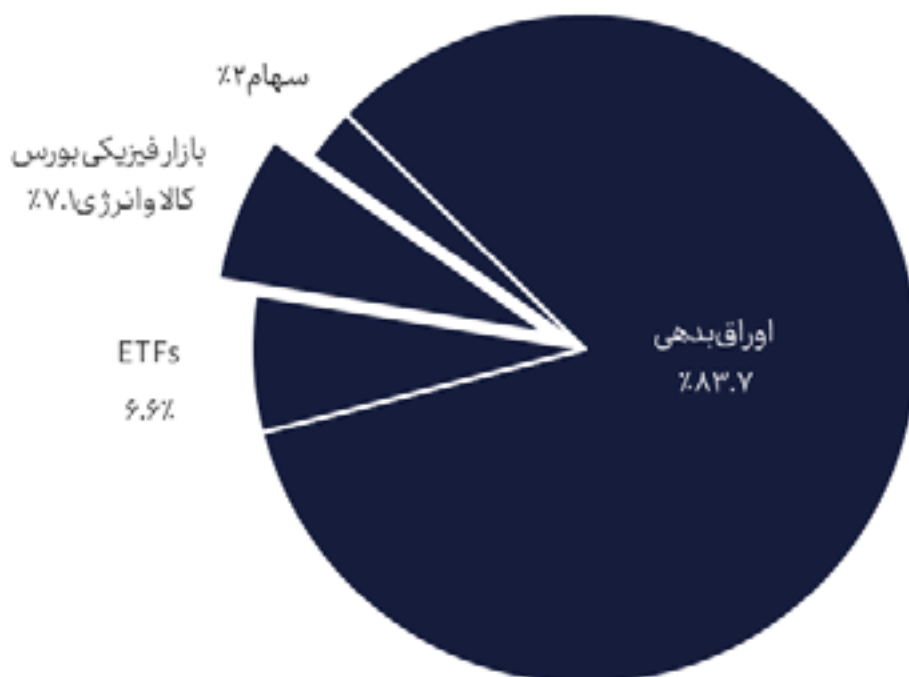
نمودار ۶ روند یکساله ارزش تجمعی معاملات بورس ها

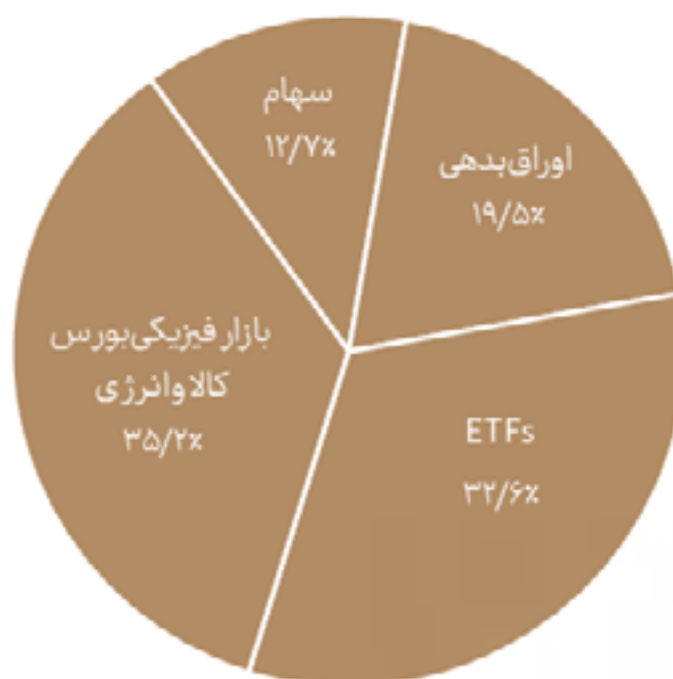
نمودار ۷ روند یکساله مجموع ارزش معاملات به تفکیک بورس ها

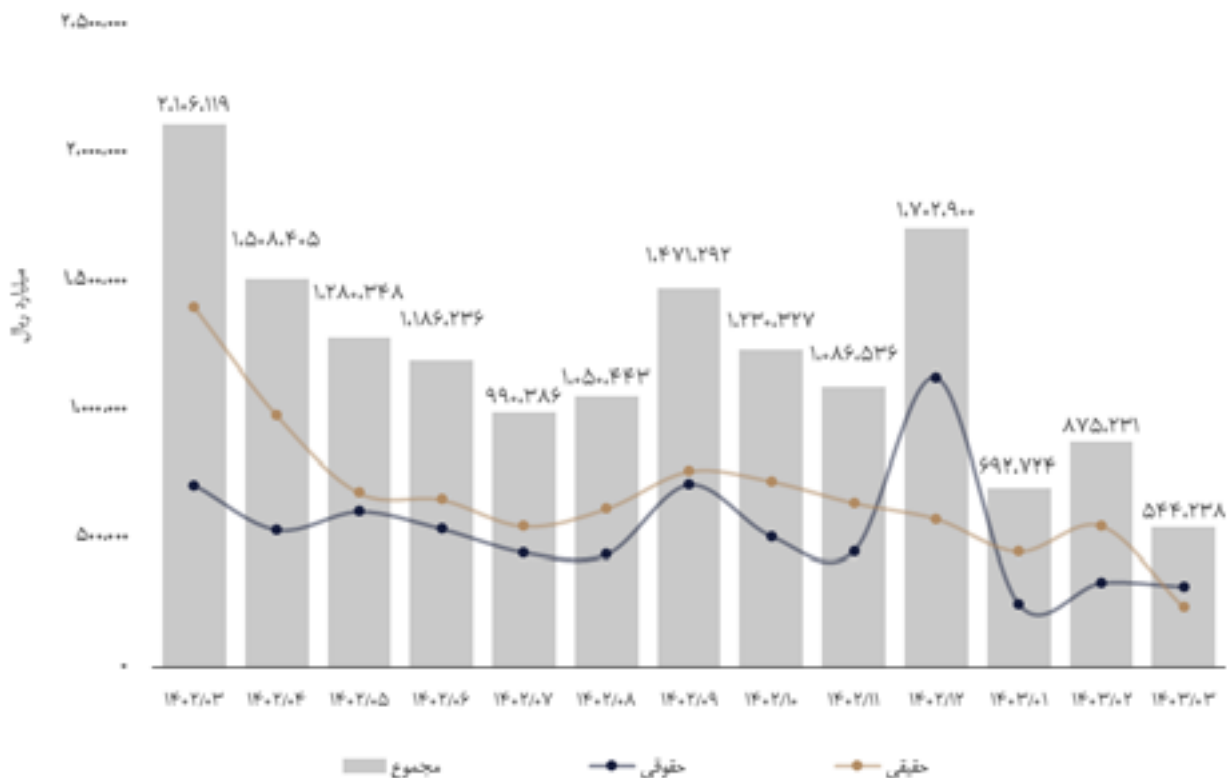
نمودار ۷ ارزش معاملات به تفکیک نوع بازار

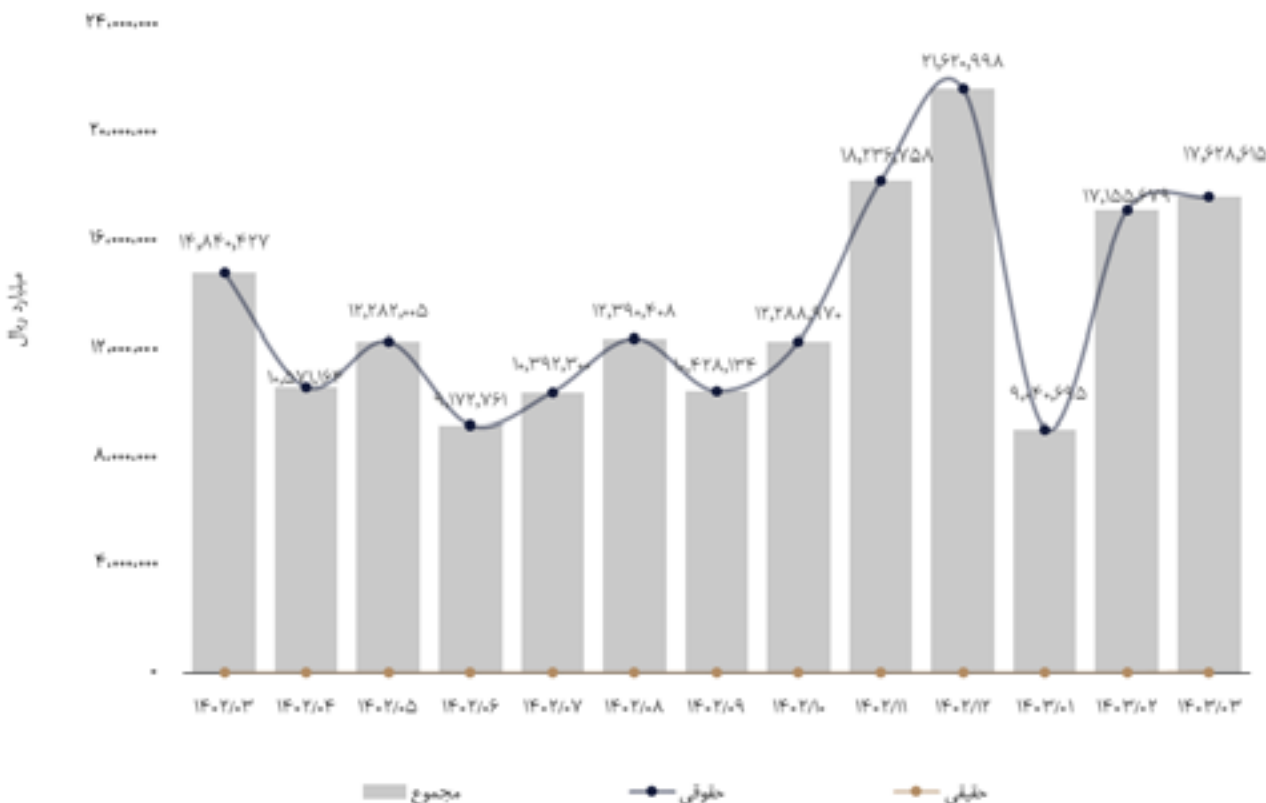
نمودار ۹ روند یکساله ارزش معاملات اشخاص حقیقی و حقوقی در سهام

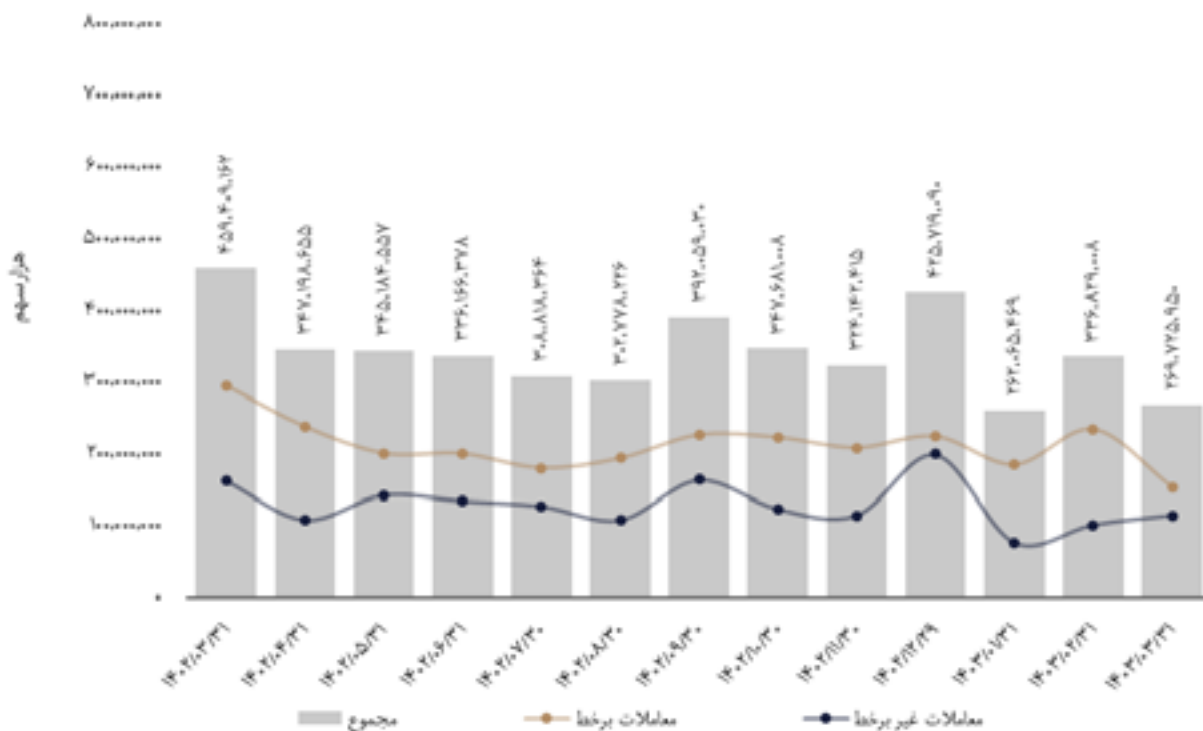
نمودار ۲۸ روند یکساله ارزش معاملات اشخاص حقیقی و حقوقی در سهام

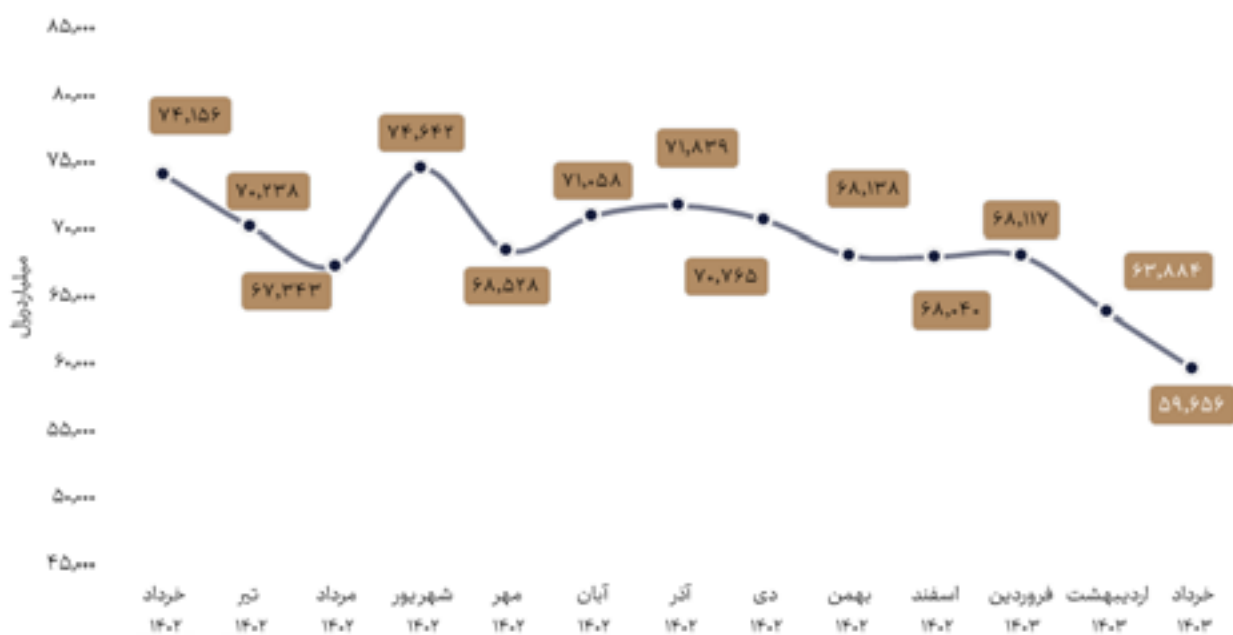
نمودار ۵۱ روند یکساله ارزش معاملات اشخاص حقیقی و حقوقی در اوراق بدهی

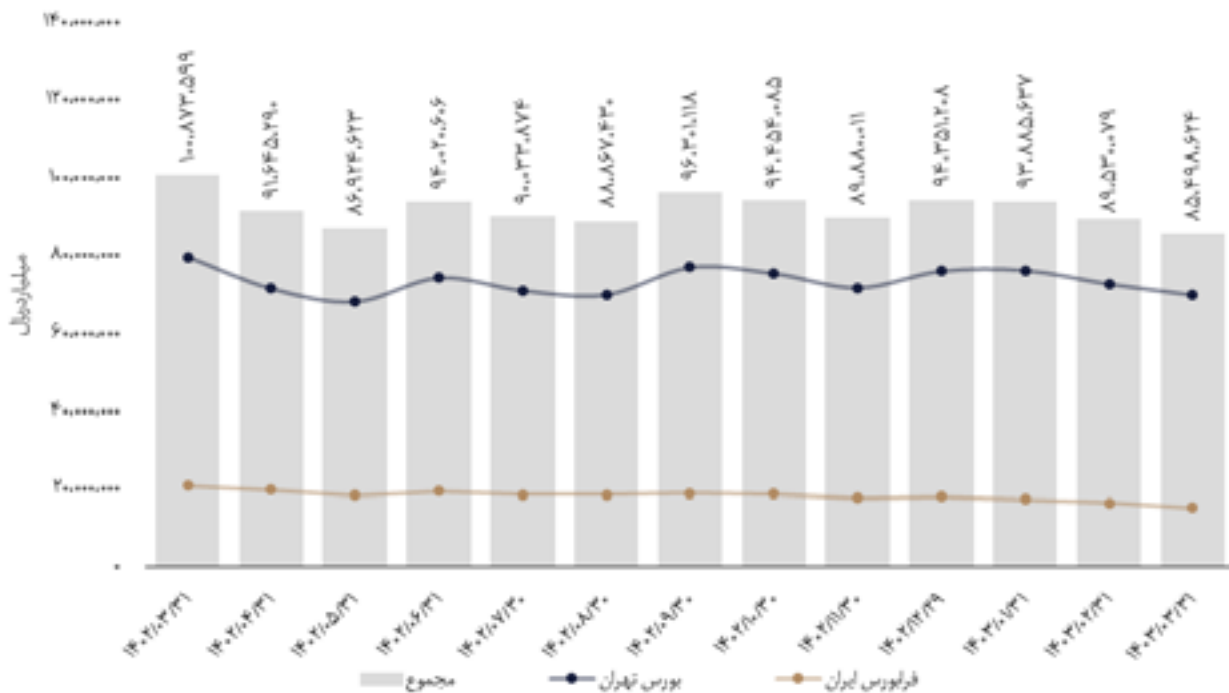
نمودار ۱۱ روند یکساله حجم معاملات به تفکیک معاملت برخط و غیربرخط

نمودار ۱۴ روند یکساله مجموع ارزش سبد سرمایه گذاری خارجی

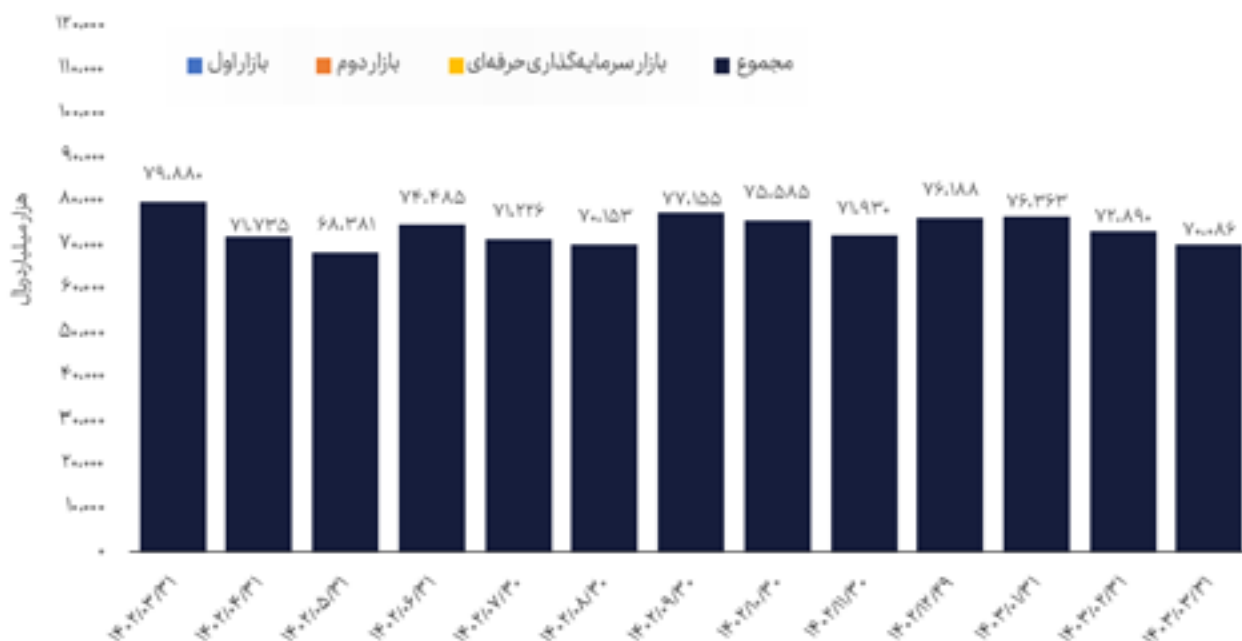

نمودار ۱۵ روند یکساله ارزش بازار سهام در بورس تهران و فرابورس ایران

نمودار ۱۷ روند یکساله ارزش بازارهای بورس تهران

نمودار ۱۷- روند یکساله ارزش بازارهای بورس تهران

5

چشم انداز آینده بازار بورس در ایران

FUTURE VISION STOCK MARKET IN IRAN

چشم انداز آینده بازار بورس در ایران

مقدمه: آینده بورس ایران در پیچ و خم تحولات منطقه‌ای و جهانی

بازار سرمایه در هر کشوری، نهادی پویا و بازتاب‌دهنده پیچیدگی‌های اقتصاد و سیاست آن است. بورس اوراق بهادار تهران نیز از این قاعده مستثنی نیست و چشم‌انداز آینده آن به شدت تحت تأثیر تعامل پیچیده‌ای از عوامل داخلی و خارجی، به‌ویژه شرایط خاص ایران و تحولات منطقه‌ای و جهانی قرار دارد. پیش‌بینی دقیق آینده همواره دشوار است، اما با تحلیل فرصت‌ها، چالش‌ها و روندهای موجود، می‌توان سناریوهای محتمل را ترسیم کرد. آینده بورس ایران، ترکیبی از پتانسیل‌های بی‌نظیر برای رشد و توسعه در کنار موانع ساختاری و ریسک‌های کلان است که نیازمند مدیریت هوشمندانه و سیاست‌گذاری‌های باثبات است. این بخش به بررسی جامع این چشم‌انداز، با در نظر گرفتن تمامی ابعاد آن، می‌پردازد.

1 فرصت‌ها و پتانسیل‌های رشد

با وجود چالش‌های فراوان، بازار سرمایه ایران از ظرفیت‌های قابل توجهی برای رشد و توسعه در آینده برخوردار است.

۱-۱. ظرفیت‌های عظیم تأمین مالی برای اقتصاد

نظام بانکی در ایران با محدودیت‌هایی در تأمین مالی بلندمدت مواجه است. بورس، به عنوان کارآمدترین کانال برای تأمین مالی بلندمدت شرکت‌ها و پروژه‌های بزرگ زیربنایی و صنعتی، دارای پتانسیل عظیمی است. شرکت‌های خصوصی و دولتی برای توسعه ظرفیت‌های تولیدی، نوسازی، و اجرای طرح‌های توسعه‌ای، به منابع مالی پایدار نیاز دارند که بورس می‌تواند این نیاز را از طریق عرضه سهام، اوراق مشارکت، صکوک و سایر ابزارهای نوین مالی برآورده سازد. با افزایش عمق و تنوع بازار، بورس می‌تواند سهم بسیار بزرگ‌تری در تأمین مالی اقتصاد ایفا کند.

۱-۲. افزایش سواد مالی و مشارکت عمومی

در سال‌های اخیر، به ویژه با رونق مقطعی بورس در اواخر دهه ۱۳۹۰، شاهد افزایش چشمگیر سواد مالی و مشارکت عمومی در بازار سرمایه بوده‌ایم. تعداد کدهای معاملاتی فعال به

میلیون‌ها نفر رسیده و آگاهی جامعه نسبت به فرصت‌ها و ریسک‌های سرمایه‌گذاری در بورس افزایش یافته است. این افزایش مشارکت و آگاهی، یک سرمایه اجتماعی مهم برای توسعه آتی بورس محسوب می‌شود که می‌تواند به پایداری بیشتر بازار کمک کند. توسعه پلتفرم‌های آنلاین و ابزارهای آموزشی نیز به این امر یاری رسانده است

● ۱-۳. پتانسیل شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها

اقتصاد ایران در حال حرکت به سمت اقتصاد دانش‌بنیان است و تعداد زیادی شرکت خلاق و استارت‌آپ در حال ظهور هستند. این شرکت‌ها برای رشد و مقیاس‌پذیری به منابع مالی جدیدی نیاز دارند که نظام بانکی سنتی قادر به تأمین آن نیست. بازار فرابورس (به‌ویژه بازار SME و صندوق‌های سرمایه‌گذاری جسورانه) می‌تواند بستری ایده‌آل برای تأمین مالی این شرکت‌ها باشد. این امر نه تنها به رشد بخش فناوری کمک می‌کند، بلکه دارایی‌های جدید و با پتانسیل رشد بالا را به بازار سرمایه اضافه می‌کند و از این رو، نقش بورس در توسعه نوآوری و فناوری کشور حیاتی است

● ۱-۴. توسعه زیرساخت‌های فناورانه و بورس دیجیتال

بورس ایران در سال‌های اخیر سرمایه‌گذاری قابل توجهی در توسعه زیرساخت‌های فناورانه کرده است. گسترش معاملات برخط، سامانه‌های الکترونیکی ثبت و تسویه، و پتانسیل استفاده از فناوری‌های جدید مانند هوش مصنوعی (AI)، بلاکچین و کلان‌داده (BIG DATA) در تحلیل و پردازش اطلاعات، فرصت‌های بی‌نظیری را برای افزایش کارایی، شفافیت و امنیت بازار فراهم می‌آورد. بورس دیجیتال می‌تواند دسترسی را افزایش، هزینه‌ها را کاهش و سرعت معاملات را به شدت بالا ببرد و آن را به یک بازار هوشمندتر و پیشرفته‌تر تبدیل کند

● ۱-۵. تنوع صنایع و دارایی‌های زیربنایی

اقتصاد ایران دارای طیف وسیعی از صنایع (نفت، گاز، پتروشیمی، معدن، فولاد، خودرو، سیمان، بانکداری و...) است که بسیاری از آن‌ها از ظرفیت‌های تولیدی و صادراتی بالایی برخوردارند. وجود شرکت‌های بزرگ و متنوع در بورس، فرصت‌های سرمایه‌گذاری متفاوتی را برای انواع سلیقه‌ها و ریسک‌پذیری‌ها فراهم می‌کند و پتانسیل رشد متنوعی را در بخش‌های مختلف اقتصاد نشان می‌دهد

● ۱-۶. مزیت پوشش ریسک تورم

در شرایط تورم بالا و مزمن در ایران، سرمایه‌گذاری در بورس (به‌ویژه در سهام شرکت‌های با دارایی‌های فیزیکی زیاد و صنایع کامودیتی‌محور)، می‌تواند به عنوان یک پوشش طبیعی در برابر کاهش ارزش پول ملی عمل کند. این ویژگی، بورس را به یک گزینه جذاب برای حفظ ارزش دارایی‌ها در بلندمدت تبدیل می‌کند و تقاضا برای آن را در شرایط تورمی حفظ می‌کند

چالش‌ها و موانع پیش‌رو

در کنار فرصت‌ها و پتانسیل‌های موجود، بازار بورس ایران با چالش‌ها و موانع جدی نیز روبرو است که درک آن‌ها برای ترسیم یک چشم‌انداز واقع‌بینانه ضروری است

● ۱-۲. نااطمینانی‌های اقتصاد کلان و عدم ثبات سیاست‌ها

تورم بالا و مزمن، نوسانات شدید نرخ ارز، و نرخ بهره بانکی متغیر، از مهم‌ترین عوامل نااطمینانی در اقتصاد ایران هستند. این نوسانات، پیش‌بینی سودآوری شرکت‌ها را دشوار کرده و ریسک سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهند. همچنین، تصمیمات ناگهانی و غیرقابل پیش‌بینی در سیاست‌های اقتصادی (مانند قیمت‌گذاری دستوری، تغییرات در نرخ خوراک صنایع، یا تغییرات ناگهانی در قوانین مالیاتی)، می‌تواند به شوک‌های بزرگی در بازار منجر شود و اعتماد سرمایه‌گذاران را از بین ببرد. عدم وجود یک نقشه راه اقتصادی بلندمدت و باثبات، یکی از موانع اصلی رشد پایدار بورس است

● ۲-۲. تحریم‌های بین‌المللی و اثرات گسترده آن

تحریم‌های اقتصادی و مالی بین‌المللی، بدون شک بزرگترین چالش پیش‌روی بازار سرمایه ایران است. این تحریم‌ها

محدودیت دسترسی به بازارهای جهانی: شرکت‌های بورسی را از صادرات، واردات مواد اولیه و تکنولوژی روز محروم می‌کنند

مشکلات نقل و انتقال مالی: فرآیندهای تسویه و پایاپای بین‌المللی را به شدت کند و پرهزینه می‌کنند

کاهش جذب سرمایه‌گذاری خارجی: ریسک سرمایه‌گذاری در ایران را برای سرمایه‌گذاران خارجی بسیار بالا می‌برند

تأثیر بر نرخ ارز و تورم: با ایجاد فشار بر منابع ارزی کشور، به نوسانات نرخ ارز و در نتیجه تورم دامن می‌زنند. تا زمانی که این تحریم‌ها به طور کامل برطرف نشوند، چشم‌انداز رشد پایدار و جذب سرمایه گسترده خارجی در بورس ایران، با موانع جدی روبرو خواهد بود

● ۳-۲. مداخلات و سیاست‌گذاری‌های دولتی

اقتصاد ایران، همچنان یک اقتصاد دولتی و شبه‌دولتی است. مداخلات دولت در بخش‌های مختلف اقتصاد، از جمله قیمت‌گذاری محصولات، تعیین تعرفه‌ها و تخصیص منابع، می‌تواند به طور مستقیم بر سودآوری و رقابت‌پذیری شرکت‌های بورسی تأثیر بگذارد. این مداخلات گاهی منطق اقتصادی را تحت‌الشعاع قرار داده و ریسک سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهند. همچنین، کسری بودجه دولت و نیازهای تأمین مالی آن می‌تواند با انتشار گسترده اوراق بدهی، نقدینگی را از بورس خارج کرده و به افزایش نرخ بهره منجر شود

● ۲-۴. ساختار شبه‌دولتی شرکت‌های بزرگ

بسیاری از شرکت‌های بزرگ و تأثیرگذار در بورس ایران، هنوز سهامدار عمده دولتی یا شبه‌دولتی دارند. این موضوع می‌تواند به چالش‌هایی در زمینه حکمرانی شرکتی (CORPORATE GOVERNANCE) منجر شود. گاهی تصمیمات این شرکت‌ها بیش از آنکه بر مبنای حداکثرسازی سود سهامداران خرد باشد، تحت تأثیر منافع سهامدار عمده یا اهداف غیر اقتصادی قرار می‌گیرد. این امر می‌تواند منجر به کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران شود.

● ۲-۵. ریسک‌های ژئوپلیتیکی و منطقه‌ای

موقعیت ژئوپلیتیکی ایران در منطقه خاورمیانه و تحولات آن، همواره بر بازار سرمایه تأثیرگذار است. تنش‌های منطقه‌ای، درگیری‌ها و بحران‌های سیاسی می‌توانند منجر به افزایش ریسک سیستماتیک در بازار شده و ترس و خروج سرمایه را به دنبال داشته باشند. این ریسک‌ها، کنترل‌پذیری کمتری از سوی فعالان داخلی بازار دارند.

● ۲-۶. نیاز به تعمیق و توسعه ابزارها

با وجود پیشرفت‌ها، بازار سرمایه ایران هنوز در مقایسه با بازارهای پیشرفته، از نظر تنوع و عمق ابزارهای مالی محدودیت دارد. نیاز به توسعه بیشتر اوراق مشتقه (مانند آتی و اختیار معامله بر روی کالاها و ارز)، ابزارهای پوشش ریسک (HEDGING TOOLS)، و محصولات مالی ترکیبی (STRUCTURED PRODUCTS) وجود دارد تا سرمایه‌گذاران بتوانند ریسک‌های خود را بهتر مدیریت کرده و استراتژی‌های پیچیده‌تری را اجرا کنند.

● ۲-۷. عدم شفافیت و ضعف در حکمرانی شرکتی (در برخی موارد)

با وجود الزامات سازمان بورس برای شفافیت، در برخی موارد، عدم دسترسی کامل به اطلاعات، سرعت پایین افشاگری، یا ضعف در رعایت اصول حکمرانی شرکتی، می‌تواند به کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران و تصمیم‌گیری‌های غیربهبینه منجر شود.

3 ◀ سناریوهای محتمل برای آینده بورس ایران

با در نظر گرفتن فرصت‌ها و چالش‌های فوق، می‌توان سه سناریوی کلی را برای آینده بازار بورس ایران ترسیم کرد

● ۱-۳. سناریو خوش‌بینانه (رشد پایدار و عمق‌بخشی)

این سناریو در صورت تحقق گشایش‌های اساسی در روابط بین‌المللی و کاهش تدریجی تحریم‌ها محتمل است. در این حالت، با ورود سرمایه خارجی، دسترسی به فناوری‌های جدید، کاهش هزینه‌های مبادلات تجاری و تثبیت نرخ ارز، شاهد رشد پایدار اقتصادی، افزایش سودآوری شرکت‌ها، و بهبود فضای کسب‌وکار خواهیم بود. در این سناریو، دولت با اتخاذ سیاست‌های اقتصادی باثبات و پیش‌بینی‌پذیر، از بورس به عنوان کانالی برای تأمین مالی طرح‌های توسعه‌ای حمایت می‌کند. توسعه زیرساخت‌های بورس دیجیتال و افزایش تنوع ابزارها نیز به عمق‌بخشی بیشتر بازار و جذب سرمایه‌های داخلی و خارجی منجر خواهد شد. در این حالت، شاخص بورس با رشد واقعی و پایدار، از رکودهای بلندمدت خارج شده و نقش کلیدی در توسعه اقتصادی ایفا خواهد کرد

● ۲-۳. سناریو بدبینانه (رکود و بی‌ثباتی)

این سناریو در صورت تداوم و تشدید تحریم‌ها، افزایش نااطمینانی‌های سیاسی داخلی و خارجی، و تداوم مداخلات و سیاست‌های نامنظم دولتی محتمل است. در این حالت، اقتصاد ایران با چالش‌های بزرگی نظیر تورم لجام‌گسیخته، نوسانات شدید نرخ ارز، و رکود اقتصادی مواجه خواهد بود. شرکت‌ها با مشکلات جدی در تولید، فروش و تأمین مالی روبرو خواهند شد. در این سناریو، اعتماد سرمایه‌گذاران به بازار کاهش یافته، نقدینگی از بورس خارج شده و به سمت بازارهای موازی (مانند ارز و طلا) هدایت می‌شود. نتیجه، رکود طولانی‌مدت، کاهش حجم معاملات، و افت شدید شاخص بورس خواهد بود

● ۳-۳. سناریو محتمل (رشد همراه با نوسان و وابستگی به متغیرهای کلان)

این سناریو محتمل‌ترین حالت برای آینده میان‌مدت بورس ایران است. در این سناریو، بازار سرمایه همچنان تحت تأثیر نوسانات شدید متغیرهای کلان اقتصادی (نرخ تورم، نرخ ارز، نرخ بهره) و تحولات سیاسی قرار خواهد داشت. گشایش‌ها یا محدودیت‌های مقطعی، می‌تواند منجر به دوره‌هایی از رشد و سپس رکود شود. بورس به عنوان یک پوشش نسبی در برابر تورم جذابیت خود را حفظ خواهد کرد، اما رشد پایدار آن به شدت به ثبات و شفافیت در سیاست‌گذاری‌های دولتی و تا حدی به وضعیت تحریم‌ها وابسته خواهد بود. در این حالت، نوآوری‌های فناورانه به آرامی راه خود را به بازار باز می‌کنند، اما پیاده‌سازی کامل آن‌ها با چالش‌های قانونی و زیرساختی مواجه خواهد بود. سرمایه‌گذاران در این سناریو، نیازمند هوشیاری بالا، تحلیل مداوم شرایط کلان، و مدیریت ریسک فعال خواهند بود

◀ نقش نهادهای ذی ربط در شکل دهی آینده

4

آینده بازار بورس ایران تنها به عوامل بیرونی بستگی ندارد، بلکه اقدامات و تصمیمات نهادهای داخلی نیز در شکل گیری آن نقش حیاتی دارند

● ۴-۱. سازمان بورس و اوراق بهادار

این سازمان به عنوان نهاد ناظر و تنظیم گر بازار، نقش کلیدی در توسعه و عمق بخشی بازار، حفظ شفافیت، نظارت مؤثر بر معاملات و شرکت ها، و حمایت از حقوق سهامداران دارد. چابکی در تدوین و به روز رسانی قوانین، تشویق نوآوری ها (مانند فین تک و بورس دیجیتال)، و تقویت نظارت هوشمندانه بر فعالیتهای بازار، از وظایف اصلی سازمان بورس برای هدایت بازار به سمت آیندهای روشن است

● ۴-۲. دولت و سیاست گذاران

ثبات اقتصادی کلان، کنترل تورم، مدیریت منطقی نرخ ارز، و اتخاذ سیاست های مالی و پولی با ثبات و قابل پیش بینی، اصلی ترین وظایف دولت برای حمایت از بورس است. کاهش مداخلات غیر ضروری، رفع موانع کسب و کار، و فراهم آوردن بستر مناسب برای رشد بخش خصوصی، می تواند به طور مستقیم به رشد بورس و اقتصاد کمک کند. سیاست گذاری های شفاف و حمایت از تولید، اعتماد سرمایه گذاران را افزایش می دهد

● ۴-۳. شرکت ها و ناشران

شرکت های پذیرفته شده در بورس باید با افزایش شفافیت اطلاعاتی، بهبود حکمرانی شرکتی، و تمرکز بر افزایش سودآوری واقعی، به جذب و حفظ اعتماد سرمایه گذاران کمک کنند. نوآوری در تولید و محصولات، و افزایش بهره وری، از طریق گزارش های شفاف مالی باید به اطلاع بازار برسد

● ۴-۴. سرمایه گذاران

سرمایه گذاران نیز با افزایش سواد مالی، پرهیز از تصمیم گیری های هیجانی، و تحلیل منطقی و بلندمدت بازار، می توانند به ثبات و توسعه بازار کمک کنند. مشارکت آگاهانه آنها، به جای نگاه صرفاً کوتاه مدت، به عمق بخشی و سلامت بازار می انجامد

نتیجه گیری: مسیری پرفراز و نشیب اما با پتانسیل

چشم انداز آینده بازار بورس در ایران، هرچند پر از چالش ها و عدم قطعیت ها است، اما با توجه به پتانسیل های داخلی، نیروی انسانی متخصص، و نیاز مبرم اقتصاد به تأمین مالی از طریق بازار سرمایه، همچنان امیدبخش است. موفقیت در این مسیر، نیازمند یک رویکرد جامع و همکاری تنگاتنگ میان تمامی ذی نفعان؛ از نهادهای نظارتی و دولت گرفته تا شرکت ها و سرمایه گذاران، خواهد بود. حرکت به سمت یک بورس شفاف تر، کارآمدتر و فناورمحور، می تواند نقش آن را در توسعه پایدار اقتصادی ایران بیش از پیش پررنگ سازد

صنایع بورس و بررسی مهم‌ترین صنایع در بورس ایران

در بورس ایران تمامی شرکت‌ها با توجه به نوع فعالیت خود در دسته بندی مخصوص به خود قرار می‌گیرند. هر دسته معمولاً لیدری دارد که دیگر شرکت‌های موجود در آن دسته از آن تاثیر می‌پذیرند. بطوریکه رشد یا نزول یکی از شرکت‌ها ممکن است منجر به صعود و یا نزول دیگر شرکت‌های آن دسته شود

صنایع فعال بورس ایران در حال حاضر بالغ بر ۶۰ صنعت می‌باشند که هر کدام تعداد زیادی شرکت را در دل خود جای داده است. به طوری که در حال حاضر رقمی در حدود ۷۴۰ شرکت در بورس ایران وجود دارند.

در این میان صنعت محصولات شیمیایی با ۵۸ شرکت، مواد و محصولات دارویی با ۴۷ شرکت و سپس صنعت سیمان، آهک و گچ با ۴۵ شرکت در جایگاه سوم بیشترین تعداد شرکت در صنایع فعال بورس ایران قرار دارند و گروه صناعی همچون استخراج سایر معادن با داشتن تنها یک نماد دارای کوچکترین تعداد شرکت می‌باشند

گرم	ونوری	۱. زراعت و خدمات وابسته
۲۷. جمع آوری، تصفیه و توزیع آب	۱۵. فلزات اساسی	۲. جنگلداری و ماهیگیری
۲۸. محصولات غذایی و آشامیدنی به جز قند و شکر	۱۶. ساخت محصولات فلزی	۳. استخراج زغال سنگ
۲۹. مواد و محصولات دارویی	۱۷. ماشین آلات و تجهیزات	۴. استخراج نفت گاز و خدمات جنبی جز اکتشاف
۳۰. محصولات شیمیایی	۱۸. ماشین آلات و دستگاه‌های برقی	۵. استخراج کانه های فلزی
۳۱. پیمانکاری صنعتی	۱۹. ساخت دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی	۶. استخراج سایر معادن
۳۲. تجارت عمده فروشی به جز وسایل نقلیه موتور	۲۰. ابزار پزشکی، اپتیک و اندازه گیری	۷. منسوجات
۳۳. خرده فروشی، بااستثنای وسایل نقلیه موتوری	۲۱. خودرو و ساخت قطعات	۸. دباغی، پرداخت چرم و ساخت انواع پاپوش
۳۴. کاشی و سرامیک	۲۲. سایر تجهیزات حمل و نقل	۹. محصولات چوبی
۳۵. تجارت عمده و خرده فروشی وسائط نقلیه موتور	۲۳. مبلمان و مصنوعات دیگر	۱۰. محصولات کاغذی
۳۶. حمل و نقل هوایی	۲۴. قند و شکر	۱۱. انتشار، چاپ و تکثیر
۳۷. انبار داری و حمایت از فعالیت های حمل و نقل	۲۵. شرکتهای چند رشته ای صنعتی	۱۲. فراورده های نفتی، کک و سوخت هسته ای
	۲۶. عرضه برق، گاز، بخارو آب	۱۳. لاستیک و پلاستیک
		۱۴. تولید محصولات کامپیوتری الکترونیکی

صنایع بورس و بررسی مهم‌ترین صنایع در بورس ایران

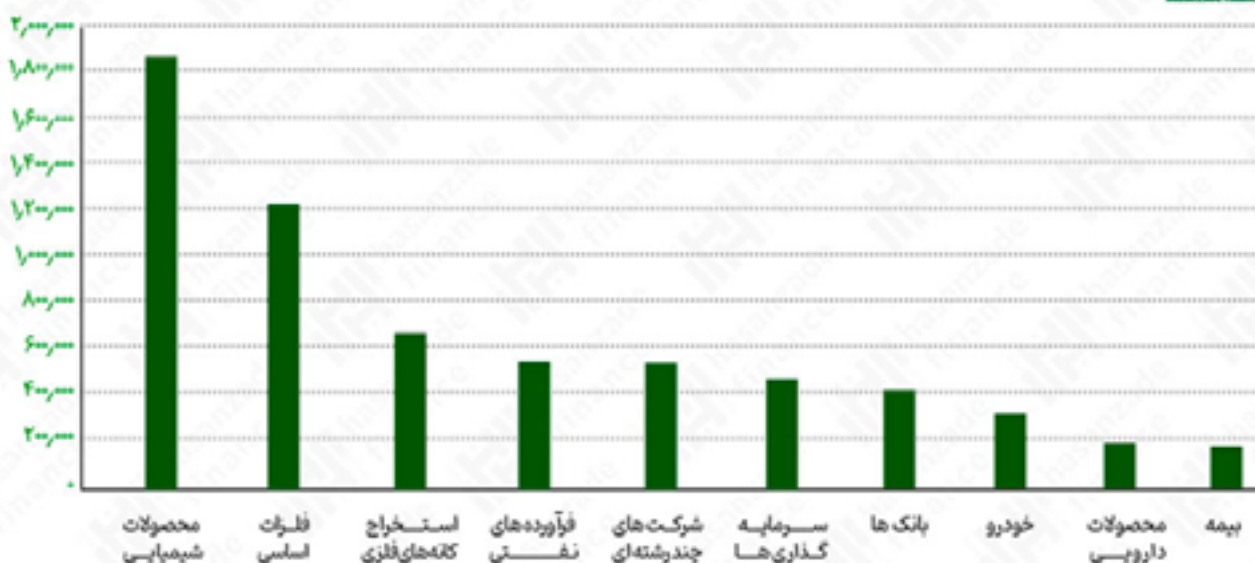
۳۸. سیمان، آهک و گچ	۵۳. اوراق تامین مالی
۳۹. سایر محصولات کانی غیرفلزی	۵۴. انبوه سازی، املاک و مستغلات
۴۰. هتل و رستوران	۵۵. فعالیت مهندسی، تجزیه، تحلیل و آزمایش فنی
۴۱. سرمایه گذاریها	۵۶. رایانه و فعالیت‌های وابسته به آن
۴۲. بانکها و موسسات اعتباری	۵۷. اطلاعات و ارتباطات
۴۳. سایر واسطه گریهای مالی	۵۸. خدمات فنی و مهندسی
۴۴. اوراق حق تقدم استفاده از تسهیلات مسکن	۵۹. اوراق بهادار مبتنی بر دارایی فکری
۴۵. حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۶۰. فعالیت های اجاره و لیزینگ
۴۶. حمل و نقل آبی	۶۱. فعالیت پشتیبانی اجرایی اداری و حمایت کسب
۴۷. فعالیت های پشتیبانی و کمکی حمل و نقل	۶۲. فعالیت های هنری، سرگرمی و خلاقانه
۴۸. مخابرات	۶۳. فعالیت‌های فرهنگی و ورزشی
۴۹. واسطه گری های مالی و پولی	۶۴. گروه اوراق غیرفعال
۵۰. بیمه وصندوق بازنشستگی به جزتامین اجتماعی	
۵۱. فعالیت‌های کمکی به نهادهای مالی واسط	
۵۲. صندوق سرمایه گذاری قابل معامله	

۱۰ صنعت با بیشترین ارزش بازاری در بورس و فرابورس

hasanzadefinance.com

واحد میلیارد تومان

مهم‌ترین صنایع بورسی ایران

در گروه‌های ذکر شده در بالا، بزرگ‌ترین و مهم‌ترین صنایع در بورس ایران عبارت‌اند از

۱. محصولات شیمیایی	۸. خودرو و ساخت قطعات
۲. فلزات اساسی	۹. مواد و محصولات دارویی
۳. استخراج کانه‌های فلزی	۱۰. بیمه
۴. فراورده‌های نفتی، کک و سوخت هسته‌ای	۱۱. صنعت سیمان آهک و گچ
۵. شرکت‌های چند رشته‌ای	۱۲. مخابرات
۶. سرمایه‌گذاری‌ها	۱۳. فلزات گرانبه‌های غیرآهن
۷. بانک‌ها و مؤسسات اعتباری	۱۴. و ...

بررسی اجمالی ۶ صنعت مهم در بورس

گروه صنایع فلزات اساسی

گروه صنایع فلزات اساسی حکم صنایع مادر را برای ایران ایفا می کند. این گروه دارای سهام های بنیادی و شاخص سازی همچون فولاد و فملی می باشد

گروه فلزات اساسی با داشتن شرکت هایی همچون ملی صنایع مس ایران با نماد فملی، فولاد مبارکه اصفهان با نماد فولاد، فولاد کاوه جنوب کیش با نماد کاوه، ذوب آهن اصفهان با نماد ذوب، فولاد خوزستان با نماد فخوز، مس شهید باهنر با نماد فباهنر و ... یکی از صنایع بزرگ بورس ایران می باشد. در حال حاضر نماد ذوب با حجم ۸۳/۱۵M در این دسته بیشترین حجم سهام و نماد کاوه با ۴۸۲/۵۹ B بیشترین ارزش را داراست

گروه صنایع فرآورده های نفتی

شرکت های نفتی یکی از صنایع بزرگ و باارزش، در میان صنایع بورسی می باشند. شرکت های حاضر در این گروه با توجه به نقشی که در صادرات دارند سودآوری دلاری نیز به دنبال خواهند داشت و می توان عمده درآمد ایران را در این گروه دانست. از جمله شرکت های بورسی حاضر در دسته ی فرآورده های نفتی می توان به پالایش نفت بندرعباس با نماد شبندر، پالایش نفت تهران با نماد شتران، پالایش نفت تبریز با نماد شبریز، پالایش نفت اصفهان با نماد شپنا اشاره کرد. در حال حاضر نماد شتران با حجم ۸۶/۳۴ M در این دسته بیشترین حجم سهام و نماد شبندر با ۵۱۲/۳۳B بیشترین ارزش را داراست

اهمیت تحلیل صنایع بورسی ایران

همان‌طور که دیدید صنایع بورسی ایران شامل چندین صنعت مختلف است که هرکدام از آن‌ها روند کاری متفاوتی را دارند. سرمایه‌گذار پیش از ورود به بازار معاملاتی بورس، باید شناخت کاملی از انواع صنایع بورسی و عوامل تأثیرگذار بر نوسانات آن داشته باشد تا در نهایت بتواند باتوجه به این اطلاعات و همچنین تحلیل‌های تکنیکال و بنیادی نتیجه‌ی مطلوبی از معاملات خود داشته باشد

بازار بورس به‌هیچ‌وجه جای تصمیم‌های بی‌پایه و هیجانی نیست، به همین دلیل کسب علم به‌روز درباره صنایع مختلف و شرایط اقتصادی آن‌ها می‌تواند زمینه‌ساز فعالیت هوشمندانه در این بازار باشد

بررسی ارزش بازار صنایع بورس ایران

یکی از موارد بسیار مهم در بررسی صنایع بورسی، ارزش بازار آن‌ها می‌باشد. زیرا این امکان وجود دارد که یک صنعت از تعداد کمی شرکت تشکیل شده باشد اما از نظر ارزش بازار سهم بزرگتری را دارا باشد که این نشان دهنده‌ی اهمیت بیشتر آن شرکت می‌باشد

از این منظر صنعت فرآورده‌های نفتی و پالایشگاه‌ها بالاترین نسبت ارزش به تعداد را برخوردار هستند، به این خاطر که با وجود تعداد کمی شرکت بیشترین ارزش بازار را به خود اختصاص داده‌اند

با توجه به ارزش بازار هر کدام از صنایع، میزان تأثیر آن‌ها بر روی شاخص کل مشخص می‌شود. به طوری‌که صنایع با ارزش بازار همچون فولاد، فملی و ... بیشتر به عنوان صنایع شاخص ساز شناخته می‌شوند و نوسانات آن‌ها تأثیر بیشتری بر شاخص کل دارد. یعنی ممکن است بیش از نیمی از بازار در منفی باشند اما بدلیل مثبت بودن سهم‌های شاخص ساز، شاخص کل مثبت نشان داده شود

تحلیل شاخص بورس ایران در سال‌های گذشته

شاخص بورس در فاصله سال های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲

سال	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱	۱۴۰۲
روز شروع ریزش	۷ مهر	۸ مهر	۱۴ مرداد	۶ شهریور	۲۸ اردیبهشت	۱۷ اردیبهشت
روز پایان ریزش	۲۳ بهمن	۲۷ آبان	۱۸ اسفند	۶ اسفند	۴ آبان	۱ شهریور
مقدار ریزش به واحد	۴۳۸۰۰	۶۱۰۰	۹۷۸۰۰۰	۳۷۸۹۶۴	۳۷۰۴۶۳	۶۱۰۷۳۹
بیشترین مقدار شاخص	۱۹۵۴۸۰۲	۵۵۵۱۶۷,۷	۲۱۰۴۵۵۹	۱۵۸۵۱۱۰	۱۹۶۰۳۷۵,۷	۲۵۴۸۳۹۳
کمترین مقدار شاخص	۹۲۸۴۸,۹	۱۷۹۱۹۴,۳	۱۱۲۲۹۵۹	۱۰۸۹۱۰۷	۱۲۴۰۴۴۰	۱۹۳۷۹۶۶
درصد رشد	%۸۵	%۲۱۰	%۱۵۸	%۴۴	%۴۰,۵۸	%۱۰,۴۳

شاخص بورس در فاصله سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶

سال	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	۱۳۹۶
روز شروع ریزش	۱۸ شهریور	۲۷ فروردین	۲۶ فروردین	۸ دی ۱۳۹۲				
روز پایان ریزش	۶ آذر	۲۱ تیر	۱۷ مرداد	۲۹ آذر ۱۳۹۴				
مقدار ریزش به واحد	۲۷۱۰	۲۴۱۰	۳۵۵۰	۲۸۵۵۰				
بیشترین مقدار شاخص	۲۷۰۹۹,۹	۲۳۲۹۴,۹	۳۸۷۳۹,۴	۸۹۰۰۰,۶	۷۹۱۳۰,۵	۸۰۲۳۶,۷	۸۵۳۶۰,۹	۹۴۳۹,۶
کمترین مقدار شاخص	۲۳۷۵۶,۳	۱۲۶۱۳,۹	۲۳۷۸۷,۳	۳۸۶۰۲,۶	۶۱۵۳۲,۹	۶۱۵۳,۷	۷۷۶۱۵	۷۷۴۸۵,۸
درصد رشد	%۹	%۸۵	%۴۴	۲۰۰۵	۲۰۹	۲۰۷	%-۴,۸	۲۰۴

شاخص بورس در فاصله سال های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۶

شاخص بورس در سال ۱۴۰۲

میزان رشد به درصد ۱۰/۴۳٪

میزان رشد به واحد ۱۷۱/۲۹۱

◀ بررسی و تحلیل شاخص کل بورس تهران در سال ۱۴۰۲

شاخص بورس در سال ۱۴۰۲

۱۰.۴۳٪

میزان رشد به درصد

۱۷۱,۲۹۱

میزان رشد به واحد

شاخص کل بورس در سال ۱۴۰۲ با مقدار ۲/۰۰۰/۰۰۰ واحد رشد خود را آغاز کرد و در اوایل شهریور ۱۴۰۲ به عدد ۱/۹۳۷/۹۶۶ واحد رسید و در مجموع رشدی معادل ۱۰/۴۳٪ را به ثبت رساند. جزئیات حرکت امواج شاخص کل در سال ۱۴۰۲ به شرح زیر است

شروع روند اصلاحی ۶۱۰ هزار واحدی (معادل تقریباً منفی ۲۳٪) در اواسط اردیبهشت ماه تا اوایل شهریور

ادامه موج صعودی آغاز شده از سال قبل در ابتدای سال ۱۴۰۲ تا عدد ۲/۵۴۸/۳۹۳ واحد

دامه حرکت شاخص در یک محدوده خنثی یا رنج بین عدد ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار واحد و ۱ میلیون و ۹۵۰ هزار واحدی

در نهایت رشد ۱۰ درصدی شاخص کل و نرسیدن شاخص به نقطه اوج ۲ میلیون و ۵۰۰ واحدی در همین سال

● وقایع سیاسی و اقتصادی

از جمله وقایع سیاسی تاثیرگذار بر شاخص کل بورس می توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. در ابتدای سال ۱۴۰۲، آزادی پول های بلوکه شده ایران در عراق منجر به کاهش قیمت ارز و افت شاخص بورس تهران شد.

۲. برقراری روابط دوباره ایران و عربستان و سفر وزیر خارجه عمان به ایران، از دیگر مواردی بود که با تصور عملی شدن توافق برجام منجر به کاهش قیمت دلار و شاخص کل بورس شد.

۳. از دیگر وقایع تاثیرگذار بر روند کاهشی شاخص بورس، اخبار مختلف مربوط به گروه خودرویی بود. این گروه از که از آن با عنوان لیدر بازار نیز یاد می شود در ابتدای سال ۱۴۰۲ با مشکلاتی در رابطه با قیمت گذاری دستوری محصولات خود و شناسایی زیان دست به گریبان بود. در انتهای سال ۱۴۰۲ سازمان بورس به نمادهای خودرویی (همچون نماد خودرو) تا تیرماه ۱۴۰۳ برای افزایش سرمایه و خروج از مشمولیت ماده ۱۴۱ قانون تجارت فرصت داد و همین نکته به علاوه احتمال بسیار زیاد افزایش قیمت خودرو در سال آینده، تاثیر منفی آنها بر بورس را کاهش داد.

۴. جنگ غزه و بحران‌های منطقه خاورمیانه منجر به افت شاخص بورس در بازه کوتاه مدت شد.

۵. امسال اقدامات دولت و بانک مرکزی نیز منجر به عدم رشد مناسب شاخص بورس شد:

- انتشار گواهی سپرده بانکی با سود ۳۰ درصد
- عرضه سکه بهار آزادی و ربع سکه به صورت گسترده و خروج سرمایه از بورس (به منظور جلوگیری از رشد دلار که به محدوده ۶۰ هزار تومان رسیده بود).

بررسی و تحلیل شاخص کل بورس تهران در سال ۱۴۰۱

شاخص بورس در سال ۱۴۰۱

۴۵٪

میزان رشد به درصد

۶۱۰/۰۰۰

میزان رشد به واحد

شاخص کل بورس تهران در سال ۱۴۰۱ کار خود را از عدد ۱/۳۸۳/۰۰۰ واحد آغاز نمود و تا آخر سال با رشد حدوداً ۴۵ درصدی بر روی عدد ۱/۹۶۰/۰۰۰ واحد توقف کرد. جزئیات حرکت امواج شاخص کل در سال ۱۴۰۱ به شرح زیر است

• ادامه موج صعودی آغاز شده از سال قبل در ابتدای سال ۱۴۰۱ تا عدد ۱/۶۰۰۰/۰۰۰ واحد

• شروع روند اصلاحی ۳۶۵ هزار واحدی (معادل ۲۲٪) در اواخر اردیبهشت ماه تا اوایل آبان

• شروع دومین موج صعودی شاخص بورس در اوایل آبان و رسیدن شاخص به ۱/۶۹۴/۳۰۶ واحد

• شروع روند اصلاحی موج قبلی از اواخر دی ماه و رسیدن شاخص بورس به ۱/۵۲۴/۷۹۵ واحد

• در نهایت رشد ۳۸ درصدی شاخص کل

وقایع سیاسی و اقتصادی

روند بورس و شاخص کل به عوامل مختلفی از جمله نرخ ارز، قیمت جهانی کامودیتی‌ها و نحوه تدوین بودجه کشور (نرخ خوراک پتروشیمی، دلار نیمایی و ...) بستگی دارد. به طور کلی می‌توان گفت با تثبیت قیمت کامودیتی‌ها در جهان، بورس تهران که به عنوان یک بورس کامودیتی محور شناخته می‌شود نتوانست رشد چندانی کند اما با این وجود و حتی با رخ دادن ناآرامی‌های اجتماعی سیاسی در ایران، شاخص بورس همگام با رشد کم سابقه قیمت دلار (ولی نه به اندازه دلار) از اواسط آبان شروع به رشد کرد

• البته ناگفته نماند که در این بین سهم‌های دلاری با توجه به رشد خیره کننده دلار، رشدهای بسیار به مراتب بیشتری نسبت به سهم‌های ریالی داشتند.

بررسی و تحلیل شاخص کل بورس تهران در سال ۱۴۰۰

شاخص بورس در سال ۱۴۰۰

۴/۴٪

میزان رشد به درصد

۵۸/۷۴۲

میزان رشد به واحد

شاخص کل بورس در سال ۱۴۰۰ با رقم ۱/۳۰۹/۰۰۰ واحدی کار خود را آغاز کرد و تا پایان سال به رقم ۱/۳۶۷/۰۰۰ واحد رسید. شاخص کل در این سال با توجه به ریسک‌های متعددی که پیش روی سرمایه‌گذاران قرار داشت، تنها ۵۸ هزار واحد رشد را ثبت کرد

۱. نزول شاخص کل در دو ماه اول سال؛ افت حدود ۱۶٪ و ۲۱۵ هزار واحدی؛ رسیدن شاخص از عدد ۱/۱۳۱/۰۰۰ به ۱/۱۰۰/۰۰۰ واحد

۲. شروع روند صعودی از ابتدای خرداد تا ابتدای شهریور؛ رشد حدود ۴۳٪ و ۴۸۰ هزار واحدی؛ رسیدن شاخص از عدد ۱/۱۰۰/۰۰۰ به ۱/۵۸۰/۰۰۰ واحد

۳. شروع موج اصلاحی از ابتدای شهریور تا ابتدای بهمن؛ افت حدود ۷۸٪ نسبت به موج صعودی قبلی؛ رسیدن شاخص از عدد ۱/۵۸۰/۰۰۰ به ۱/۲۰۰/۰۰۰ واحد

۴. پایان اصلاح شش ماهه و شروع رشد شاخص از بهمن ماه تا پایان سال؛ رشد حدود ۱۳٪ و ۱۶۳ هزار واحدی؛ رسیدن شاخص از عدد ۱/۲۰۰/۰۰۰ به ۱۳۷۰۰۰ واحد

نهایتاً شاخص کل در سال ۱۴۰۰ توانست تنها ۵۰٪ از ریزش عمیق سال ۱۳۹۹ را جبران کند. البته از این نکته غافل نمانیم که بررسی میزان رشد و پیشرفت شاخص کل در این سال تنها یک معیار کلی از فضای نمادهای بازار و میانگینی از آن‌ها را نمایش می‌دهد. این در حالی است که تجربه ثابت کرده در سال‌هایی که کلیت بازار بورس تهران با رشد چندانی همراه نبوده اما در بسیاری از نمادها (بسته به صنعت و گروهی که در آن قرار داشته) رشدهای خیره‌کننده‌ای را شاهد بوده‌ایم

این موضوع به ما یادآور می‌شود که اگرچه بررسی روند کلی شاخص بورس میتواند ما را با فضای کلی و سنتیمنت بازار در هر سال آشنا سازد اما بازده حقیقی سرمایه‌گذاران در بورس را به ما نشان نمی‌دهد. در واقع سرمایه‌گذاران بر اساس فکر و تحلیل برتر یا ضعیف‌تر خود با سودها و ضررهای متفاوتی روبرو بوده‌اند

وقایع سیاسی و اقتصادی

بدون شک سال ۱۴۰۰ یکی از سخت‌ترین سال‌هایی بود که فعالان بورس تهران به خود دیده‌اند. از جمله دلایل رشد اندک بورس در این سال می‌توان به موارد زیر اشاره کرد

• بی‌اعتمادی مردم به بازار به دلیل ریزش معروف سال ۹۹

• اخبار ضد و نقیض از به ثمر رسیدن یا نرسیدن برجام

• سقف ۵۰۰۰ هزار تومانی برای نرخ خوراک گاز (صنایع پتروشیمی) / سقف ۲۰۰۰ تومانی برای نرخ سوخت گاز (صنایع پتروشیمی و فلزات)

به جز موارد بالا، ریسک سرمایه گذاری در بورس به دلیل شرایط زیر، بالا بود:

• وضعیت پاندمی کرونا	• برجام
• تصمیمات فدرال رزرو آمریکا (در خصوص نرخ بهره)	• نرخ دلار
• تاثیر جنگ اوکراین و روسیه	• انتخابات ریاست جمهوری ایران
	• شرایط و قوانین بودجه

◀ بررسی و تحلیل شاخص کل بورس تهران در سال ۱۳۹۹

شاخص بورس در سال ۱۳۹۹

۱۵۸٪

میزان رشد به درصد

۸۰۰۳۳۷

میزان رشد به واحد

سال ۹۹ با رشد شاخص بورس در ماه‌های ابتدایی آغاز شد و تحلیلگران با روش‌های مختلف به پیش‌بینی اقتصاد ایران در این سال پرداختند. رشد شارپی شاخص بورس تا ۱۹ مرداد ماه باعث شده بود تا این شاخص به میزان ۱۵۷۰۰۰۰ واحد افزایش یابد و حتی مرز ۲ میلیون واحد را نیز پشت سر بگذارد

در نهایت بازار بورس با افت شاخص در اواخر مرداد ۹۹ مواجه شد و میزان رشد آن به عدد ۱۵۸٪ رسید. چند عامل مهم را می‌توان برای حرکت نزولی بورس پس از مرداد ۹۹ برشمرد

• در درجه اول رشدهای شارپی همیشه با اصلاح‌های شارپی نیز همراه هستند و این یک روند طبیعی در بازار بورس محسوب می‌شود.

• دریافت سودهای چندین برابری در بازه کوتاه ۵ ماهه ابتدای سال، باعث شد تا بسیاری از کاربران از نظر روانی از سود سیر شده و سرمایه‌های خود را از بازار بیرون بکشند که همین عامل باعث فشار فروش نیز شد.

● وقایع سیاسی و اقتصادی

تبلیغات دولت برای سرمایه گذاری در بورس، منجر به ورود موج عظیمی از مردم به این بازار شد؛ مردمی که متأسفانه بدون برخورداری از دانش بورسی وارد این حیطه شده بودند و بدون توجه به شرایط تکنیکال یا بنیادی، هر سهمی را خریداری می‌کردند. علاوه بر این، اعلام آزادسازی سهام عدالت و فروش آن یکی دیگر از عواملی است که روند شاخص را در این مدت منفی نگه داشت

◀ بررسی و تحلیل نمودار شاخص بورس در سال ۱۳۹۸

شاخص بورس در سال ۱۳۹۸

میزان رشد به درصد

۲۱۰٪

میزان رشد به واحد

۳۷۵۹۷۳

شاخص بورس تهران در سال ۱۳۹۸ با رشد ۲۱۰ درصدی همراه بود. جزئیات حرکت امواج شاخص کل در این سال به شرح زیر است

- حرکت صعودی پیوسته با اصلاحات قیمتی کوچک؛ شروع از محدوده ۱۷۹ هزار واحدی تا شاخص ۵۱۲ هزار واحدی.

● وقایع سیاسی و اقتصادی

بورس در سال ۹۸ با چنان قدرتی همه‌ی رکوردها را شکست که حتی حرکات نظامی و سیاسی موجود در منطقه نیز جز تاثیر چند روزه، اثری روی این بازار نداشت. اوایل سال ۹۸ بازار مسکن بعد از دو سال رشد بی‌سابقه وارد یک کانال نزولی شد. در این سال بازار بورس تمام عقب افتادگی‌های خود را از بازار مسکن جبران کرد و حتی رشدهای بیشتری نسبت به این بازار را برای سرمایه گذاران خود به ارمغان آورد

◀ تحلیل نمودار شاخص بورس در سال ۱۳۹۷

شاخص بورس در سال ۱۳۹۷

میزان رشد به درصد

۸۵٪

میزان رشد به واحد

۸۲۲۳۳

شاخص بورس در سال ۹۷ برای اولین بار وارد محدوده‌ی ۱۰۰،۰۰۰ واحدی شد و رشد بیش از ۸۵ درصدی را به ثبت رساند. همه رکوردهای بازار بورس در این سال دوباره شکسته شد

● وقایع سیاسی و اقتصادی

سال ۹۷ برای سرمایه گذاران بازار بورس با شک و تردیدهای زیادی آغاز شد. از یک طرف آمریکا دائماً در حال اقداماتی برای خروج از برجام بود و از طرفی اعتراضات به گرانی نیز در اواخر سال ۹۶ به اوج خود رسیده بود. ایجاد تشنج در کشور ناشی از درگیری‌های خیابانی و برخی حواشی مربوط به آن باعث شد تا اوایل سال، افت نامحسوسی در نمودار شاخص بورس را شاهد باشیم. با این وجود وقایع زیر باعث رونق دوباره بورس به صورت ناخودآگاه شدند

- نگرانی از نگه داشتن دارایی‌های ریالی
- گمانه‌زنی‌ها در رابطه با شروع جنگ
- اتفاقاتی مانند تیراندازی در مجلس
- خروج آمریکا از برجام در اردیبهشت ماه
- فیلتر شدن تلگرام

وجود این عوامل باعث شد تا مردم نگران به دنبال راهکاری برای نجات دارایی‌های ریالی خود باشند و همین نکته باعث رشد دوباره شاخص شد. بازار مسکن نیز در همین سال بی‌سابقه‌ترین رشد خود را تجربه کرد. تورمی که از سال قبل آغاز شده بود، در این سال نیز همچنان با شیب بیشتری ادامه داشت

◀ بررسی و تحلیل شاخص کل بورس تهران در سال ۱۳۹۶

شاخص بورس در سال ۱۳۹۶

میزان رشد به درصد	۲۴٪
میزان رشد به واحد	۱۸۸۰۴

پس از سه سال متلاطم و پر چالش در بازار بورس، بالاخره در سال ۹۶ بورس روند ثابتی را در پیش گرفت. شاخص بورس در این سال با رشد ۲۴ درصدی برای سهامداران همراه شد

● وقایع سیاسی و اقتصادی

- انتخاب مجدد حسن روحانی به عنوان رئیس جمهور ایران و عدم رشد شاخص برخلاف پیش‌بینی‌ها
- افت قیمت کامودیتی‌ها در بازارهای جهانی
- نگرانی‌ها نسبت به تصویب تحریم‌های جدید توسط آمریکا

بازار مسکن در این سال همانند بازار بورس، بعد از ۴ سال حرکت ثابت و قرار گرفتن در یک مسیر تورمی، شروع به رشد کرد. البته برخلاف بازار بورس که رشد خیلی قابل توجهی در سال ۹۶ نداشت، قیمت‌ها در بازار مسکن به صورت چشمگیری (مخصوصاً در ۶ ماه پایانی سال) رشد داشت. کسانی که در طول این ۴ سال در بازار مسکن دوام آورده بودند، نتیجه زحمات خود را دیدند. با این وجود میزان رشد برای فعالان بورس، اندک بود

بررسی و تحلیل شاخص کل بورس تهران در سال ۱۳۹۵

شاخص بورس در سال ۱۳۹۵

۴/۸-٪

میزان رشد به درصد

۳۹۷۰ -

میزان رشد به واحد

در بازه‌ی زمانی سال ۹۵ شاخص بورس در حالی که تا تاریخ ۳۱ خرداد با افت شدیدی مواجه شده بود، در نهایت سال را با ۴/۸ درصد کاهش به پایان رساند تا یکی دیگر از سال‌های منفی بودن رشد شاخص بازار رقم بخورد

• افت تقریباً ۱۰ درصدی شاخص از اول سال تا پایان خرداد ماه

• رشد تقریباً ۱۲ درصدی شاخص از پایان خرداد ماه تا اواسط آذر

• افت مجدد ۵ درصدی شاخص از اواسط آذر ماه تا پایان سال

وقایع سیاسی و اقتصادی

در سال ۱۳۹۵ با وجود اخبار مثبت در خصوص انعکاس قراردادهای مهم در زمینه صنعت فولاد و پتروشیمی، رشد اقتصادی ۶ درصدی، کاهش نرخ سود سپرده بانکی به ۱۵ درصد، بازگشت ۱۰ هزار واحد تولیدی به چرخه صنعت و ... بورس نتوانست رشد کند

رنج شدن بازار بورس در این سال باعث شد تا دوباره کورولیشن این بازار با بازار مسکن همسو و نزدیک به یک شود. از آخرین باری که این دو بازار دقیقاً مانند هم حرکت کرده بودند، نزدیک به ۴ سال می‌گذشت و چرخه سیکل‌وار این دو بازار بعد از ۴ سال دوباره آن‌ها را در یک مسیر قرار داد

CAPITAL MARKET AND STOCK EXCHANGE

گزارش تحقیقی و تحلیلی نمایشگاه صنعت مالی

شرکت سهامی نمایشگاه‌های بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران
Iran International Exhibition Company

شرکت برنامه‌ریزی نمایشگاهی بانیان امید
Banian Omid International Fairs & Trade

